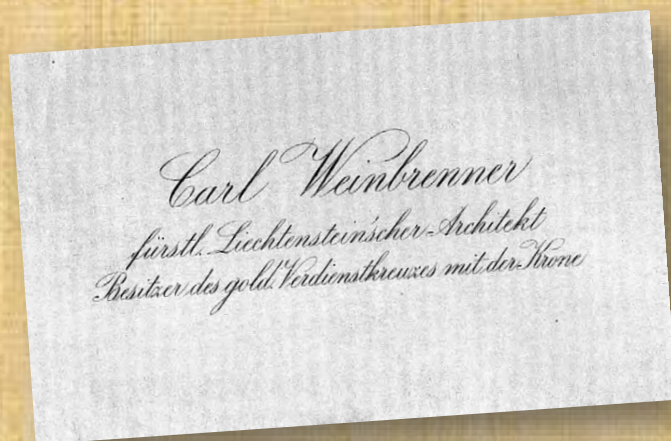


Prof. Carl Johann Maria

Weinbrenner



**Architekt a stavební ředitel
knížete Jana II. z Lichtenštejnu**



*** 1856 v Brně, † 1942 v Praze**

Sestavený ... Dieter Friedl
přeloženo do češtiny ... Jan Pihar st.

2011 - 2026.

Prof. Carl Johann Maria
Weinbrenner



**Architekt a stavební ředitel
knížete Jana II. z Lichtenštejnu**

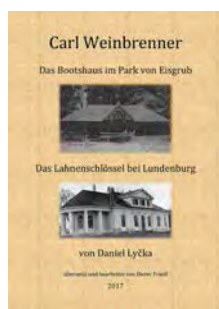


*** 1856 v Brně, † 1942 v Praze**

Sestavený ... Dieter Friedl
přeloženo do češtiny ... Jan Pihar st.

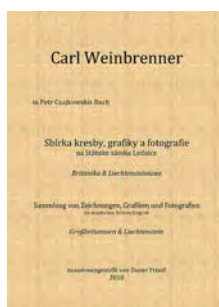
2011 - 2026.

Literatura související s Carlem Weinbrennerem



[Das Bootshaus im Park von Eisgrub & Das Lahnenschlössl bei Lundenburg](#)
[Loděnice v lednickém parku & zámek Lány u Břeclavi](#) ... DE/CZ

Příspěvek od Daniela Lyčky (2016), vyšlo v Jižní Moravě, Sborník o regionální kultuře, ročník 52, Svazek 55, S. 421–431. Přeloženo, zpracováno a sestaveno Dieter Friedl, 2017.



[Carl Weinbrenner – Bauwerke und Entwürfe](#)
[in Petr Czajkowskis Buch: Sběrka kresby, grafiky a fotografie na Státním zámku Lednice / Britanika & Liechtensteiniana](#) ... CZ/DE

Přeloženo, zpracováno a sestaveno Dieter Friedl, 2018.



[Carl / Karel Weinbrenner](#)
[Beiträge aus dem Mährischen Landesarchiv Brunn](#)
[Příspěvky z Moravský zemský archiv v Brně](#) ... DE/CZ

Sestavil, přeložil a upravil Dieter Friedl, 2022.



[Jagd-, Forst- und Hegerhäuser](#)
[im nordöstlichen Weinviertel und in Südmähren](#)

Sestavil a zpracoval Dieter Friedl, 2019.

Obsah

Literatura související s Carlem Weinbrennerem.....	2
Předmluva	5
1908 ... Životopis.....	7
1867–1877 ... Brno.....	8
1867–1875 ... Měšťanská a střední škola.....	8
1875–1876 ... Studium na Technické univerzitě v Brně.....	9
1875–1877 ... Vojenská služba	11
1877–1884 ... Vídeň.....	11
1877–1884 ... Studium na Technické univerzitě.....	11
1881–1883 ... Studium na Akademii výtvarných umění	11
1883 ... Pamětní publikace k dokončení nové vídeňské radnice.	12
1883/84 ... Brno – Stav jezuitského kostela.....	12
1884 ... kníže Jan II. z Lichtenštejna.....	13
1886 ... Brno – Pomník císaře Josefa.....	13
1888 ... jsou převedeny do statusu „důkazu“	13
1894–1898 ... Unter-Themenau – Farní kostel	14
1895 ... Eisgrub – Vyšší škola ovocnářství a zahradnictví.....	16
1898 ... Zlatý záslužný kříž s korunou.....	16
1899 ... Carl Weinbrenner – kreslič a plánovač	17
1901 ... Wilfersdorf – Rekonstrukce kostela	18
1902 ... Hohenau – Rozšíření farního kostela	18
1906 ... Stavební ředitel v Eisgrubu	18
1908 ... Feldsberg – Barokní kopule farního kostela	19
1908 ... Vídeň – Mezinárodní architektonická výstava.....	20
1908 ... Čestný občan Katzelsdorfu a Rytířský kříž.....	20
1908 ... Katzelsdorf – Farní kostel	20
1908 ... Rytířský kříž papežského řádu svatého Řehoře.....	23
1909/10 ... Praha – Profesor na Technické univerzitě	24
1910... Inaugurační přednáška profesora Weinbrennera.	24
1910 ... 21. února – Audience u císaře Františka Josefa I.....	25
1911 ... Unterthemenau – Farní dům	25
1912 ... Feldsberg – Rekonstrukční práce na zámku	26
1913/14 ... Eisgrub – Domy pro zahradníky.....	27
1914 ... Bernhardsthal – Plánování baziliky.....	28
1916 ... Vídeňská stavební lóže – k 60. narozeninám Karla Weinbrennera	29
1924 ... Eisgrub – Válečný památník.....	30
1926 ... Praha – Čestný člen KDStV Ferdinanda	30
1926/27 ... Eisgrub – Lustr pro hradní kostel.....	31

1927 ... Děkovný dopis knížeti Janovi II.....	31
1929 ... Feldsberg – Hasičská stanice pro dobrovolný hasičský sbor.....	32
1931 ... Vídeňská stavební lóže – K 75. narozeninám Karla Weinbrennera.....	32
1907 ... Witzany – Tržní město Eisgrub. Svazek 3.	33
Knížecí hrad Lichtenštejnů v Eisgrubu.	
1908 „Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska“	35
Pevnost Ravensburg.	
1908 ... Karl Höß – kníže Jan II. z Lichtenštejna a výtvarné umění	39
1912/13 „Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska“	50
O historii výstavby farního kostela ve Feldsbergu.	
1928 ... Hans Recht – Zámecký kostel v Eisgrubu.....	57
1932 ... Eduard Reichel – Jan II., kníže Lichtenštejnský	
Vybudování jubilejní fontány v Eisgrubu (1928)	58
Profesor Karl Weinbrenner	59
1976 ... Hans Recht – Vyšší škola ovocnářství a zahradnictví	62
„Weinbrenner na cestách“	63
od Catherine Saiko	
Krátká biografie „Carl Weinbrenner“	64
Rodinná fotografie Weinbrennerových, kolem roku 1929.....	65
Rodokmen „Weinbrenner“	66
Příloha obrázku.....	69

Překlad do češtiny ...

Text ... Jan Pihar st.

Poznámky pod čarou ... Dieter Friedl & [DeepL](#)

Bernhardsthal/Valtice, únor 2026

Předmluva

Od 17. století knížata Lichtenštejska soustavně zaměstnávají renomované evropské architekty a stavitele.

Na svých webových stránkách „[Lichtenštejsko... knížata, architekti, jejich budovy a \(dvorní\) zahradníci](#)“ jsem před časem sestavil chronologický seznam mnoha jejich architektů a stavitelů, založený na historických záznamech a zprávách. Počínaje Giovannim Mariou Filippim, který po práci na Matyášově bráně na Pražském hradě (1614) pracoval také pro knížete Karla I. na hradě Feldsberg a vypracoval plány krypty ve Vrnaive, a pokračujíc známým Josephem Hardtmuthem, který byl kromě své práce velkolepého architekta také důmyslným technikem a vynálezcem (mimo jiné grafitové jádro v tužce), a konečně Gustavem Ritterem von Neumannem, který studoval ve Vídni téměř ve stejnou dobu jako Carl Weinbrenner a byl také v knížecích službách.

Weinbrenner a Neumann navštěvovali Akademii výtvarných umění a byli studenty profesora Friedricha von Schmidta (vídeňská radnice). Weinbrenner studoval v letech 1881 až 1883, Neumann v letech 1884 až 1886. Carl Weinbrenner pracoval pro knížete Jana II. v severním Dolním Rakousku a jižní Moravě, zatímco Ritter von Neumann pracoval v jižním Dolním Rakousku (Vídeň a Semmering) a také v Lichtenštejském knížectví. Oba jasně nesou pečeť svého renomovaného učitele, Friedricha von Schmidta.

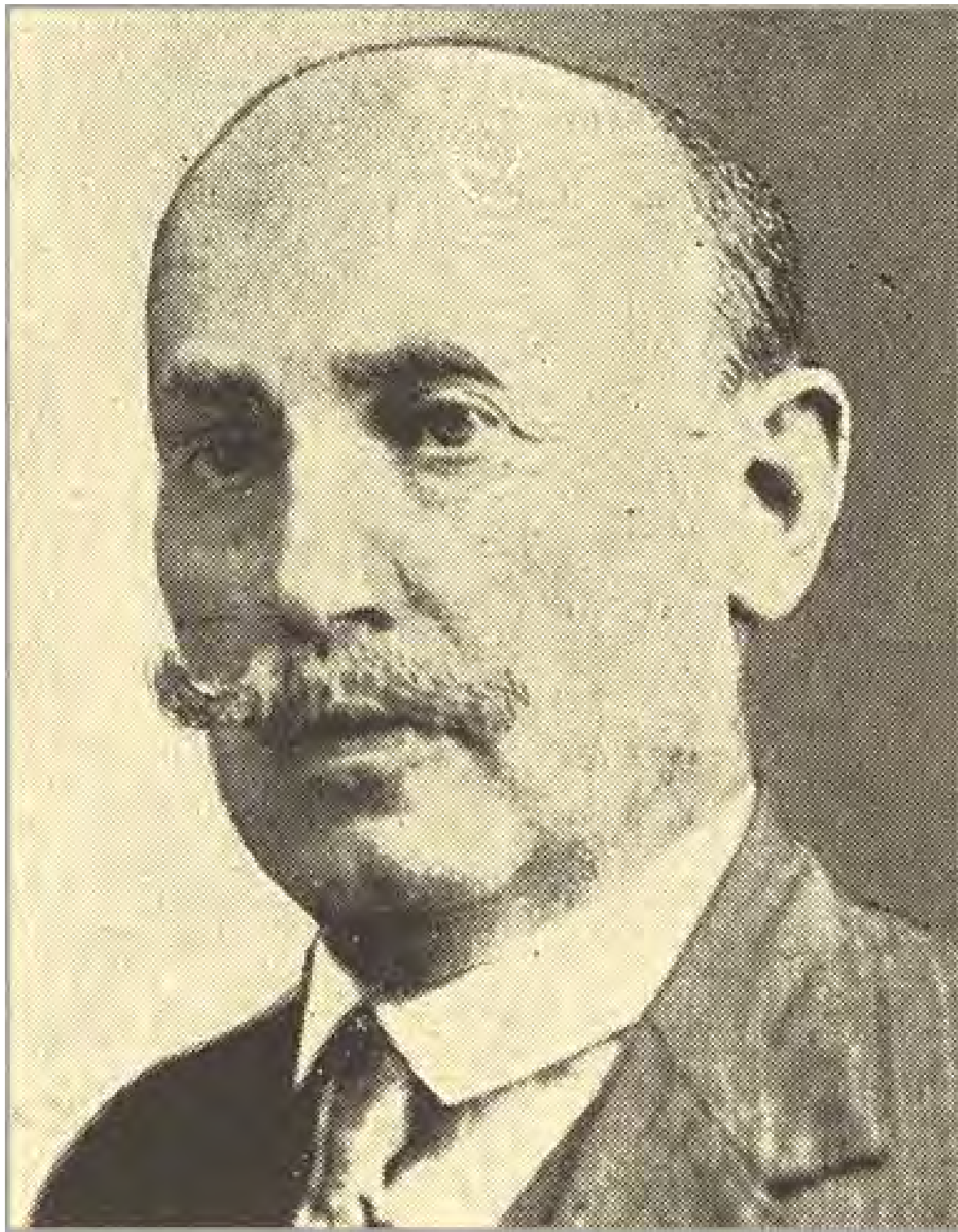
Weinbrennerova architektonická tvorba se méně zaměřovala na honosné, opulentní budovy, které nebyly na přelomu 20. století nijak zvlášť populární, a více na elegantní a nadčasové funkční struktury. V širší oblasti Bernhardsthalu se tak bez ohledu na státní hranice opakovaně setkáváme s lesními domky a panskými usedlostmi, vlakovými nádražími, kláštery, nemocnicemi a školami, ale i se soukromými domy, kostely a kaplemi, které všechny navrhl Weinbrenner.

Při hledání dalších informací o Weinbrennerovi jsem opakovaně narazil na jednotlivé informace, ale ty se většinou vztahovaly pouze k jeho stavbám, nikdy k osobě „Carl Weinbrenner“.

Teprve prostřednictvím Otto Weilanda se osoba „Carl Weinbrenner“ začala formovat. Pan Weiland navštívil (pravděpodobně náhodou) mé výše zmíněné webové stránky o lichtenštejských architektech a byl tak ohromen, že mi poslal informace o Weinbrennerovi, které získal z Lichtenštejského archivu ve Vídni. Ty zahrnovaly životopis (1908), novinový článek (březen 1910) a děkovný dopis knížeti Janu II. (1927).

Využil jsem životopis jako výchozí bod a zahájil jsem své hledání. Kontaktoval jsem univerzity a vysoké školy v Rakousku i v zahraničí, abych se informoval, zda stále existují nějaké dokumenty nebo záznamy týkající se Carla Weinbrennera jako studenta nebo profesora. Tak jsem velmi rychle získal docela užitečné dokumenty z Vysokého učení technického v Brně, Vysokého učení technického ve Vídni, Akademie výtvarných umění a Vysokého učení technického v Praze, které jsem pak už jen musel poskládat do uceleného celku.

A aby celoživotní dílo Carla Weinbrennera bylo konečně uctěno a především nezapomenuto, sestavil jsem své shromážděné dokumenty, četné nalezené předměty a prameny spolu s obrázky do „první Weinbrennerovy biografie“.



Prof. Carl Weinbrenner

1908 ... Životopis

Strana 1

Car Weinbrenner z Vídně, Narozený v Brně na Moravě v roce 1856, římský katolík, syn císařského a královského komorního komisaře¹ Josefa Weinbrennera, dokončil po maturitě za pět let studia na Fakultě architektury Technické univerzity ve Vídni. Následovaly dva roky na speciální škole pro architekturu katedrálního architekta Friedricha Schmidta na Císařské a královské akademii výtvarných umění ve Vídni.

Po ročním působení jako asistent W. na katedře antické architektury na výše zmíněné technické univerzitě, během kterého jsem byl také pověřen přednáškami o obrazové perspektivě, jsem s ním zahájil praktickou práci na rekonstrukci a restaurování katedrály v Olomouci. Realizovány byly i mé návrhy na novou katedrální fasádu se dvěma věžemi a také na přestavbu bočních a chórových fasád.

Strana 2

V roce 1884 jsem já, W., vstoupil do služeb vládnoucího knížete Lichtenštejnska jako architekt, a tuto pozici zastávám dodnes jako vedoucí knížecího stavebního úřadu v Eisgrubu. Zde W. nalezl bohaté pole pro architektonickou a uměleckou tvorbu a budovy, které navrhl a realizoval jménem Jeho Jasnosti vládnoucího knížete, jsou uvedeny níže.

Kostely a kaple:

Farní kostel v Thomigsdorfu v Čechách, v Landshutu na Moravě, v Unter-Themenau, Dobermanndorfu a Katzelsdorfu v Dolním Rakousku, nemocniční kaple ve Feldsbergu, kaple sv. Alžběty v Mistelbachu, kaple v Erdpresšu v Dolním Rakousku a různé menší kaple u cesty, jakož i rozšíření farního kostela v Hohenau v Dolním Rakousku. Dále výstavba nových kostelních věží v Hausbrunnu v Dolním Rakousku a v Maďarsku. Ostra a Niwnitz na Moravě, stejně jako četné oltáře, kazatelny a vnitřní zařízení pro různé

Strana 3

patronátní kostely, charitativní instituce a školy.

Patří mezi ně klášterní nemocnice a hospodářské budovy Milosrdných sester v Eisgrubu, rekonstrukce nemocnice Milosrdných bratří ve Feldsbergu, hřbitov a kaple v Eisgrubu, tamní chudobinec, nová základní škola v Unter Themenau a Nieder-Absdorfu a vyšší ovocnářská a zahradnická škola v Eisgrubu.

Dále velké množství lesnických a loveckých chat, rodinných domů a dělnických domů na knížecích panstvích.

Velká část těchto stavebních projektů byla publikována v různých odborných časopisech, konkrétně v „Rakouském měsíčníku pro veřejné stavebnictví“, „Architektonickém revue Stuttgart“, „Architekt Vídeň“ a „Vídeňském stavebním průmyslovém časopise“.

V roce 1898 byl W. vyznamenán Zlatým záslužným křížem s korunou.

Lednice, duben 1908

C. Weinbrenner
Carl Weinbrenner v Lednici

[Originál životopisu ve formátu pdf²](#)

¹ „Camerale Com(m)issär ... knížecí nájemce / správce, který zastupoval zájmy knížete v hospodářství nebo byl pověřen vyššími místy správou určité záležitosti“ ... Dr. Reichl-Ham.

² Zdroj: Domovní archiv vládnoucích knížat z rodu Liechtensteinů, 1090 Vídeň.

Návrh životopisu byl zpočátku napsán subjektivně (v první osobě), poté – opraven tužkou – přepracován do objektivního (fakticky neutrálního) stylu.

Zkratky Car, W. nebo Weinbr. označují jména Carl, respektive Weinbrenner.

1867–1877 ... Brno

1867–1875 ... Měšťanská a střední škola

Kresba Carla Weinbrennera, vytvořená v 6. třídě střední školy podle sádrového odlitku.



Vlevo pod kresbou je uvedeno jméno profesora. – Pretterer? – a letopočet 1873, vpravo ... Podle Gypsova návrhu / od / Carla Weinbrennera / VI. b

1875–1876 ... Studium na Technické univerzitě v Brně

4. října 1875 se Weinbrenner zapsal jako řádný student na Německou technickou univerzitu v Brně.

20. března 1876 získal známku „dobře“ z mineralogie a 21. července další „dobře“ z petrografie (horninová věda). Studium deskriptivní geometrie a konstruktivní kresby ukončil 25. července 1876 s prospěchem „velmi dobře“.³

21. října 2017 objevila Catherine Saiko na eBay Weinbrennerův akvarel z roku 1876 s názvem „Odraz na rovinném zrcadlovém povrchu. List č. 27“.

V levém dolním rohu se nachází podpis „1875/6 Prof. Dr.“. Peschka⁴ a vpravo C. Weinbrenner 1876. Mohlo by se jednat o studijní kresbu v předmětu „Konstruktivní kreslení“, zkouškovou práci nebo dokonce Weinbrennerovu závěrečnou práci.



518 x 380 mm / velikost obrázku: 367 x 253 mm

³ Zdroj: Ředitelka PhDr. Kateřina Smutná, Moravský krajský archiv v Brně. Archivní fond B34 Německé technické univerzity v Brně, kniha č. 236 / matriční číslo 5 Immatrikulace č. 146.

⁴ Gustav Adolf Viktor Peschka, * 30. srpna 1830 Jáchymov, Česká republika,

† 29. srpna 1903, Vídeň; matematik. Studoval na Pražské polytechnice v letech 1846 až 1850, poté pracoval a učil v Praze (mechanika, teorie strojů a strojní kreslení, fyzika). Od roku 1857 byl profesorem na Technické akademii ve Lvově a od roku 1863 řádným profesorem v Brně (1867–1891 na Vysoké škole technické v Brně).

V letech 1891 až 1901 byl Peschka řádným profesorem na Vídeňské technické univerzitě. Jeho výzkum přispěl k vytvoření a aplikaci centrálního a kotovaného promítání. Získal řadu ocenění a vyznamenání.

Zdroje: Wiki o historii Vídně – https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Gustav_Adolf_Viktor_Peschka

Rakouský biografický lexikon –

http://www.biographien.ac.at/oeb/oebl_P/Peschka_Gustav-Adolf-Viktor_1830_1903.xml,

přístup 15. února 2026.

Ordentlicher Hörer.

Tag der Immatriculirung 4. 10. 1875 Fachabtheilung Ingenieurschule

Name des Hörers Weinbrenner Karl

Geburtsort Brünn in Mähren

Muttersprache, Geburtsjahr und Tag deutsch 15. Oktober 1856.

Religion Katholisch

Wohnung des Hörers Bäcker-gasse Nr. 37

Vorname, Stand und Wohnort seines Vaters Josef Weinbrenner pers. Beamter im Bräun.

Name, Stand und Wohnort seines Vormundes

Zuletzt besuchte Lehranstalt Communal-Oberrealschule in Brünn

Grundlage, auf welcher die Immatriculation erfolgte Maturitäts-Zeugnis

Entrichtete die Aufnahmstaxe am 4. October 1875.

» » erste Hälfte des Unterrichtsgeldes am 4. October 1875.

» » zweite » » » » 20. März 1876.

» » Taxe für Benützung der chem. Laboratorien am

Stipendium

Lehrfächer	Bestätigung des Besuches	Studien- Erfolg	Ergebniss		Erhielt ein Zeugnis am	Anmerkung
			nachträglicher Prüfung	wiederholter Prüfung		
Algebraische Analysis und analytische Geometrie in der Ebene und im Raum	bft	gut				
Differential und Integral Rechnung 1. Cours.	bft	gut				
Darstellende Geometrie	bft	gut			25/7	
Constructives Zeichnen	bft	gut			1876	
Mineralogie	bft	gut			20/3	
Petrographie	bft	gut			21/7 1876	
Concurrenz über algebraische Analysis und analytische Geometrie	bft	Mildner				
Concurrenz über Differential- und Integral-Rechnung	bft	Mildner				

Academisches Verhalten vollkommen gemäss. 16/7 1876.

1875–1877 ... Vojenská služba

Jako student Technické univerzity byl 10. října 1875 přidělen k 1. rotě na roční dobrovolnou službu na vlastní náklady. 30. března 1877 byl povýšen na desátníka a 30. září převelen do zálohy.

1877–1884 ... Vídeň

1877–1884 ... Studium na Technické univerzitě

V akademickém roce 1877/78 se Carl Weinbrenner zapsal na Stavební fakultu (později Fakultu architektury) Císařské a královské technické univerzity ve Vídni. Jako jeho kvalifikace je uvedeno předchozí studium na Technické univerzitě v Brně (Německá technická univerzita v Brně). Je zajímavé, že se o tom ve svém životopise z roku 1908 nezmiňuje.

V době svého zápisu (1877) na Technickou univerzitu ve Vídni již absolvoval „jednoletou dobrovolnou docházku“ (podle záznamu v katalogu). Studoval celé čtyři roky, od roku 1877/78 do roku 1880/81, a 27. října 1881 složil s vyznamenáním první státní zkoušku. Do července 1882 složil zkoušky ze všech povinných předmětů a v roce 1882 podal žádost o přijetí k druhé státní zkoušce. Dokončení tohoto procesu nebylo možné ověřit.

V roce 1882 se Carl Weinbrenner, tehdy již na Akademii výtvarných umění, ucházel o místo asistenta na katedře antické architektury na Technické univerzitě ve Vídni. Jeho žádost podpořil i držitel katedry, profesor Karl König. Weinbrenner nakonec místo získal a je uveden jako asistent v tištěném programu (katalogu kurzů) Císařské a královské technické univerzity z let 1883/84. Nepodařilo se mi přesně zjistit, kdy opustil Vídeňskou technickou univerzitu; v každém případě se jeho jméno již v programu pro akademický rok 1884/85 neobjevuje.⁵

1881–1883 ... Studium na Akademii výtvarných umění

Carl Weinbrenner, narozen 15. října 1856 v Brně na Moravě,

Němec, katolík, domácí adresa: Brno, Bäckergerasse č. 37,

Předchozí vzdělání: Vídeňská technická univerzita.

Adresy ve Vídni: 1. obvod, Universitätsplatz 1, 3. patro, a

od letního semestru 1883: 1. obvod, Wollzeile 31, 3. patro

Od října 1881 na Speciální škole pro architekturu prof. Friedricha von Schmidta,

Zimní/letní semestr 1881/82 a zimní/letní semestr 1882/83.

Odchod s potvrzením o ukončení studia (Fr. v. Schmidt) ze dne 21. července 1883.

Po dobu studia na Akademii pobíral moravské stipendium ve výši 210 florinů ročně. Nezdá se, že by byl uveden jako nositel ceny.⁶

⁵ Zdroj: Dr. Paulus Ebner / Archiv Technické univerzity Vídeň, katalogy (1877–1880), obsazovací dokument pro místo asistenta u prof. Königa (R.Z. 2596/1882).

⁶ Zdroj: Úředník Ferdinand Gutsch / Univerzitní archiv Akademie výtvarných umění Seznamy přijatých studentů, svazky 108–111, I.1881/82 až II.1882/83.

1883 ... Pamětní publikace k dokončení nové vídeňské radnice.

V „Pamětní publikaci k dokončení nové vídeňské radnice“, kterou napsal Karl Weiss, je mimo jiné kresba heliograf slavnostní síně od Carla Weinbrennera.

→ Pamětní publikace ve [Vídeňské knihovně digitální](#)



426 x 311 mm / velikost obrazu: 342 x 257 mm / datování 1879

1883/84 ... Brno – Stav jezuitského kostela.

V „Publikacích Vídeňského stavebního cechu“, sv. 14, Vídeň, 1883/84, s. 28–29, 30–31, se objevilo „Hodnocení stavu na konci 19. století“, které připravil Adolf Büchler a které se týkalo jezuitského/posádkového kostela Nanebevzetí Panny Marie. Kresby chórových lavic, čelního pohledu a bočního řezu jsou od Carla Weinbrennera.⁷

Zdroj: ČEŠKOVÁ Lenka – Zprávy o památkové péči. Strana 12

⁷ Zdroj: ČEŠKOVÁ Lenka – Zprávy o památkové péči.

https://friedl.heim.at/Wanderwege/Weinbrenner/1883-84_Bruenn-Jesuitenkirche2.pdf

1884 ... kníže Jan II. z Lichtenštejna

V roce 1884 se Weinbrenner stal architektem ve službách knížete Jana II. z Lichtenštejna.

Na žádost knížete Jana II. se v roce 1887 přestěhoval se svou novomanželkou Idou Prügerovou do Eisgrubu, kde později působil jako ředitel výstavby a vedoucí nově zřízeného okresního stavebního úřadu.

Jeho odpovědnost zahrnovala panství Eisgrub, Feldsberg, Lundenburg, Rabensburg, Wilfersdorf, Ung.-Ostra (zemědělství), Acs a také hrnčířskou továrnu Unter-Themenau.⁸

1886 ... Brno – Pomník císaře Josefa

„Brünner Tagblatt“ ze středy 24. března 1886 na straně 3 uvádí:

(Pomník císaře Josefa v Augartenu.) Architekt pan Weinbrenner z Vídně navrhl model pomníku císaře Josefa určeného pro zdejší Augarten. Vypracováním sádrového modelu byla pověřena nově založená místní sochařská firma „Hansmann & Stürmer“, která se této důvěry plně osvědčila, jelikož sádrové práce z uměleckého hlediska splňují všechna očekávání. Zítra, ve čtvrtek, bude tento model k vidění ve firemním ateliéru, Kiosk 7.

„Brünner Tagblatt“ z 5. dubna 1886, na straně 2:

(Moravské průmyslové muzeum.) Nově vystaveno: V přízemí (hala) se nachází model pomníku císaře Josefa pro Augarten v Brně, navržený architektem Weinbrennerem, provedený v sádře sochaři Hansmannem a Stürmerem v Brně; ...

„Moravskoslezský korespondent“ (Večerník) z 9. září 1886, na straně 3:

(Pomník císaře Josefa v Augartenu.) Jak jsme se dozvěděli, náklady na pomník císaře Josefa, který má být postaven v Augarten, budou činit přibližně 6 000 florinů. Bude postaven podle modelu bývalého státního stipendisty, pana Carla Weinbrennera, architekta ve Vídni. Náklady budou částečně pokryty stávajícím Berankovým fondem, částečně příspěvkem státu a částečně polovinou očekávaného čistého výtěžku z velkolepých slavností císaře Josefa, které se budou konat v Augartenu 19. tohoto měsíce.

Pomník byl vztyčen v roce 1888 poblíž bývalé budovy restaurace sochařem Viktorem Oskarem Tilgnerem v parku Augarten [Parku Lužánky]. 29. září 1919 byl zřícen a poškozen; jeho další osud není znám.

Popis: Vysoký, kruhový, bohatě členěný a zdobený podstavec s portrétní bustou z červeného mramoru; přední část podstavce zdobí vavřínový věnec s nápisem mezi dubovými listy.

(Zdroj: [Encyklopedie Brno](#)).⁹

1888 ... jsou převedeny do statusu „důkazu“

Článek o vojenské službě Carla Weinbrennera lze nalézt 4. ledna 1888 na straně 4 Brněnských denních zpráv...

Změny v Landwehru – Následující osoby jsou převedeny do statusu „důkazu“:

... Josef Rigler (Dom.¹⁰ Karolinenthal), Franz Gromes (katedrála Grünau), Karl Weinbrenner (katedrála Eisgrub) a August Fritz (katedrála Vídeň), všichni čtyři z LJB M.-Trübau č. 19; ...¹¹

⁸ Kraetzl, „Das Fürstentum Liechtenstein und der gesamte Fürst Johann von und zu Liechtenstein'sche Güterbesitz 1903“ (Knížectví Lichtenštejnsko a veškerý majetek knížete Johanna von und zu Liechtenstein z roku 1903), 7. vydání, Brno 1903, vlastní vydání autora. Zapůjčeno Robertem Paletschekem, Muzeum Hohenau a. d. March.

⁹ *Poznámka:* Památník na Lažanského náměstí před „Německým domem“ byl postaven sochařem Antonem Brenkem (1848–1908) v roce 1892. Od roku 1988 se nachází v areálu psychiatrické kliniky v Brně-Černovicích.

¹⁰ Dom. ... Domicil ... Místo bydliště.

¹¹ (Moravský) liniový střelecký prapor č. 19 Moravská Třebová.

1894–1898 ... Unter-Themenau – Farní kostel

Poslední větší rekonstrukce starého kostela proběhla na počátku 19. století. Od začátku 80. let 19. století se diskutovalo o nové budově, protože kostel se stal příliš malým; kromě toho byly zřízeny nové hřbitovy v Unter-Themenau [Poštorná] a v začleněné Ober-Themenau [Charvátská Nová Ves]. Projekt nové budovy byl svěřen Karlu Josephu Gangolfovi, jednomu z knížecích architektů, který jej po pěti letech dokončil, ale byl zamítnut. Weinbrenner, další knížecí architekt, byl pověřen novým pokusem a jeho návrh byl schválen knížetem Janem II. v roce 1893. Základní kámen k velké nové budově byl položen 26. června 1895.¹²

V roce 1900 obsahuje 6. svazek Rakouského měsíčníku pro veřejné stavebnictví čtyři tabulky na stranách 17 a 18 s tímto článkem¹³:

II. Zprávy o návrzích a realizaci budov.

Nový farní kostel v Unter-Themenau.

Architekt C. Weinbrenner.

(Viz tabulky 1, 2, 3 a 4.)

Zcela nedostatečný stav starého kostela v Unter-Themenau, a to jak prostorově, tak i konstrukčně, přiměl jeho patrona, Jeho Jasnost vládnoucího knížete Lichtenštejnského, k nápravě této situace výstavbou nového kostela.

Zatímco zvolené staveniště na křižovatce silnic vedoucích z Lundenburgu do Eisgrubu na jedné straně a do Rabensburgu na straně druhé již naznačovalo centrální půdorys, volba tohoto půdorysu a stylu byla primárně určena přáním významného klienta.

Styl i půdorys byly tedy stanoveny; návrh nyní závisel na volbě stavebního materiálu, což architektovi nepředstavovalo žádné potíže. Ve skutečnosti by se dopustil závažného opomenutí, kdyby ve velké míře nevyužil cihelný materiál vyráběný v bezprostřední blízkosti staveniště, který byl stejně vynikající z hlediska pevnosti v tlaku, odolnosti vůči povětrnostním vlivům a barvy.

Tento nádherný materiál nejen umožnil konstrukci všech vnějších povrchů z červených lícových cihel, ale také umožnil vytvoření všech konstrukčních prvků a obkladů, vnitřních i vnějších, z tvarovaných cihel, a dokonce i ozdobných prvků, jako jsou listovité vlysy, malé konzoly a kružbové hlavice, z pálené hlíny v jasné červené barvě cihel.

Jasanový kámen byl na exteriéru, s výjimkou schodů, použit pouze na několika konstrukčních prvcích, a i tam spíše z dekorativních než konstrukčních důvodů, například k zakrytí štítových konců nad okny střední části, k vytvoření tamních makovic a chrličů, stejně jako kříže a postavy na štítu portálu. Tento materiál byl poněkud hojněji, ale stále střídavě, použit v interiéru; zde byly z jasanového kamene vyrobeny všechny paty pilířů, konzoly a svorníky kleneb.

¹² Kulturní krajina, str. 141.

¹³ Rakouský měsíčník pro veřejnou stavební službu, VI. ročník. Vídeň, leden 1900, sešit 1, s. 17 a násl. / [Tabulka 1](#), [tabulka 2](#), [tabulka 3](#) a [tabulka 4](#).

Při návrhu půdorysu se hledala co největší jednoduchost a ten se rozvíjí ze dvou čtverců, každý o straně 24,5 m, umístěných diagonálně pod úhlem. Čáry spojující průsečíky těchto čtverců tvoří úhlopříčky osmiúhelníku o průměru 15 m, což je centrální prostor budovy, překlenutý žlabovou žebrovou klenbou, jejíž svorník se tyčí 23,5 m nad podlahou kostela. K osmiúhelníkovým stranám centrálního prostoru přiléhají pětiúhelníkové boční kaple, které se podél hlavní osy rozšiřují na jedné straně a tvoří presbytář, který končí osmiúhelníkem, a na opačné straně tvoří nepravidelný šestiúhelník, který je zakončen kůlem varhan. K této druhé pozici přiléhají zvonice, kterým se bohužel nebylo možné vyhnout. Aby se zabránilo vzniku nepříjemných vizuálních konkurentů centrální stavby, byly tyto věže postaveny pouze v nezbytně nutných rozměrech. Zvony nebyly kvůli výsledným konstrukčním komplikacím instalovány nad samotnou centrální stavbou.

Protože půdorys nabízí velmi příznivé podmínky pro umístění klenebních výztuh, byla i konstrukce poměrně jednoduchá. Nad arkádovými oblouky, které spojují boční kaple, podpírají silné opěrné pilíře výztuhu klenebních žeber centrální stavby, dále zesílené šikmými stěnami bočních lodí. V presbytáři, ke kterému jsou připojeny sakristické místnosti, byly použity opěrné pilíře.

Navzdory relativně jednoduchému půdorysu a fasádám vykazuje stavba dostatečně bohaté členění, jehož efekt je umocněn zářivými barvami použitých materiálů a leskem glazur. Červené cihlové zdivo získalo požadované lomy a silné kontury použitím hnědých a zelených glazur pro vlysy, pásy a další dekorativní prvky, stejně jako malými bílými omítnutými plochami se sgrafitovou výzdobou nebo bez ní. Zářivý barevný efekt vnějších stěn si však vyžádal klidnější střešní plochy. Základní barva je matná břidlicově šedá a pásy jsou vyrobeny z černohnědých glazovaných zámkových dlaždic. Pouze věže a kupolovitá střecha lucerny nad centrální střechou jsou pokryty zeleně glazovanými šindeli. Samotná lucerna a světlíky jsou vyrobeny ze zinkového plechu s měděnou patinou.

I uvnitř byl cihlový materiál plně prezentován ve své přirozené podobě a barvě, protože všechny dekorativní prvky – podstavce, pilíře, pilastry, oblouky, žebra kleneb a okenní kružby – byly vyrobeny z lícových cihel nebo tvarovaných cihel. Pouze povrchy stěn a klenební panely byly omítnuty polychromovanou výzdobou, která byla ve spodních částech provedena barevným sgrafitem, aby odpovídala robustnějšímu charakteru cihlového zdiva. Kamenné hlavice byly také barevně glazurovány, zatímco svodové kameny byly plně natřeny. Aby se zabránilo poškození nástěnných dekorací a aby se umožnilo snadné čištění stěn, které se znečišťovaly opíráním se o ně, byly obloženy až k parapetům bočních lodí klinkerovými cihlami. Tyto cihly se vyznačují barevným vzorem s prohloubenými černými konturami, zcela ve stylu sgrafita.

Stavba začala na podzim roku 1894 a dokončený kostel byl vysvěcen 3. července 1898.

Tabulky [1](#), [2](#), [3](#) a [4](#).

[Informační panel](#) u vchodu do kostela.

1895 ... Eisgrub – Vyšší škola ovocnářství a zahradnictví

Na škole založené v roce 1895 Weinbrenner v letech 1895 až 1910 vyučoval předměty „Perspektiva“¹⁴ a „Stavební teorie“ (dějiny umění). Po jeho odchodu se stavební teorie v Eisgrubu již nevyučovala.¹⁵

1898 ... Zlatý záslužný kříž s korunou

Vídeňské stavební noviny z 3. listopadu 1898 informují na straně 47 ...¹⁶



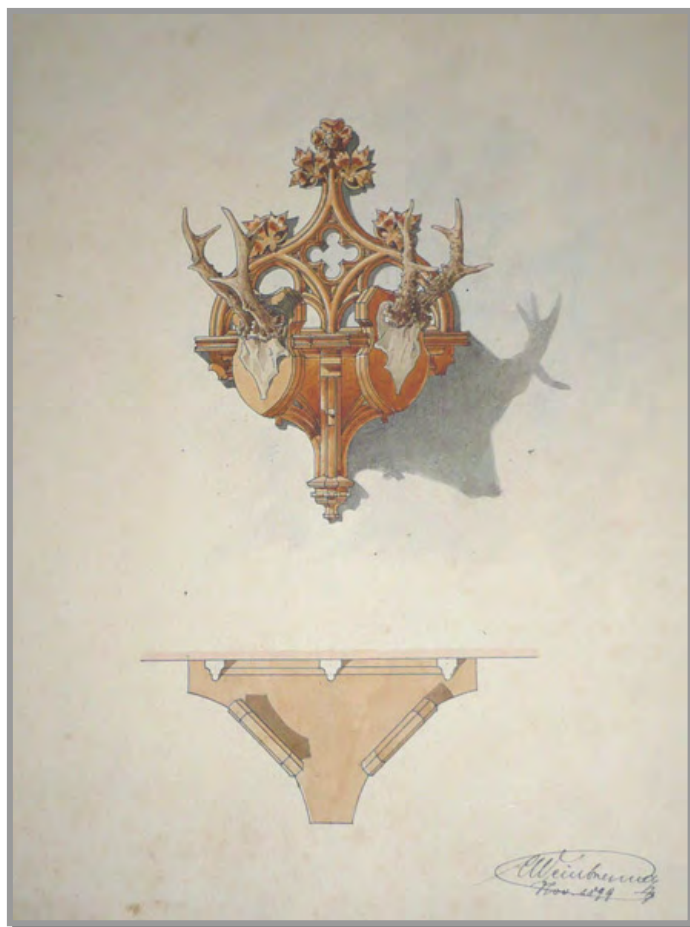
¹⁴ Také nazývaná „technika perspektivy a stínování“, kreslení přírody a zachycování celých oblastí v exteriéru.

¹⁵ RECHT, zahradnická škola.

¹⁶ Vídeňský stavební průmyslový časopis. 1898/99, ročník XVI, č. 6, 3. listopadu 1898, s. 47.

1899 ... Carl Weinbrenner – kreslič a plánovač

Můj přítel Daniel Lyčka z Feldsbergu objevil dva návrhy Carla Weinbrennera z roku 1899 na prezentaci loveckých trofejí na parohových deskách v zámku Eisgrub [Lednice].



1901 ... Wilfersdorf – Rekonstrukce kostela

»[Posel z Mistelbachu](#)« ve svém vydání z 10. listopadu 1901 na straně 8 informuje...

Wilfersdorf. (Rekonstrukce kostela.) Ve Wilfersdorfu v současné době probíhá rekonstrukce kostela malířem Antonem Wallhammerem z Gaunersdorfu. Práce provádí knížecí architekt Weinbrenner z Eisgrubu.

Gaunersdorf... v roce 1917 přejmenován na Gaweinstal.

1902 ... Hohenau – Rozšíření farního kostela

Z »*Místní historické knihy tržního města Hohenau na pochodu*«, 1966¹⁷

V roce 1890 byl založen Spolek pro zkrášlování kostelů, který v následujících letech neúnavně pracoval na získání finančních prostředků na výzdobu kostela a na jeho rozšíření přístavbou. Kostel se stal pro rychle rostoucí populaci příliš malý a když v roce 1891 navštívil Hohenau vládnoucí kníže Jan II., snažili se získat jeho podporu pro projekt.

V roce 1894 se vrátil a slíbil svou pomoc. Ve stejném roce byl lichtenštejnský knížecí architekt Karl Weinbrenner spolu se stavitelem Rossakem z Lundenburgu a zedníkem Gessingerem z Rabensburgu pověřen průzkumem všech částí kostela za účelem vypracování plánu rozšíření. Než však stavba po velkém naléhání konečně začala, uplynulo však osm let.

V roce 1902 byly plány schváleny ministerstvem kultury a školství. Kníže poskytl 20 000 korun, obec přispěla 6 850 korunami prací a manuální prací, 9 200 korun pocházelo z náboženského fondu a 5 200 korun bylo pro tento účel určeno odkazem Czerwenky.¹⁸ Byla přistavěna boční loď s oratoří nad ní, nová sakristie a kryté věžové schodiště a loď kostela byla prodloužena směrem na západ o deset metrů. Nový presbytář dostal prostorné presbytářské schodiště.

1906 ... Stavební ředitel v Eisgrubu

Vzhledem k tomu, že lichtenštejnský stavební úřad ve Vídni knížeti ne vždy usnadňoval stavbu ani údržbu budov na jižní Moravě, zřídil kníže Jan II. vlastní stavební úřad v Eisgrubu.

Tento úřad byl zodpovědný za rekreační budovy (honosné budovy) na panstvích Eisgrub a Feldsberg, jakož i za všechny stavební projekty a stavební práce, včetně zemědělských a lesnických budov, na pozemcích Lundenburg, Hohenau, Rabensburg a Wilfersdorf. Carl Weinbrenner se stal prvním ředitelem výstavby.

¹⁷ Napsali Anton Schultes (1934 a 1957) a Robert Franz Zelesnik, 1966. Str. 158/159.

¹⁸ pravděpodobně z domu č. 76 (nově č. 66): 1880 Matheus Czerwenka, starosta. Hoh. Heimatbuch, 1966, s. 123/124.



Dům architektů, Zámecké náměstí č. p. 72

Postaveno podle plánů Georga Wingelmüllera a Johanna Heidricha v letech 1848–1849.

Budova má tři vchody: dva ze zámecké zahrady a jeden z nádvoří. Hlavní vchod vedl do kanceláří. V přízemí se nacházelo několik menších kanceláří a velký salón, zatímco v horním patře se nacházely další kanceláře a byt, do kterého se vstupovalo dalšími dvěma vchody.¹⁹

1908 ... Feldsberg – Barokní kopule farního kostela

Celý interiér kostela již v letech 1897 a 1898 prošel důkladnou rekonstrukcí, kterou provedl patron, Jeho Jasnost kníže Jan II. z Lichtenštejna. Na žádost faráře Johanna Feltla nařídil Jeho Jasnost také rekonstrukci vnější fasády kostela – první takovou rekonstrukci od doby jeho výstavby.

Práce začaly 10. srpna 1908 a při této příležitosti byla provedena výstavba dvou věží věže spolu s atikou v její současné podobě, která nahradila stávající provizorní taškové střechy.

Lešení, zednické práce a dřevěná konstrukce věží věže byly svěřeny staviteli Josefu Doležalovi ze Straßnitzu [Strážnice]. Mezitím betonovou atiku, umělé kamenné zdivo a restaurování hlavic pilastrů na fasádě provedla vídeňská firma J. Matscheko & Schrödl²⁰ pod vedením ředitele a sochaře Fritze Hartla. Zbývající štukatérské a sochařské práce restaurovali sochaři Ludwig a Johann Stürmerovi z Brunn am Gebirge.

Obložení měděných věží věže provedl císařský a královský dvorní mistr instalatér Heinrich Lafner z Vídně, zatímco dva kříže na věži zhotovil zámečník Adolf Höss z Feldsbergu.

17. října 1909 byly věžní kříže vysvěceny a instalovány. Dohled nad veškerými pracemi byl svěřen knížecímu architektovi Carlu Weinbrennerovi z Eisgrubu.²¹

¹⁹ Text: Kulturní krajina, str. 95.

²⁰ Nástupce → „Schmülling, Baumert & Co.“ v Berlíně.

²¹ Od posledních prací na kostele existuje ve Feldsbergu a také ve městském muzeu ve Feldsbergu pouze kopie [originálního dokumentu](#) v německém jazyce přeložená do češtiny. Poskytl Jan Pihar, do němčiny přeložili Jan Pihar a Dieter Friedl.

1908 ... Vídeň – Mezinárodní architektonická výstava



Současně s 8. mezinárodním kongresem architektů se od 18. května do 14. června konala v sálech Zahradnické společnosti (Vídeň 1, Parkring 12) Mezinárodní výstava architektury.

Kromě mnoha dalších mezinárodních a renomovaných architektů představil své návrhy a plány pro farní kostely v Unterthemenau [Poštorná] a Katzelsdorfu i Carl Weinbrenner.²²

1908 ... Čestný občan Katzelsdorfu a Rytířský kříž

Vídeňská stavební lože uvádí v sekci „**OSOBNOSTI**“ dne 31. října 1908...

27. září tohoto roku se konalo vysvěcení nového farního kostela v Katzelsdorfu (Dolní Rakousko), které vedl Jeho Eminence pomocný biskup Dr. Marschall. Tento kostel byl postaven na oslavu 50. výročí vlády panujícího knížete Jana Liechtensteina podle plánů a pod vedením našeho čestného člena Karla Weinbrennera. Při této příležitosti byl architekt Weinbrenner vyznamenán Rytířským křížem papežského řádu svatého Řehoře Velikého a obec Katzelsdorf ho jmenovala čestným občanem.

1908 ... Katzelsdorf – Farní kostel

U příležitosti 50. výročí vlády knížete Jana II. z Lichtenštejna otiskl „Das Vaterland“ na stranách 3 až 6 z 12. listopadu 1908 článek Dr. [Jméno chybí]. Leopold Picigas napsal článek „Kníže Jan II. z Lichtenštejna a církevní umění“. Zde je úryvek s velmi podrobným popisem kostela v Katzelsdorfu:

„Jelikož jsem dosud nemohl navštívit kostel v Gießhübelu, popíšu podrobněji jubilejní kostel v Katzelsdorfu. Stojí na svažitém terénu; proto musel být hřbitov rozšířen o čtyři metry na západ a takto získaný prostor byl podepřen opěrnou zdí.

Zásadou této stavby kostela bylo: všechny materiály by měly být autentické a náhražkám by se mělo co nejvíce vyhnout. Kostel je zděná stavba; jeho povrchy jsou zevnitř pokryty malovaným kamenem a zvenku stěrkou; vyčnívající architektonické prvky jsou částečně vyrobeny z jemného slezského kamene, částečně z pálených tvarovaných cihel a základní obklad je z dolnorakouského hauskirchnerského a moravského rossitzského kamene. Modrá barva slezského kamene vedla jednoho vídeňského odborníka, když kostel viděl z dálky, k poznámce, že došlo k vážné chybě.“ Mýlil se, protože kámen byl natřen modře; když se přiblížil, brzy si svou chybu uvědomil. Tmavě červený tvarovaný kámen pochází z knížecí hliněné továrny v Unterthemenau.

Čtyři malé křtitelnice na svěcenou vodu jsou vyrobeny ze salcburského mramoru. Na křtitelnici, která stojí nalevo od vchodu do kostela, se z šestiúhelníkového podstavce tyčí šest sloupů, které spolu s křtitelnicí nesou mušli zdobenou mezzoreliéfem.

²² Zdroje: Der Architekt, 1908, ročník 14, lednová příloha, s. 1

<http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?aid=arc&datum=1908&page=248>

Der Bautechniker, 1908, ročník 28, č. 24, s. 470.

<https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?aid=bau&datum=1908&page=524&size=45>

Der Bautechniker, 1908, roč. 28, č. 26, s. 512 a násl.

<https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?aid=bau&datum=1908&page=570&size=45>

Der Bautechniker, 1908, ročník 28, č. 27, s. 531 a násl.

<https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?aid=bau&datum=1908&page=591&size=45>

Křtitelnice, vyrobená z mědi a pocínovaná, zabírá pouze polovinu vnitřní nádrže; druhá polovina slouží k zachycení použité křestní vody, která odtéká do sakrária kanálem procházejícím šachtou.

Kazatelnice také stojí na podstavci; šachtu obklopují tři sloupy s hlavicemi stylizovaného listí; rezonanční deska má velmi charakteristickou konstrukci.

Stejně jako kazatelna na levé straně vítězného oblouku je na mohutném podstavci v odpovídající poloze na pravé straně umístěna terakotová socha Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, malovaná slonovinou a částečně zlacená.

Hlavní oltář je kombinací pravého mramoru a umělého kamene. Pravá mozaika slouží jako pozadí pro čtyři adorující anděly; ti sami, stejně jako dvě sochy svatých, jsou vyrobeny z imitace savonnierského kamene. Oltářní mensa je vyrobena z krasového mramoru, čtyři nosné sloupy, stejně jako výše zmíněné sloupy křtitelnice a kazatelny, z červeného salcburského mramoru; Jejich hlavice, stejně jako žehnání Spasitele vysoko v průčelí, jsou z pravého savonnierského kamene.

Krásně profilovaná žebra kleneb, stejně jako rámování vítězného oblouku, jsou vyrobeny z červených tvarovaných cihel.

Štíhlá věž vrcholí stejně štíhlou osmibokou věží, která, pevně postavená z červených tvarovaných cihel, postrádá jakoukoli střešní vazník; vrchol osmidílné pyramidy je zakončen modrým slezským kamenem.

Křížová cesta probíhá mezi stěnovými panely a nádhernými vitrážovými okny; je vysoká 75 centimetrů, široká 85 centimetrů (vnitřní světlost) a po stranách je lemována dvěma polosloupy. Reliéfní vyobrazení jednotlivých okamžiků utrpení jsou z kamene s povrchovou úpravou olejovou barvou slonovinové barvy; pozadí je mozaiková imitace. To stačí k kamennému materiálu.

Ještě pár slov k použitému kovu a dřevu.

Dva mohutné chrliče vyrobené ze zinkového plechu a poměděné odvádějí vodu z přední strany.

Jednolodní kostelní budova se bezprostředně před presbytářem rozšiřuje do dvou kaplí: kaple Božího hrobu na straně evangelia a kaple Růžence na straně epištoly. Dva tabernákly, jeden u hlavního oltáře a jeden u růžencového oltáře, jsou pancéřované železem, a proto zcela odolné proti vloupání. Tabernákl u hlavního oltáře se skládá ze dvou úrovní: spodní pro ciborium, horní pro monstranci. Úroveň ciboria má jednokřídlé kovové dveře, zatímco úroveň monstrance má dvoukřídlé kovové dveře. Horní dveře jsou zdobeny kazetovým vzorem s bronzovými rozetami, které atraktivně vynikají na modrém smaltovaném pozadí.

Dva boční oltáře jsou vyrobeny ze dřeva, zhotoveného v Tyrolsku Tyroláky, přesto se nejedná o tyrolské zboží. Architekt dohlížel na práci s železnou přísností a neúnavně trval na co nejpřesnějším provedení plánů a modelů svěřených sochařům a řezbářům; s drakonickou silou požadoval odstranění každého „řezbáře“. Zkušenosti ho naučily, jak zacházet s tyrolskými řezbáři.

Lavice jsou po stranách zdobeny stylizovanými květinami v nízkém reliéfu, stejně jako zpovědnice, která nese na obou stranách text Žalmu 31:5 a 32:18 v nízkém reliéfu. Na lavicích bylo použito přes sto variací květinových motivů.

Posledním bodem k úvaze je malba aplikovaná na budovu. Dokonce i předsíň vykazuje velkou barevnou bohatost. Text z Paralipsie 6:21, umístěný na stropě předsíně, je orámován neuvěřitelně složitými rostlinnými ornamenty v zelené, bílé a červené barvě na modrém pozadí. Tato, stejně jako mnoho dalších ornamentálních maleb použitých v kostele, byla převzata ze starého anglického kostela. Další rozvinutí mystéria zobrazeného na dvou oltářích kaple, v klenutých ostěních rámujičích vitrážová okna, je nezávislým vynálezem. Myšlenka, Růžencový oltář, vyjádřený ve třech medailonech, je dále rozvíjen 16 symbolickými zobrazeními z Loretánských litaní a myšlenka reprezentovaná v Oltáři Božího hrobu pokračuje v Nástrojích umučení a typech a symbolech představujících obětní smrt a svatou eucharistii, rovněž 16 obrazech.

Na vítězném oblouku je dogmaticky správné zobrazení Nejsvětější Trojice, skrze které nacházejí výstižné vyjádření verše 5 a 15 Symbolum Athanasianum.

Klenuté panely lodi, obou kaplí a presbytáře jsou malovány, nejbohatší jsou ty v presbytáři, které plynule přecházejí do malované opony uprostřed svislých ploch stěn. Aby tato falešná opona vypadala přirozeněji, byly hotové malované vzory koberců třikrát posypány různými barvami v pískově podobném vzoru. To změkčilo barevné přechody a dodalo samotné oponě látkový charakter a živost barev charakteristickou pro orientální koberce.

Nad imitací opony je na straně evangelia text Jan 3, 16 a na straně epištoly knížecí oratoř.

Malba obsahuje 250 originálních ornamentálních vzorů a byla provedena výhradně kaseinovými technikami.

Varhany postavila firma Rieger, které byl zaslán model skříně v plné velikosti.

Modré podlahové dlaždice z knížecí továrny v Unterthemenau byly speciálně navrženy pro tento účel.

Stejně jako náklady na stavbu z velké části nesl kníže, nesl i náklady na pořízení produktů veškerého dekorativního umění a drobných prací potřebných pro bohoslužby, jak je to obecně u všech nově postavených kostelů.

Jubilejní kostel v Katzelsdorfu vyžaduje důkladné studium jak s ohledem na stavební materiály, tak i na malované zobrazení. Neméně i s ohledem na určení jeho architektonického stylu. Po dosažení konce tohoto popisu si musíme položit otázku: v jakém stylu byl kostel vlastně postaven? Odpověď není snadná. Celkově se jedná o gotickou stavbu; celá stavba hovoří jazykem rané gotiky; Jednotlivé části však nepatří výhradně ke gotickému slohu. Reliéfní postavy na křtitelnici, časté používání monogramu Boha Otce a Syna a přítomnost předsíně poukazují na raně křesťanský sloh; křížový půdorys, kruhový oblouk předsíně, zlacený bronzový prstenec na oltáři svatého hrobu, mohutné železné kování portálu a bočních dveří, které se jako široké tlapy rozprostírají nad dubovými dveřními křídly, poukazují na románský sloh; bosované napodobeniny výše zmíněného kování, lavice, zpovědnice s cimbuřím a stylizovanými květinovými ornamenty a nápisy, kazatelna, oltářní svícny atd. poukazují na gotický sloh.

Budova však vykazuje i vysoce moderní motivy; dva sloupy nesoucí předsíň nepatří k žádnému ze známých historických slohů; jsou čistým aktem secese s příjemným účinkem. K původním kompozicím architekta patří také ozvučná deska kazatelny, oltářní obraz, který končí sochařsky zdobenými kužely místo vrcholků, a chrliče, které nejsou ani čistě gotické, ani čistě moderní.

Malby, částečně staroanglické, částečně moderní, vykazují nádheru připomínající Orient.

A soubor? – Božský! Člověka přemůže pocit úcty při vstupu do parku před kostelem a přiblížení se k němu uprostřed zastavení růžence, které stojí na vysokých, pevných kamenných podstavcích. Tento pocit oddanosti se zesiluje při vstupu do kostela, kde všechny prvky harmonizují a vedou návštěvníka k závěru: Vpravdě, toto není nic jiného než dům Boží a brána nebes!

Vládnoucí kníže Lichtenštejnska není jen mecenášem umění, ale také velkým znalcem umění. Během malování kostela navštívil Katzelsdorf více než dvacetkrát, vše důkladně prohlédl a se svým vytríbeným chápáním umění nabídl četné návrhy, které byly všechny realizovány k na-
prosté spokojenosti mecenáše.

Celý článek Dr. Leopolda Picigase, včetně různých vysvětlení a doplňků, naleznete online v sekci „[Kníže Jan II. z Lichtenštejna a církevní umění](#)“.

1908 ... Rytířský kříž papežského řádu svatého Řehoře

Dne 12. prosince časopis „Moravská orlice“ na straně 2 informoval:

„**Papežský řád.** Jeho císařské a královské apoštolské Veličenstvo svým Nejvyšším dekretem z 20. října tohoto roku [20. října 1908] laskavě dovolilo následujícím přijmout a nosit: Ředitel německého gymnázia v Kroměříži, vládní rada Johann Stöckl, a architekt knížete z Lichtenštejna Carl Weinbrenner z Eisgrubu, Rytířský kříž papežského řádu svatého Řehoře a František Závodník z Tirschitzu, Papežský čestný kříž „Pro Ecclesia et Pontifice“ [za církev a papeže].“²³

1909 ... U. Themenau – Skupina ukřižování pro farní kostel

Říšská pošta (Morgenpost) 16. ročník, č. 319, sobota 20. listopadu 1909, zprávy na straně 5 v sekci Denní zpráva. Vídeň, 19. listopadu.

* Jak je dobře známo, jedinečně krásný farní kostel Unter-Themenau je darem knížete Jana II. z Lichtenštejna. Minulou neděli byl v tomto kostele vysvěcen kříž, který si objednal knížecí mecenáš a mistrovsky jej provedla renomovaná tyrolská firma Stuflesser podle plánů dvorního architekta, profesora Karla Weinbrennera. Celému kostelu dominuje dojemně realistické zobrazení Kristova těla a postav Marie a Jana pod křížem, zavěšené ve výšce 6 metrů před presbytářem. Kázání u příležitosti vysvěcení kříže pronesl knížecí dvorní kaplan z Eisgrubu, O. Necid.²⁴

²³ Moravská orlice [Mährischer Adler] / <https://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/29846071>

Datum vydání: 12.12.1908 / Číslo výtisku: 286 / ISSN: 1803-117X / Počet stran: [1] – [4] 2. strana, 2. sloupec, 4. odstavec. / Kroměříž [německy Kremsier]; Tršice [německy Trschitz, také Tirschitz, dříve Tirsice].

²⁴ „Liechtensteiner Volksblatt – orgán pro úřední oznámení.“ Č. 48, Vaduz, pátek 26. listopadu 1909. O týden později otiskl na straně 2 pod nadpisem „Novinky ze všech zemí – Rakousko“ stejný článek. https://www.eliechtensteinensia.li/viewer/image/000476564_1909/256/

1909/10 ... Praha – Profesor na Technické univerzitě

Po Weinbrennerově přestupu na Technickou univerzitu v Praze byl okresní stavební úřad v Eisgrubu rozpuštěn.

Jeho nástupcem ve funkci knížecího architekta ve Vídni se stal císařský a královský stavební rada Gustav Ritter von Neumann, rytíř rakouského řádu Františka Josefa a komandér papežského řádu svatého Řehoře.²⁵

Architekt Carl Weinbrenner působil v letech 1909/10 až 1926 jako řádný profesor středověké architektury na Německé technické univerzitě, kde zastával katedru sakrální architektury.

Několikrát byl zvolen děkanem katedry architektury a pozemního stavitelství (1910/11, 1913/14, 1915/16, 1921/22 a 1925/26). Do důchodu odešel v roce 1926.

Do roku 1930 pracoval profesor Weinbrenner jako suplující profesor pro středověkou architekturu. Do akademického roku 1938/39 působil v komisi pro druhou státní architektonickou zkoušku. Po roce 1938/39 žil v Leitmeritzu.

1910... Inaugurační přednáška profesora Weinbrennera.

Ve čtvrtek 3. tohoto měsíce se v posluchárně XXIV Císařské a královské německé technické univerzity konala inaugurační přednáška profesora Weinbrennera na téma „Středověká architektura“. Před zahájením přednášky pronesl krátký uvítací projev pan Wilhelm Zimmermann, kandidát strojního inženýrství a předseda inženýrské asociace, ve kterém jménem celého publika vřele přivítal profesora Weinbrennera. Vyjádřil své živé uspokojení nad tím, že katedra „středověké architektury“, která byla po mnoho let neobsazena, byla konečně obsazena tak kvalifikovaným odborníkem. Řečník dále poukázal na mimořádně dobré porozumění, které panuje mezi profesory a studenty na německých univerzitách v Praze, porozumění, které pramení z jejich společného závazku k vážně ohroženému právu na svobodné akademické čtení v němčině. Vyjádřil přesvědčení, že profesor Weinbrenner i v tomto ohledu plně splní ideální povinnosti učitele pražské německé odborné školy, a ujistil ho o věrné a cílevědomé spolupráci studentského sboru. Poté se slova ujal pan Kand. Strojní inženýr Emil Lang, zastupující studenty architektury, vroucně vyjádřil přání, aby profesor Weinbrenner podpořil aspirace studentů na Fakultě architektury, aby se věnovala větší pozornost uměleckému vzdělávání začínajících architektů a aby se získal potřebný čas snížením nebo vyloučením řady přednášek, které pro architektky nemají velkou nebo žádnou hodnotu. Řečník vřele uvítal skutečnost, že po mnoha letech se mladým architektům konečně dostalo příležitosti ponořit se do středověké architektury, která je významná především z národního hlediska jako germánská architektura.

Profesor Weinbrenner poděkoval pánům za jejich uvítací slova a vyjádřil potěšení, že studenti nevnímají přednášku o středověké architektuře jako zbytečnou dodatečnou zátěž. Plně souhlasil se snahou studentů o prohloubení jejich uměleckých studií a také oznámil, že příslušné reformní návrhy, iniciované především profesorem Bachem, vrchním stavebním referentem, mají poměrně příznivé vyhlídky. Profesor Weinbrenner poté přešel k tématu první přednášky „Raně křesťanská architektura“.

[Novinový výstřižek](#) z 5. března 1910²⁶

²⁵ Kraetzl, 8. vydání, Brno 1914.

²⁶ Publikováno v pražském deníku „Bohemia“, 83. ročník, č. 64.

Zdroj: Archiv vládnoucího rodu knížat z Liechtensteinu, 1090 Vídeň.

1910 ... 21. února – Audience u císaře Františka Josefa I.

Příloha deníku Wiener Zeitung, [Wiener Abendpost](#), v pondělí 21. února informovala:

Jeho Veličenstvo císař [František Josef I.] se dnes určil udělit generální audienci. Mimo jiné měli tu čest být přijati tito lidé: [...] královský rada Adolf Franschitz a univerzitní profesor Karl Weinbrenner.²⁷

1911 ... Unterthemenau – Farní dům

V prosinci 1915, v čísle 3 33. ročníku Wiener Bauindustrie-Zeitung (Rakouský stavební časopis), na stranách [17 a dále](#) a na [straně 23](#), lze nalézt tento článek:

Farní dům v Themenau v Dolním Rakousku. (Tabulky [17](#), [18](#) a [19](#).)

Architekt: Profesor Karl Weinbrenner.

Fara, postavená v roce 1911 jako náhrada za starou budovu, která již nesplňovala potřebné požadavky, tvoří boční hranici náměstí vytvořeného novým kostelem. Tato budova, volně navazující na styl kostela, dosahuje bohatého barevného efektu použitím červených lícových cihel a tvarovaných cihel pro základy, římsy a okenní rámy, stejně jako hnědých a zelených glazovaných cihel a barevných, sochařsky tvarovaných vlysů. Střední panel hlavního štítu zdobí obraz Madony s dítětem, vyhotovený z glazovaných terakotových mozaikových dlaždic. Boky štítu se vyznačují barevnou sgrafitovou výzdobou a dřevěná veranda u vchodu je také bohatě malovaná.

²⁷ Wiener Abendpost. 1910. Č. 41. Příloha k Wiener Zeitung. Pondělí, 21. února. Strana 3, sloupec 2, „Kleine Chronik“ (Malá kronika).

1912 ... Feldsberg – Rekonstrukční práce na zámku

V knize „Kulturní krajina Lednicko-valtického areálu“²⁸ Ondřej Zatloukal píše...

„Na začátku 20. století byly zakoupeny domy v přilehlé Barvířské uličce a na jejich místě vznikl přírodní amfiteátr. Současně byl upraven zámecký parter podle novobarokního projektu Karla Weinbrennera, který se inspiroval konírnami hradu Eisgrub a jízdárnou Johanna Bernharda Fischera von Erlach. Na místě plánované oranžerie byla postavena Sala Terrena (1912). Weinbrenner se také podílel na výstavbě pavilonů podél východní fasády a teras zdobených vázami za východní konírnu, obrácených do nově založeného parku. Vnější nádvoří doplnily dvě sochy Herkula ze Žerotínského hradu.“

„Historik umění Andreas Kreul, ředitel sbírky Nadace Karin a Uwe Hollwegových v Brémách a čestný profesor na Univerzitě v Brémách, vydal v roce 2006 knihu „Johann Bernhard Fischer von Erlach 1656–1723 – Regie der Relation“.

Pokud jde o „doplněné záznamy“, Andreas Kreul mě informoval, že tyto vycházejí z touhy shromáždit všechna chybná připisování Fischerovi von Erlach v historii, včetně příspěvku Václava Richtera z roku 1968.²⁹

Prof. Kreul na straně 306 v „Seznamu děl, která již nelze připsat autorovi“ píše:



Karl Weinbrenner - Návrh zahradní fasády přízemí hradu Feldsberg na Moravě, 1912.

„Fasáda zahradní fasády přízemí hradu Feldsberg [Zámek Valtice] na Moravě

Připisováno Václavu Richterovi (Richter 1968/2). Připsání fasády sala terreny Fischerovi von Erlach přijal Hans Sedlmayr na základě značné podobnosti pilastrových řádů a štítů dveří a oken s velkým jezdeckým areálem v Eisgrubu [Lednici], což by tyto konstrukční prvky datovalo do doby kolem roku 1688. Nicméně žádné skutečné podobnosti neexistují: budova jízdárny je v celém rozsahu členěna dvojími pilastry, zatímco tento motiv na zahradní straně hradu – bez ohledu na okenní arkýře nahoře! – je použit pouze u centrálního portálu; konzoly v zóně kladí jsou také provedeny zcela odlišně.“

²⁸ Kulturní krajina, str. 57.

²⁹ Václav Richter, „Nové prisuzování v barokní architektuře Moravy“, 1968

https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/110736/F_HistoriaeArtium_12-1968-1_6.pdf?sequence=1

Zásadní je, že fasáda sala terreny byla postavena až v roce 1912 podle návrhů Karla Weinbrennera!



Průčelí přízemí, strana zahrady, hradu Feldsberg na Moravě.

1913/14 ... Eisgrub – Domy pro zahradníky

V roce 1916, v čísle 9 33. ročníku Vídeňského stavebního průmyslového časopisu (Rakouský stavební časopis), jsou na stranách [65 a dále](#) obrázky a na stranách [70 a dále](#) tento článek:

Soubor domů pro zahradníky v Eisgrubu. (Tabulky 65, 66 a 67.)

Od prof. Karla Weinbrennera

Na pozemku ohraničeném zámeckým parkem a stavební čarou místní silnice vedoucí do Kostela a Eisgrubu nechal panující kníže Lichtenštejnska postavit skupinu rodinných a dvougeneračních domů pro zahradníky. V závislosti na tom, zda v nich bydlely rodiny nebo bezdětné páry, se každý dům skládal z jednoho nebo dvou obytných pokojů, kuchyně, spíže, sklepa a půdy. Každá rodina také obdržela malou zahradu a dvůr s malou stájí pro hospodářská zvířata a krmnou halou. Aby se minimalizovalo množství pozemku potřebného pro tyto hospodářské budovy, byly jejich obvodové zdi postaveny bez základů s použitím zapuštěných betonových sloupků s perem a drážkou v rozích a prokládaných betonových sloupků. Tato konstrukce dosáhla tenkých stěn hrázdné konstrukce a zároveň zachovala trvanlivost pevné konstrukce.

Vzhledem k tomu, že pozemek je na jednom konci ohraničen stávající vícepodlažní obytnou budovou, byla vedle ní plánována vícepodlažní budova se čtyřmi byty pro vdovy po státních úřednících nebo důchodcích, aby se překlenula mezera mezi uzavřeným a otevřeným stylem zástavby. K této budově byly původně přistavěny dva jednopodlažní řadové domy pro dělníky, zatímco zbývající rodinné a dvougenerační domy jsou samostatně stojící stavby. Ty druhé již byly postaveny, zatímco výstavba uzavřené skupiny domů byla odložena kvůli vypuknutí války.

1914 ... Bernhardsthal – Plánování baziliky

Z místní historické knihy tržního města Bernhardsthal se v kapitole „Kostel a farnost / Farář Karl Bock“³⁰ dozvídáme:

Stejně jako jeho předchůdce, i farář Bock usiloval od samého začátku svého působení v Bernhardsthalu o důkladnou rekonstrukci kostela. Podrobná prohlídka kostela knížecím architektem Carlem Weinbrennerem odhalila, že taková rekonstrukce by byla velmi nákladná a kvůli vlhkým zdem by se sotva vyplatila, protože by se brzy znovu objevily stejné vady. Po dohodě s farářem Bockem architekt navrhl knížeti, který měl nad kostelem patronát, výstavbu nového kostela. Kníže s návrhem souhlasil.

Aby získal část stavebních nákladů (přibližně 40 000 korun), založil farář Bock v roce 1911 stavební spolek pro kostely; obec slíbila nejen, že se ujme dopravy a práce, ale také přispěje podobně velkou částkou peněz. Kníže pak zamýšlel pokrýt všechny ostatní náklady a dohlížet na stavbu.

Nový kostel měl být postaven v bazilikálním stylu. Architekt Weinbrenner vypracoval plány v roce 1914 a vytvořil návrh navrhovaného kostela, jak je patrné z [bernhardsthalského farního kalendáře](#) z roku 1918 a z bernhardsthalské pamětní knihy (svazek IV, str. 237). ([Obrázek](#))

Tato impozantní stavba měla být zahájena již na podzim roku 1914. Farář Bock ve [farní kronice](#) píše: „Pak přišla první světová válka v letech 1914–1918, která zhatila plánovanou výstavbu kostela. Když po válce Češi zabavili většinu knížecích statků, byl i náš projekt stavby kostela opuštěn.“

Četné plány z let 1914 a 1915 se nacházejí v Moravském zemském archivu v Brně. Malý výběr lze nalézt ve sborníku „[Příspěvky z Moravského státního archivu Brno](#)“ část 40 a 41.

³⁰ ZELESNIK Robert Franz: Heimatbuch der Marktgemeinde Bernhardsthal (Kniha o historii obce Bernhardsthal), 1976, str. 135.
ZELESNIK Robert Franz/STRATJEL Friedel/FRIEDL Dieter: Heimatbuch der Marktgemeinde Bernhardsthal (Kniha o historii obce Bernhardsthal), 1976–..., str. 86
Farář Bock, „Pamětní kniha farnosti Bernhardsthal, Tomus IV“, s. 61 a násl. (orig. str. 235 a násl.).

1916 ... [Vídeňská stavební lóže](#) –

k 60. narozeninám Karla Weinbrennera

Napsal jeho bývalý zaměstnanec stavební kanceláře v Eisgrubu, architekt Ing. Max Zehenter.

Našemu čestnému architektovi a císařskému a královskému profesorovi
Karlu Weinbrennerovi k jeho 60. narozeninám 15. října 1916.

„Všechno dobré přichází po třech“, praví staré přísloví, v němž je vždy slyšet hlas spokojenosti. I pisatel all text je spokojený; ba dokonce je potěšen, že je již potřetí váženému členům k jeho 60. narozeninám.

Tentokrát si přejeme upřímně přejeme věnovat kytici našich nejlepších přání do budoucna profesorů Karlu Weinbrennerovi v Praze, ale ne všechno, to je to, co potřebujete od žáků patří a takové věrné Schmidtovy žáky. To může profesor Weinbrennera nabídnout a ve světle světla o tom není žádný důkaz, ale je také možné doufáme, ještě vzniknou, dýchají přísnou uměleckou svědomitostí Schmidta, aniž by kdy popíraly jeho osobní individualitu.

K vidění jsou také církevní budovy v Landshutu, Thomigsdorfu, Themaau, Dobermannsdorfu, Vulnendorfu, Erdpressu, Mistelbachu, Kazelsdorfu, Rampersdorfu atd., stejně jako farní domy, lesní domky a četné zemědělské budovy a restaurování monumentálních děl. Profesor Weinbrenner, který působil jako asistent na Vídeňské technické univerzitě a později 12 let na Vysoké škole ovocnářství a zahradnictví v Eisgrubu, nyní zastává katedru středověké architektury na Německé technické univerzitě v Praze a můžeme být pevně přesvědčeni, že se studenti naučí též poctivosti a integritě v praxi našeho krásného umění, kterou vždy starý mistr Schmidt.

Kéž by mistr Weinbrenner dopřál mnoho, mnoho dalších let života a práce, per štěstí jeho rodiny, čest jeho umění a hrdost „stavební lóže“!

M.Z.



1924 ... Eisgrub – Válečný památník

Následující článek se objevil na straně 4 „[Mikulovský týdeník](#)“ ze dne 17. května 1924:

(Odhalení válečného památníku v Eisgrubu.) Dne 25. května se za příznivého počasí uskutečnil slavnostní odhalení válečného památníku v Eisgrubu. Památník navrhl architekt K. Weinbrenner, jmenovaný knížetem Lichtenštejnským. Místní spolky jsou srdečně zvány na tento důstojný ceremoniál za padlé vojáky (začátek v 8:30).

1926 ... Praha – Čestný člen KDStV Ferdinandea

Ferdinandea, založená 27. března 1886 v Praze, byla nejstarším a největším katolickým akademickým spolkem v Českomoravském kraji.

Dr. Rudolf Geser, archivář KDStV Ferdinandea-Prag (1886), Chemnitz:

V roce 1926 oslavila Ferdinandea své 40. výročí. Ferdinandea při tak významných výročích důsledně nabízela čestné členství významným osobnostem katolického veřejného politického a společenského života, pokud tyto osoby žily a pracovaly v souladu s ideály, principy a zásadami Ferdinandey v politice, ekonomice, společnosti a akademické sféře.

Lze předpokládat, že architekt profesor Karl Weinbrenner byl tak významnou osobností, zejména vzhledem k jeho několika funkčním obdobím ve funkci děkana Německé technické univerzity v Praze, včetně roku 1924/25 (rok před udělením). Ferdinandea udělila čestné členství několika rektorům a děkanům Německé univerzity Karla Ferdinanda v Praze a také Německé technické univerzity v Praze, pokud již nebyli zakládajícími členy.

Profesor Weinbrenner je v našich záznamech o členství uveden s datem přijetí 9. března 1926. Toto je obvykle datum, kdy o přijetí rozhoduje valná hromada (sjezd) Ferdinandey. Pokud tehdy neobdržel stuhu čestného členství, [...], pak s největší pravděpodobností při oslavě 40. výročí v květnu 1926. Nemám zprávu o průběhu oslavy 40. výročí, ale mám podezření, že nějaká existovala v tehdejší nej důležitější tiskovém orgánu německých katolíků v Československu, deníku „Deutsche Presse“.

K udělení čestného členství mému kolegovi Karlu Weinbrennerovi jistě nedošlo „kvůli jeho odchodu do důchodu“, ale proto, že s tímto vyznamenáním v té době pravděpodobně souhlasil. I dnes někteří čestní členové s tímto vyznamenáním souhlasí až po odchodu do důchodu, protože pak již nejsou „v režimu ospravedlňování“ politických oponentů a akademických rivalů a mohou takřikajíc otevřeně deklarovat svůj postoj k „určitým“ principům a principům. Mám podezření, že se něco podobného stalo i s Weinbrennerem. [...] Přesnější podrobnosti o motivech a okolnostech již nebude možné zjistit, protože archiv našeho bratrstva byl ztracen v důsledku vyhoštění a my jsme odkázáni na tzv. sekundární zdroje ohledně naší pražské minulosti.

Dr. Gerhard Hartmann, životopisec členů bratrstev CV-Cartellverband katolických německých studentských bratrstev na území bývalého Rakouska-Uherska: „V obecném adresáři CV z roku 1931 [...]. Jeho adresa je tam uvedena jako: Praha XII, Vozelová ulice [Wozel³¹ Lane] 2.“

³¹ Johann Erasmus Wocel [Jan Erazim Vocol], * 23. srpna 1803 v Kutné Hoře; † 16. září 1871 v Praze; byl český básník, prehistorický archeolog, kulturní historik a národní obroditel.

1926/27 ... Eisgrub – Lustr pro hradní kostel

Německé venkovské volání pro Moravu a Slezsko.
Číslo 4 / Čtvrtek, 6. ledna 1927. / Ročník VI / Strana 3. (vpravo dole)

Feldsberg. Mistrovské dílo německého řemesla. Znamý kovář Adolf Höß na základě kresby pražského architekta Karla Weinbrennera ukoval pro farní a hradní kostel v Eisgrubu nádherný gotický lustr, který jistě potěší všechny milovníky umění. Lustr váží 50 kilogramů. Je složen z téměř 1000 dílů a obsahuje 17 svítidel. Jeho výroba byla provedena na náklady vládnoucího knížete Jana z Lichtenštejna, který touto zakázkou opět prokázal své velké uznání pro umění.

Zdroj: [Knihovna Digitálního fóra pro střední a východní Evropu](#) (DiFMOE)

1927 ... Děkovný dopis knížeti Janovi II.

Vaše Jasnosti!

Za opětovný hluboký projev milostivé přízně, který Vaše Výsost s nejhlubší úctou vyjádřila prostřednictvím věnování Vaší Výsosti a portrétu Jeho Výsosti a portrétem místa, kde dlouhá léta tvořil, mu k jeho největší radosti, mu vyjadřuje svou nejhlubší, nejoddanější a nejupřímnější vděčnost.

Vaše Výsosti
věrný a poslušný
C Weinbrenner

Praha, 1. dubna 1927

[Originál děkovného dopisu](#) ve formátu pdf ³²

³² Zdroj: Domovní archiv vládnoucích knížat z rodu Liechtensteinů, 1090 Vídeň.

1929 ... Feldsberg – Hasičská stanice pro dobrovolný hasičský sbor

V pátek 14. června 1929 se na straně 7 čísla 24 69. ročníku „Mikulovský týdeník – list pro město a kraj.“ objevil následující článek:

Feldsberg. (Slavnost hasičského sboru.) V neděli 2. června se zde konala oslava 50. výročí založení hasičského sboru, která byla spojena se slavnostním otevřením nové hasičské stanice. Dopoledne, po bohoslužbě, se konalo slavnostní otevření nové hasičské stanice konzistorním radním J. Tichtlem. Hasičská stanice byla postavena podle plánů knížecího architekta pana Weinbrennera. Odpoledne následovala oslava výročí, které se zúčastnilo 15 hostujících klubů a několik delegací, stejně jako několik místních klubů a organizací. Město bylo vyzdobeno vlajkami. Po přehlídce s uctěním památky padlých vojáků a ukázkou hasičských sborů představujících jejich schopnosti starosta Kippes vřele přivítal hasiče a hosty před radnicí. Poté Anna Kersch, dcera hasiče, recitovala báseň, kterou napsala paní M. A. Zerzawy. Působivý úvodní projev pronesl poslanec Zajicek, po kterém byly uděleny certifikáty za 25, 40 a 50 let služby. Pouze jeden hasič dosáhl nejdelší služby: pan Josef Kellner, který je oddaným členem hasičského sboru již 50 let. Získal zvláštní uznání. Příjemné oslavy zakončil koncert a taneční zábava.³³

→ [Fotografie](#) Huberta Rauschera, 14. srpna 1980. Brzy poté došlo k demolici.

1931 ... Vídeňská stavební lóže –

K 75. narozeninám Karla Weinbrennera

Napsal jeho bývalý kolega ze stavební kanceláře Eisgrub, architekt Max Zehenter.

o. M. Oberbaurat o. ö. Prof. Karl Weinbrenner

patří k těm několika šťastlivcům, kteří s neochvějnou pílí a pevnou vůlí zvládli život a bohatí na umělecké úspěchy, obklopeni značným počtem vděčných studentů, nyní slaví své 75. narozeniny v klidném večerním slunci šťastného rodinného života. Mnozí mu poblahopřejí a my ze „Stavební lóže“ se k nim chceme připojit a z celého srdce přejeme našemu věrnému starému členovi, aby na něj i nadále svítilo slunce štěstí a spokojenosti, abychom mu mohli poblahopřát k jeho 80. narozeninám, stejně jako dnes k jeho 75. narozeninám. Dej to Bůh!

Z.

Publikováno v měsíčníku „Wiener Bauhütte“ – Vídeň, září–říjen 1931
69. rok existence spolku – XXV. ročník č. 9/10, strana 65.

³³ Požární zbrojnice, která byla zbourána v 90. letech 20. století, se nacházela v dnes již neexistující východní polovině Zámecké ulice, mezi Hlavní ulicí (Břeclavská) a nemocnicí, kde se dnes (2018) nachází supermarket „COOP“.

1907 ... Witzany – Tržní město Eisgrub. Svazek 3.

V místní historické knize „Tržní město Eisgrub – Svazek třetí“, kterou napsal Michael Witzany, jsou uvedeny četné podrobnosti o klubových aktivitách Carla Weinbrennera a jeho manželky Idy:

V roce 1903 je Karl Weinbrenner uveden jako čestný člen „Spolku vojenských veteránů Eisgrub“ (str. 186). Jeho účast na okupaci Bosny a Hercegoviny v roce 1878 se tam však nezmiňuje (str. 187–188).

V roce 1901 se Ida Weinbrenner ujala role sponzorky vlajky v „Humanitárním sdružení, Obchodním sdružení Eisgrub“. Při příležitosti svěcení vlajky se Karl a Ida Weinbrennerovi stali čestnými členy sdružení (str. 205).

„Eisgrubský sborový spolek“ – V roce 1893 je Karl Weinbrenner uveden jako přispívající člen (str. 215). V roce 1898 se jako zúčastnění a přispívající členové sboru objevují Karl a Ida Weinbrennerovi, stejně jako Marie Owessnyová (viz „Weinbrenner na cestách“) (str. 217), přičemž Karl Weinbrenner je uveden jako čestný člen. Sbor se také účastnil akcí, jako jsou recitály písní, divadelní představení atd., a jako hudebně vzdělaná členka Eisgrubu je zmíněna i slečna Irene von Prügerová, mladší nevlastní sestra Idy Weinbrennerové (str. 220).

„Spolek na podporu potřebných školáků v Eisgrubu“ byl založen v roce 1903. Karl Weinbrenner byl členem zakládajícího výboru a na první schůzi byl zvolen předsedou (str. 222). V roce 1904 jsou Karl a Ida Weinbrennerovi uvedeni jako „členové s ročním příspěvkem 8 korun“ (str. 225).

Třetí svazek eisgrubské vlastivědné knihy obsahuje přirozeně také podrobný popis „Knížecího hradu Lichtenštejnů v Eisgrubu“, který napsal Carl Weinbrenner (str. 602 a násl.).

Knížecí hrad Lichtenštejnů v Eisgrubu*).

Poté, co byl hrad Eisgrub v roce 1815 za knížete Jana von und zu Liechtenstein přistavěn o velké přijímací místnosti sousedící s bývalou oranžerií, které navrhl vídeňský architekt Kornhäusel v neoklasicistním stylu napoleonské éry, kníže Alois von und zu Liechtenstein v letech 1846 až 1858 hrad kompletně přestavěl a dal mu jeho současnou podobu. Renesanční hrad byl při zachování původní dispozice přeměněn na anglický zámek. Strohé, poněkud strohé fasády s pilastry a antickými prvky dostaly bohaté členění v malebných formách anglické gotiky.

Stavbě hradu předcházela výstavba velkého Palmového domu s jeho vzdušnou železnou konstrukcí, které padlo za oběť divadlo sousedící s přijímacími místnostmi, Chrám múz a stará oranžerie. Tyto stavby byly zbourány v roce 1842. První týdenní harmonogram výstavby Palmového domu je datován 29. července 1843 a dokončen byl v roce 1845.**)

*) Popsal pan Karl Weinbrenner, architekt v Eisgrubu.

**) Podle výpisu z knížecí pokladny z roku 1847 byly náklady na tuto stavbu následující:
Zámek Zöptauer Eisenwerk bratří Kleinů fl. 29 990'70, slévárna A. Kitschelt fl. 3546'37,
Tesař C. Leistler fl. 17 600'—, zámečník Finsterl 57 978'18, sklenář Mayer fl. 5 857'—,
Obchod s prádlem Kranner fl. 1000'—, malíř Herz fl. 2000'—,
mědikovské práce (na topení) fl. 5462'13, topení a vodovod fl. 5478'06,
zednické práce a různé fl. 27.987'56, celkem fl. 152.000.

V následujícím roce 1846 byla zahájena výstavba hradu, která pokročila do té míry, že slavnostní dokončení stavby se konalo 25. prosince 1847***). Rekonstrukce kuchyňského křídla a samotné kuchyně byla provedena později, protože plány na ni byly vypracovány až v letech 1847-1848.

***) Při příležitosti slavnostního dokončení stavby byly 8. prosince 1847 rozděleny dukáty různým řemeslníkům zapojeným do stavby hradu.

Hlavní část půdorysu hradu se vyznačuje křídlem orientovaným východozápadně. V jeho středu, na jižní straně, stojí impozantní vlajková věž, zatímco na severní straně se nachází vyčnívající arkýř zdobený propracovanými kružbovými štíty³⁴ a krytý podchod.³⁵ V tomto křídle se nachází rodinný sál, třpytivý ve světlém štukovém mramoru, jako hlavní místnost. Po obou stranách sousedí obložené byty, jejichž interiéry si zachovaly svůj původní charakter a odrážejí dřívější styl hradu. V přízemí se nachází zasedací síň se zajímavými vějířovými klenbami, jídelna a bohatě vyřezávané a obložené dubové schodiště zdobené portréty předků. Z jižní fronty se táhnou dvě příčná křídla: oranžerie na východním konci a hradní kostel na západním konci. Během rekonstrukcí byly ke kostelu přistavěny dvě štíhlé věže různých designů a otevřená předsíň. Spojení mezi křídlem oranžerie a novým skleníkem je zprostředkováno křídlem s přijímacími místnostmi, které se po pouhých několika desetiletích vyznačují bohatě zpracovaným obložením a obzvláště nádhernými kružbovými stropy namísto empírové architektury vytvořené Kornhäuselem. Na západní straně další čtyři křídla uzavírají tzv. Lovecký dvůr, který kromě různých apartmánů pro hosty obsahuje kuchyně a dům správce.

Bohaté členění stavby s věžemi, štíty, arkýři, terasami a otevřenými sály dodává paláci dynamickou a malebnou siluetu. Tvůrce této budovy, architekt Georg Wingelmüller, zručný stavitel i umělec s fantazií, zvládl středověké formy velmi chvályhodným způsobem pro onu pochmurnou dobu naprosté umělecké stagnace. Zejména interiéry hradu budou vždy vyvolávat zasloužený obdiv, a to i přes všechna zdokonalování a změny uměleckého vkusu. To je dále umocněno technicky dokonalým provedením, zejména bohatým obložením a řezbami ze dřeva. Bohužel se umělec dokončení svého díla nedožil; podlehl útrapám a stresu své profese v roce 1848 v mladém věku 38 let. Jeho asistent, inženýr Heidrich, dokončil stavbu podle Wingelmüllerových plánů a v jeho duchu.

³⁴ Maßwerk: geometricky konstruovaný ornament gotického slohu, sestávající z kruhů nebo kruhových segmentů.

Zdroj: <https://www.michael-holzapfel.de/themen/gotik/masswerk.htm>, vyhledáno dne 6.2.2026.

³⁵ Risalit: část budovy, která většinou po celé výšce vyčnívá z linie budovy.

Zdroj: <https://de.wikipedia.org/wiki/Risalit>, vyhledáno dne 6.2.2026.

1908 „Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska“³⁶

Pevnost Ravensburg.

Navrženo architektem **Karlem Weinbrennerem**.

Hrad Ravensburg se spolu s dvorem, rybářským právem, právem na mlýn a dalším příslušenstvím dostal do vlastnictví lichtenštejnského knížete v roce 1385 koupí od Oldřicha a Hanse Zelkingových za Jana I. z Lichtenštejna a od té doby v jeho držení zůstal. Jako pohraniční pevnost proti nájezdům Maďarů se jeho založení pravděpodobně datuje do dřívějších století a nejstarší stavební prvky odhalují hradní komplex z 11. nebo 12. století. Stejně jako všechny pevnosti ležící na rovině je pravidelně postaven a tvoří téměř čtvercový půdorys se stranami 35 metrů. Skládal se z valu, tvořícího hladkou zeď, v jejímž jihozápadním rohu se tyčila čtvercová věž o rozměrech 7 x 8 metrů na každé straně. Na severu k ní přiléhal palác. Tyto stavby, stejně jako obvodová zeď, jsou postaveny z masivního, pravidelně opracovaného kvádrového zdiva, stejně jako u téměř všech opevnění z tohoto období. Kvádrové bloky na vnějších stranách obvodové zdi jsou opatřeny silně rustikovaným obložním. Toto opevnění, obklopené ochranným příkopem a palisádami, díky své vysoké a dominantní poloze na východě nejen tvořilo vynikající vyhlídku, ale také disponovalo přirozenou ochranou před nepřátelskými útoky z této strany. Zdivo věže, stejně jako pečlivě zpracovaná kvádrová smyčka směřující k vnitřnímu nádvoří, prozrazuje rozdíly ve zdivu, že tato část věže nevznikla před 13. stoletím, zatímco zdivo vnějšího nádvoří patří do staršího období. Přítomna je také podzemní chodba nezbytná pro stavbu hradu na pláni, která umožňuje obráncům uniknout z věže, pokud již bylo vnitřní nádvoří dobyto; její existence je téměř jistá a začíná na západní straně dvoupatrového sklepa směrem k Hohenau; pravděpodobně v důsledku zemních prací ve městě Rabensburg; a také... Například při stavbě Knittelova hostince byla odkryta chodba, která je údajně místy široká 25 metrů (?) a je na straně hradu uzavřena masivními železnými dveřmi.

Na začátku 16. století byly na pevnosti provedeny přístavby a úpravy, takže v severozápadním rohu, přiléhající k paláci, byla postavena druhá, užší věž. K této věži vedlo stávající točité schodiště s profilovaným kamenným vřetenem a ve druhém patře se nachází jemně profilovaná kamenná zárubeň v pozdně gotickém slohu. I při těchto přístavbách bylo použito cihlové zdivo.

Malé dveře v přízemí s půvabným raně renesančním rámem naznačují, že v letech 1540–1550, pravděpodobně za Georga Hartmanna z Lichtenštejna³⁷, bylo k východní straně věže postaveno nové křídlo s dvouramenným schodištěm. Úplné uzavření hradního nádvoří obytnými budovami proběhlo ke konci 16. století, pravděpodobně za cestovatele Jana Septimia z Lichtenštejna.³⁸ Současný starý hrad byl postaven v přízemí a dvou horních patrech, sestávající ze čtyř křídel obklopujících malé nádvoří, která jsou všechna stejně vysoká a zakončena silnou hlavní římsou, která vyznačuje okraj cihlového zdiva krytá střecha. Nový duch renesance vnáší řád do nerovností starých staveb; věže jsou zvednuty do stejné výšky jako ostatní křídla a pod jednotnou střechu; schodišťová věž je zmenšena tak, aby její střecha byla v jedné rovině s hlavní římsou hradu. Západní křídlo dostává otevřenou arkádu procházející všemi patry až do nádvoří; ostatní nádvoří zdobí bohaté ornamentální fresky, zatímco vnější plochy hradu zdobí sgrafitové členění kvádrových bloků.

³⁶ Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska, VII. ročník, č. 1, leden 1908, strany 1–7.

S vděčností poskytnuto paní Christine Heytmanek, Simoncic-Museum Rabensburg.

³⁷ Georg Hartmann von und zu Liechtenstein (1513–1562), první dítě (ze tří) Hartmanna († 1539) II. ∞ Johanna von Mainburg († 1521). Georg Hartmann byl ženatý se Susannou von Liechtenstein († 1595).

³⁸ Johann Septimius von Liechtenstein-Nikolsburg zu Feldsberg (*27. 12. 1558; † 10. listopadu 1595), jedenácté dítě (z třinácti) Georga Hartmanna von und zu Liechtenstein ∞ Susanny von Liechtenstein, byl ženatý s Annou Marií Ludmille von Liechtenstein-Nikolsburg zu Feldsberg (rozenou hraběnkou von Salm) (* 15. března 1568; † 11. 11. 1596), dcery Julia I. hraběte von Salm und Neuburg ∞ Elisabeth hraběnky von Salm und Neuburg (rozené Thurzo de Bethlenfalva).

Během 16. století byla na jihu postavena dvoupatrová přístavba, která rozšiřovala východní křídlo. Soudě dle proporcí budovy sloužila k administrativním účelům, snad jako sídlo správce. V tomto stavu byl hrad až do svého posledního, ale nejvýznamnějšího stavebního období, kdy získal svou současnou podobu a velikost za knížete Maxmiliána (1578-1643)³⁹, jehož oblíbeným sídlem byl Ravensburg.

Za tohoto knížete bylo postaveno 66 metrů dlouhé nové křídlo, propojené se starým hradem příčnou částí s Rytířským sálem. Tato impozantní stavba se táhne podél severní strany v dlouhém průčelí, které se skládá z přízemí a hlavního patra, nad nimiž se nachází nízké mezipatro. Toto nové křídlo však nikdy nebylo zcela dokončeno, ačkoli jednotlivé místnosti byly připraveny a zařízeny pro obytné účely. Naproti tomu hlavní místnost tohoto nového křídla, Rytířský sál, se dočkala bohaté a elegantní výzdoby. Lónské, vystupující a silně tvarované pilastry podpírají souvislou římsu, nad níž třískovou klenbu s lunetami podpírá plochý povrch stropu. Samotný strop obsahuje panely určené pro stropní malby v bohatých rámech, zatímco rozpěry mezi těmito panely jsou vyplněny ornamenty, jejichž obsah, pravděpodobně na žádost vysoce postaveného mecenáše, který si na bojišti vysloužil velkou pověst jako polní maršál, sestává výhradně z vojenských emblémů, zbraní, brnění a trofejí. Prostory mezi pilastry nad okny byly opatřeny štukovými rámy zdobenými výjevy z válečných zážitků knížete Maxmiliána.

Ačkoli se tyto obrazy již nedochovaly, texty vyryté do spodních částí rámů poskytují informace o tématu vyobrazení. Tyto nápisy, pokud stále existují, znějí takto:

1. Nepřítel bombarduje Crems, kníže Max z Lichtenštejna se brání.
2. Kníže Anhaltský se objevuje v bitevní formaci před Hadersdorfem, tváří v tvář hraběti Buquoyovi.
3. Císařský a nepřátelský tábor... u Mrbovic... až k Cartau...
4. Hrabě Buquoy a kníže Anhaltský drží bitevní formaci před Pruggem.
5. Hrabě Buquoy se stahuje přes Prugg u Vídně
6. Císařská a nepřátelská armáda jsou od sebe vzdáleny 2000 kroků u Rahoniče.⁴⁰

Na římsách nad pilastry, konkrétně na každém rohu rizalitu. Tytéž byly volně stojící busty ze štuku a nápisy na závěsných panelech také poskytují informace o zobrazených osobnostech. Pokud tyto nápisy existují a jsou čitelné, obsahují následující jména:

Maximilian von Liechtenstein, Catharina Fürstin von Liechtenstein geb. Herrin von Boskowitz, Carola Herzogin von Bourbon, Herr von Wohlfahrt und Wraschan, Barbara Herrin von Traum, Weikhard Herr von Pohlheim, Elisabeth Herrin von Hohenburg, Hans Herr von Stahremberg, Hedwig Herrin von Pottendorf, Görg Herr von Liechtenstein, Johanna Herrin von Lomnitz, Christoph Herr von Rapach, Petronilla Herrin von Wildungsmauer, Erhard Herr von Meinberg, Georg Herr von Eckartsau, Heinrich Graf von Ortenburg, Elisabeth Herrin von Törting, Hans Herr von Rohrbach, Graf zu Neuburg am Inn, Scholastika Herrin von Weißbach, Parcial Herr von Aichberg-Pitten, Amalia Herrin von Zengerin, Andre Herr von Kreig, Katharina Herrin von Roci, Herr von Hag-Raven...rg⁴¹, Amalia Herrin Schenkin von Geyern, Gebhard Herr von Eichberg, Agnes Herrin von Waldau, Leopold Landgraf von Leuchtenberg, Elisabeth Herzogin von Oppeln, Philipp Curgraf von Reineck.

³⁹ Princ Maximilian, polní maršál (* 6. 11. 1578; † 29. 4. 1645 v Raabu), 8. dítě (z 9) císařského rádce Hartmanna II. z Liechtensteinu ∞ Anna Maria (1547–1601), dcera hraběte Karla z Ortenburgu. Jeho bratři byli Karl a Gundaker. Maximilian se v devatenácti letech oženil s Katharinou Schemberovou z Czernahory a Boskowitzu, sestrou manželky svého bratra Karla. Jelikož neměli potomky, založili řadu nadací ve prospěch různých klášterů, mimo jiné v roce 1633 ve Wranau klášter paulánů, kde bylo zřízeno také pohřebiště pro rod Liechtensteinů. Po jeho smrti si majetek rozdělili bratr Gundaker a synovec Karl Eusebius.

⁴⁰ V originále znovu uvedeno jako bod 5.

⁴¹ *Pravděpodobně*: pan von Hag-Ravensburg (Německo).

Zatímco u severní zadní stěny Rytířského sálu stojí mohutný kamenný krb, na protější stěně se nachází oltářní nika, která je zakryta bohatě zdobenou valenou klenbou s částečně zlacenými štukovými ornamenty. Tato klenba je rozdělena do tří částí a obsahuje vyobrazení Narození Páně, Ukřižování a Nanebevstoupení Krista, namalovaná přímo na omítku voskovými barvami, zatímco Zvěstování je zobrazeno na koncové stěně nad oltářem.

Křídlo naproti nové části hradu se dvěma vrátnicemi vděčí za svou výstavbu knížeti Maxmiliánovi, který jako velitel císařského dělostřelectva dále posílil obranu hradu vybudováním nového systému bašt. Díky tomu se hrad Ravensburg v roce 1645 pod velením císařského plukovníka Vettera dokázal statečně bránit postupujícím Švédům. Knížecí erb nad branou s nápisem uváděl, že kníže Maxmilián nechal tuto bránu a novou část hradu postavit v roce 1633. Kníže Maxmilián zajistil zásobování vodou vybudováním vodovodního potrubí napájeného z vodárny na řece Dyji. Toto potrubí zásobovalo hrad a zahrady a umožnilo ozdobit nové vnější nádvoří dekorativními nástěnnými fontánami a nádržemi napájenými tímto potrubím. Pozůstatky výklenku fontány v severním křídle stále vykazují bohatý architektonický design s hermami a girlandami a obložením z velkých oblázků ve tvaru mušle, které dalo výklenku charakter jeskyně. O tomto výtvaru knížete Maxmiliána svědčí silně poškozený pamětní kámen, který byl zabudován do jednoho ze stávajících základů strojů ve sklepech.

S budovami knížete Maxmiliána se architektonické dějiny hradu Ravensburg končí. Švédská okupace hradu mohla výrazně snížit jeho obyvatelnost; Nástupci knížete Maxmiliána jeho dílo nedokončili, rozkvět hradu skončil a v této knížecí rezidenci začal ve své druhé fázi platit železný zákon růstu a úpadku. Jako sídlo moci byl opuštěn a sloužil obytným i veřejným účelům. Údržbářské práce byly omezeny na naprosté minimum, dokud fresky na malém nádvoří nemilosrdně nepadly za oběť bílému štětcu zedníka. Pilastry a štuková výzdoba Rytířského sálu byly považovány za překážku v užívání místnosti, a proto byly důkladně odstraněny, aby se usnadnila instalace příček a podhledů, které byly nezbytné k vytvoření využitelných prostor uvnitř sálu.

Když Švédové zničili starý farní kostel, Rytířský sál, respektive jeho část s oltářní nikou, sloužil kongregaci k bohoslužbám až do roku 1765.

Za knížete Jana I. (1760-1836)⁴² byl Rytířský sál již v takovém stavu, že jeden současník poznamenal, že z něj zbyl jen název a nic nezůstalo, co by nám připomínalo jeho dřívější účel; nástěnné malby tedy v této době již zmizely. To, že válečné obrazy na stěnách se nedočkaly slitování při zacházení, kterému tento sál prošel, není za těchto okolností překvapivé, tím spíše, pokud, jak lze s jistotou předpokládat, byly namalovány stejnou technikou jako obrazy ve výklenku kaple. Křehkost voskových nebo olejových barev způsobovala jejich praskání a odlupování, což nepředstavovalo příliš velkou překážku pro jejich důkladné odstranění. Zdroj, který byl v roce 1852 zaměstnán na hradě jako dělník v tam zřízené továrně na parkety, také potvrzuje, že v té době po obrazech v Rytířském sále nebyla ani stopa.

Malebám a štukové výzdobě výklenku kaple se dařilo lépe. Tento výklenek musel sloužit k umístění latrín a projektantovi této stavby nelze připsat náležité uznání důstojnosti prostoru, který kdysi sloužil náboženským obřadům. Mezistropy, které tyto latríny uzavíraly, však chránily strop kaple před dalším poškozením a ochránily jej před účinky škůtce na bílení a zednického kladiva. Pod tímto ochranným stropem, ačkoli částečně poškozeným instalací krbu, zůstaly tyto malby a zlacení štukové výzdoby z velké části neporušené, dokud nebyly objeveny v roce 1889 během rekonstrukcí provedených na hradě, jejichž cílem bylo umístit lesní kanceláře. Samotné latríny nemohly být odstraněny, ale v mezistropu byl vytvořen uzamykatelný přístupový otvor, který umožňoval kdykoli si tyto zbytky bývalé nádhery prohlédnout.

Osud bust umístěných na římsě sálu nebyl šťastný; podle jednoho zdroje byly během rekonstrukčních prací občas shozeny dolů, pokud tam ještě byly, a zlikvidovány jako sutiny.

⁴² Kníže Johann I. Josef, polní maršál, 10. kníže z Lichtenštejna, vévoda z Troppau a Jägerndorfu (* 26. 6. 1760 ve Vídni; † 20. 4. 1836 tamtéž), šesté dítě (z osmi) knížete Franze Josefa I. ∞ Marie Leopoldine hraběnka ze Sternbergu. Princ Johann Josef se 12. dubna 1792 ve Vídni oženil s Josefou Sofií, landgrófkou z Fürstenberg-Weitra (* 21. 6. 1776, † 23. 2. 1848).

1908 ... Karl Höß – kníže Jan II. z Lichtenštejna a výtvarné umění⁴³ 43

Feldsberg, str. 239–240

V roce 1907 začala pod vedením architekta Karla Weinbrennera rekonstrukce kolonády na Raistenbergu. Tuto krásnou památku nechal vztyčit kníže Jan I. v letech 1817 až 1823 na památku svého otce Františka Josefa I. a jeho dvou bratrů Aloise I. Josefa a Filipa, jak naznačují nápisy na severní straně („Syn otci. Bratr bratrům“) a na jižní straně („Na památku nezapomenutelného. Jediný žijící syn“) budovy. Čtyři mohutné sloupy východního ze dvou křídel přiléhajících k centrálnímu oblouku, které byly vyrobeny z měkkého pískovce a na této straně postrádaly dostatečné základy, se ukázaly jako příliš slabé na to, aby unesly kladí, strop a těžkou cihlovou klenbu, na které plošina spočívá. Navzdory dodatečným podpěrám byl tedy rozklad této části nevyhnutelný. Aby byly portrétní postavy výše zmíněných knížat, pravděpodobně vytvořené v Klieberově dílně a zobrazené v římských tógách, a socha stavitele v oděvu římského generála, chráněny před poškozením, byly před lety odstraněny z výklenků na průčelí a umístěny do dřevěné konstrukce. Staré pískovcové sloupy byly nahrazeny betonovými, římské korintské hlavice byly znovu vytvořeny bratry Stürmerovými s použitím mušlového vápence z Aflenzu a kladí, které je podpírá, bylo zrekonstruováno. Až budou restaurovány krásné basreliéfy zdobící budovu, které symbolizují ctnosti výše zmíněných knížat – jejich službu ve válce a jejich přínos v míru jako mecenášů zemědělství, umění, vědy a humanitárních aktivit – a sochy budou vráceny na svá původní místa, bude budova opět stát ve své dřívější nádheře, zářivé svědectví o umělecké lásce svého tvůrce a jeho vnuka, s výhledem na údolí ze svého zalesněného vrcholu kopce.

Dodatek ke straně 239, str. 347–348

Architekt Karl Weinbrenner vytvořil okouzující architektonické mistrovské dílo v Hegerhausu poblíž Feldsbergu, dokončeném v roce 1908. Stojí v nádherném sadu na okraji mladého borového lesa obklopujícího Dianin chrám (Rendez-vous). Budova, přístupná otevřenou předstíní, se svými světle omítnutými zdmi, krásně členěnými okny, která lze uzavřít tmavě zelenými okenicemi, mansardovou střechou pokrytou světle červenými zámkovými taškami, před jejichž malými okny vede jemná galerie pro květináče, a bíle natřeným laťkovým plotem, který uzavírá předzahrádku, představuje vrchol architektovy schopnosti řešit takové jednoduché stavební problémy.

⁴³ Výtvarné umění.

Eisgrub, str. 257–259

Eisgrubské parky dosáhly své největší slávy za knížete Jana II., velkého mecenáše lesní a zahradní kultury. V knížecím řediteli zahrad W. Laucheovi⁴⁴ si pro své plány zajistil muže, který, obdařený vzácným uměleckým talentem, významně přispěl k rozvoji moderního zahradnictví a šířil slávu rakouského okrasného zahradnictví daleko za hranice naší říše. Rozšíření zahrad na jihovýchod vytvořilo novou půdu pro koberce květin v bujných barvách a bohaté rozmanitosti forem. Toto rozšíření uvolnilo zámek, umožnilo plně ocenit jeho malebný vzhled a vytvořilo nové, velkolepé perspektivy kostela, zářícího ve své opulentní nádvoří, krásného hradního nádvoří a otevřené verandy v jihovýchodním rohu hradu, zpracované s obdivuhodnou jemností. Nezbytné užitkové budovy (obytné budovy, vstupní brány, parkové zdi) jsou vynikajícími počiny architekta Karla Weinbrennera, patrnými z jejich dispozičního řešení, propracovanosti detailů a zářivého barevného schématu dosaženého použitím kvádrů, červených lícových cihel a žlutých, hnědých a červených glazovaných cihel.

Jubilejní fontána.

Krásným pomníkem vděčnosti tržního města Eisgrub knížeti je fontána, kterou město postavilo u příležitosti čtyřicátého výročí vlády Jeho Jasnosti, a která byla odhalena v roce 1898.⁴⁵ Návrh je dílem architekta Karla Weinbrennera; bronzový reliéf knížete a postava génia s erbem stojícího na poštovní stanici lemované vrcholky věží jsou dílem vídeňského sochaře Josefa Beyera, zatímco kamenické práce byly svěřeny mistru kameníkovi Johannu Konheiserovi a ornamentální plastiky sochaři Ferdinandu Hartingerovi. Mramorové desky na podstavci nesou nápisy: Vděčná obec svému největšímu dobrodinci Janovi II. 1858–1898. – Bůh ochraňuj rod Lichtenštejnů.

Landshut a Broczko, str. 259–260

Dva lovecké záměčky v Landshutu (obrázek 23) a v Broczku (poblíž trajektu March)⁴⁶ byly postaveny architektem Karlem Weinbrennerem⁴⁷. První z nich obsahuje obytné prostory pro dva lesníky na pravé straně, zatímco levé křídlo od podlahy ke stropu slouží jako lovecký záměček pro velitele lovu během sezóny lovu velké zvěře. V horním patře se nachází salón a ložnice, které jsou stejně jako schodiště obloženy dřevěnými stropy a mají dřevěné stropy. Vnější architektura této krásné budovy je poněkud propracovanější. Průčelí je omítnuto bílou vápennou maltou se stříkaným povrchem, dřevěná konstrukce štítů a hrázděných stěn je mořena na hnědo a částečně polychromována, střechy jsou z břidlicově šedých a hnědých glazovaných zámkových tašek, zatímco střecha verandy a svodů se zdají být pokryty zelenými glazovanými taškami s bobřím ocasem. Podobný design má i poněkud menší a jednodušší lovecký záměček v Broczku.

⁴⁴ LAUCHE Wilhelm, narozený v roce 1859 v Abtmannadorfu u Lipska, byl v roce 1883 zaměstnán jako dvorní zahradník v Eisgrub a díky svým zásluhám o úpravu parků byl v roce 1889 jmenován knížecím dvorním zahradním ředitelem.

Za svou vynikající činnost v oblasti krajské kultury byl císařem vyznamenán rytířským křížem Řádu Františka Josefa a titulem vládního rady. (Österreichische Volkszeitung, 19. února 1906.)

⁴⁵ [Vídeňský stavební průmyslový časopis](#). 1900/01, XVIII, str. 306. – [Vídeňské stavební album](#). Tabulka 74.

⁴⁶ Brodské (do roku 1927 slov. Brodsko nebo Brocké – něm. Brodsko – maď. Gázlós, do roku 1907 Brockó), Kraj Trnava [něm. Tyrnau, maď. Nagyszombat, lat. Tyrnavia], region Záhorie [(windische) Marchauen], (západní) Slovensko.

⁴⁷ [Architekt](#). 1896, II, s. 8, [tabule 12](#). – Vídeňské album staveb. 1898/99, XVI, [str. 18](#) a [str. 27](#); [tabule 52](#) a [tabule 96](#).

Lundenburg (Lesní domy), str. 260

Jednoduché, solidně postavené lesní domy v Saugartenu (obrázek 24⁴⁸) a v Unterwaldu u Lundenburgu lze považovat za typické příklady příkladného provedení zemědělských a lesnických budov na knížecích panstvích.⁴⁹ Ten má před vstupní halou krytou verandu v úrovni terénu. Fasády jsou postaveny z cihel s použitím tvarovaných cihel pro římsy, dveřní a okenní rámy; opracovaný kámen byl použit na rohy, svodové kameny a pilíře. Hrázdné stěny jsou hladce omítnuté a dřevěné prvky jsou mořeny na hnědo. Střecha je pokryta dehtovými střešními taškami. Navzdory svému jednoduchému designu budova působí okouzlejícím dojmem; je dokonale přizpůsobena venkovskému prostředí a představuje vynikající, stylový a malebný počín architekta Karla Weinbrennera, jehož vytříbené výtvořby byly dobře známé i v širších kruzích.

Feldsberg, str. 285–287

Nemocnice a kostel bratří johanitů ve Feldsbergu vděčí za své založení knížecímu rodu, jehož neustálá podpora přivedla první založení řádu v německých zemích k jeho bujnému rozkvětu. Za největšího dobrodince kláštera je třeba považovat knížete Jana II., který si nechal postavit velkou novou budovu, jež měla nahradit nemocnici postavenou v 17. století knížetem Carolusem Eusebiem a jeho manželkou Johannou Beatrix. Tato nová budova plně splňovala přísné hygienické požadavky moderní doby.

Poté, co ředitel vídeňské všeobecné nemocnice Dr. Böhm a profesor Billroth předložili své odborné posudky k plánům, které byly základem stavby, začaly v roce 1890 práce pod vedením knížecího stavebního poradce Hampeho. Práce byly dokončeny po dvou letech. Nemocnice byla zařízena prakticky a vkusně a získala výraznou fasádu, která dokonale ladila se starou budovou.

Velkolepým počinem architekta Karla Weinbrennera je klášterní pohřební kaple, jednoduchá, ale přitažlivá svým designem. Půdorys má tvar T a různé výšky říms umožnily dynamičtější design střechy, který je dále umocněn zvonicí s umíráčkem. Vchodu do kaple předchází malá hala, jejíž zadní stěna je zdobena propracovaným dveřním rámem a okouzlejícím reliéfem (anděl oznamující ženám Kristovo zmrtvýchvstání). Nad přední stěnou se tyčí dekorativní štít. Vnější strana kaple je obložena červenými cihlami, architektonické prvky jsou z tvarovaných cihel a vlys je oživen hnědými glazovanými cihlami. Střecha je pokryta glazovanými taškami s bobřím ocasem, jejichž šedé a hnědé barvy vytvářejí příjemný design. Uvnitř kaple se nachází zdobený mramorový oltář a velký, krásný nástěnný krucifix, věnovaný farářem Antonem Krejčířem v Katzelsdorfu.

Klášterní kostel (vysvěcený v roce 1671) byl kompletně zrekonstruován knížetem v roce 1905, kdy klášter oslavoval 300. výročí svého jmenování do Feldsbergu knížetem Karlem I. Při této příležitosti byl pečlivě zrestaurován hlavní oltářní obraz, namalovaný v roce 1757 Johannem Cymbalem a zobrazující sochu svatého Augustina, a průchody v přízemí klášterní budovy a refektáře byly vydlážděny klinkerovými cihlami. Již v roce 1883 byly věže klášterního kostela opatřeny 12 metrů vysokou měděnou střechou, která nahradila provizorní, na náklady knížete, v souladu s barokním stylem kostela.⁵⁰

⁴⁸ Hájenka Kančí obora, Břeclav, Okres Břeclav, CZ.

⁴⁹ [Vídeňský stavební průmyslový časopis](#). 1898/99, XVI, str. 123 a následující – [Vídeňské stavební album](#). Tabulka 87.

⁵⁰ Historie a pamětní publikace rakousko-české provincie řádu milosrdných bratří ve Feldsbergu atd.

Autor: Joannes de Deo Sobel. Vídeň 1892. – Listy vzpomínek z kroniky konventu Milosrdných bratří ve Feldsbergu atd. Feldsberg 1905. – [Wiener Bauindustrie-Zeitung](#) (Vídeňský stavební průmyslový věstník). 1898/99, XVI, str. 391 a násl.

Jeho Jasnost se také velmi zasloužila o restaurování Mariánského sloupu (1904), který stojí na náměstí a slouží jako krásná připomínka hrozby moru na konci 17. století.⁵¹ Pod dohledem architekta Karla Weinbrennera sochař Ludwig Stürmer sloup dovedně zrestauroval. Postava Neposkvrněné Panny Marie, vznášející se v oblacích, a také sochy svatých Šebestiána, Rocha, Františka a Karla Boromejského u jejích nohou byly důkladně očištěny od nečistot, mechu a zbytků olejové barvy. Chybějící části těla byly nahrazeny a poškozené části spodní konstrukce, podstavce a centrálního sloupu byly opraveny. Celou stavbu uzavírá jednoduchá kovaná brána. V krásné barokní kapli, která se nachází za městem poblíž dětského domova Severní dráhy, byla na místě poškozené sochy vztyčena nová socha Neposkvrněné Panny Marie. Apollonie vztyčila na náklady knížete půvabnou sochu Panny Marie. Péče, kterou kníže věnoval církevním památkám města, se setkala s největším obdivem všech vrstev obyvatel Feldsbergu. Díky jeho štedrosti byla zrestaurována a zachována před zkázou řada zajímavých památek místního umění.

Dodatek ke straně 285, s. 349

Kníže se také velkoryse rozhodl nechat zrestaurovat omšelou fasádu feldsberského farního kostela. Věže, zakončené jednoduchými stanovými střechami, budou přestavěny ve stylu kostela. Plánované práce začaly 10. srpna 1908.

Hohenau, str. 287⁵²

Příspěvkem ve výši 20 000 korun Jeho Výsost umožnila rozšíření farního kostela v Hohenau, které se stalo nezbytným vzhledem k rychle rostoucí populaci (1902). Pod vedením císařského a královského dvorního architekta Schmalzhofera byla loď kostela prodloužena přibližně o 10 metrů, byla přistavěna boční loď s galerií a při této příležitosti byl vkusně zrekonstruován i interiér starší části kostela.⁵³

Unter-Themenau, str. 290–293⁵⁴

Nový farní kostel v Unter-Themenau (obr. 28), postavený v letech 1894 až 1898 na náklady knížete na místě prostorově i konstrukčně velmi skromného vesnického kostela, je důstojným nástupcem vynikajících výtvorů lichtenštejnského architekta Karla Weinbrennera v Eisgrubu.⁵⁵ Kostel má centrální dispozici. Půdorys se jeví jako kombinace dvou čtverců umístěných k sobě pod úhlem. Čáry spojující průsečíky těchto čtverců tvoří úhlopříčky osmiúhelníku, který se tyčí jako centrální stavba.

Žebra klenby se sbíhají ve tvaru hvězdy u svorníku, který leží 23,5 metru nad dlažbou. Vysoká okna s lomeným obloukem osvětlují centrální prostor, který je arkádami oddělen od bočních kaplí, předsíně (nad níž se nachází varhanní kůl) a presbytáře. Sakristie a oratoř se nacházejí po obou stranách presbytáře. Půdorys kostela umožňuje dostatek výhledu k hlavnímu oltáři, příznivé osvětlení (dosažené nejen okny centrálního prostoru, ale také vitrážemi v presbytáři a jednoduše strukturovanými, párovými okny v bočních stěnách) a navzdory relativně bohatému členění harmonické uspořádání hmot.

⁵¹ Měsíčník Společnosti pro studium starověku. 1905, VII, str. 115.

⁵² Cáhnov [nem. *Hohenau*], okres Gänserndorf, Dolní Rakousy – trojmezí Česko – Slovensko.

⁵³ Podle laskavých sdělení pana faráře Julia Walika.

⁵⁴ Poštorná [nem. *Unter-Themenau*], Břeclav, Okres Břeclav, CZ.

⁵⁵ *Der Architekt*. 1895, I, s. 51, [tabule 87](#) a 88. *Der Architekt*. 1897, III, s. 14, [tabule 29](#).

[Wiener Bauindustrie-Zeitung](#), 1900/01, XVIII, str. 253 a násl. – [Wiener Bauten-Album](#). Tab. 59 a 60.

Vnitřní vybavení se skládá z jednoduchých oltářů, volně stojící kazatelny ve světlých tónech, zdobeného lustru a dobově odpovídajících lavic; podlahu pokrývají jednoduše zdobené kamenné dlaždice. Všechny konstrukční prvky interiéru (římsy, pilíře, hřídle, svody, žebra klenob, kružby a vlysy) byly postaveny z tvarovaných cihel a červených lícových cihel a pouze povrchy stěn a klenební panely byly omítnuty, aby se do nich vešla polychromovaná výzdoba. Ve spodní části, kde je nástěnná výzdoba viditelnější, byla provedena vícebarevným sgrafitem. Kvádr byl použit na paty pilířů a poté na hlavice hřídle a sloupů. Exteriér kostela je hrubá stavba, dokončená červenými lícovými cihlami a tvarovanými cihlami pro všechny své detaily. Bohatý, barevný efekt budovy, který dokonale splývá s vesnicí obývanou Slovary, kteří si věrně zachovali svůj starobylý národní charakter ve stavbě domů a tradičním oděvu, je dále umocněn hnědými a zelenými glazovanými cihlami a tvarovanými cihlami a poté malými, bíle omítnutými plochami. Také střechy byly pokryty vzorovanými glazovanými zámkovými taškami. Dvě zvonice, které lemují portál s komolou hrotovou klenbou, byly co do velikosti omezeny na minimum, aby jasně vyjádřily centrálně plánovaný charakter budovy. Jejich štíhlé stanové střechy, stejně jako kopule lucerny, byly pokryty zelenými glazovanými taškami s motivem bobřího ocasu. Kvádr byl použit pouze na bocích bohatě zdobeného štítu nad hlavním vchodem, stejně jako na návrších štítů a chrličů. Mezi těmi, kteří se podíleli na stavbě, byli stavitel Josef Schmalzhofer, kamenický mistr Johann Konheiser, sochař Josef Beyer, Vídeňský sochařský spolek, zámečníci V. Gillar a A. Nehr a tesař Adolf Rechberg.

Veškerý obkladový materiál, glazované střešní tašky a podlahové dlaždice dodala knížecí továrna na kameninu v Unter-Themenau, která brilantně prokázala své mimořádné schopnosti ve výrobě těchto vynikajících, bohatě barevných stavebních materiálů. Kostel, viditelný z dálky, leží uprostřed rozsáhlého, půvabného parku ohraničeného kovanou železnou bránou. V parku stojí jednoduchý kamenný kříž propletený stylizovanými kaštanovými listy. Oblast kolem farního kostela je značně zkrášlena novými budovami, rovněž postavenými majitelem panství, pro školu, faru a lékařskou rezidenci, které stylově a výzdobou doplňují exteriér kostela. Na tomto místě je třeba zmínit také lichtenštejnskou kameninovou továrnu v Unter-Themenau, která co do kvality a krásy svých výrobků, stejně jako moderního a efektivního strojního zařízení, zaujímá pravděpodobně nejvýznamnější postavení mezi podobnými továrnami v Rakousku.⁵⁶ Skládá se ze čtyř továrních divizí: továrny na chodníkové a mozaikové dlaždice (roční produkce až 12 milionů kusů); továrny na kameninové a slínkové výrobky, která vyrábí přibližně 100 000 kusů trubek, tvarovek a dalšího kameninového zboží a přibližně 1 milion slínkových cihel ročně; továrny na střešní tašky, odvodňovací trubky a lícové cihly (roční produkce 3,5 milionu kusů); a továrna na dlaždice a další glazované výrobky (přibližně 400 000 kusů ročně). K těmto zařízením přiléhá rozsáhlý provoz na těžbu surovin, které jsou rovněž dodávány ve velkém množství. Továrna zaměstnává přibližně 700 úředníků a dělníků.

V areálu továrny se nachází restaurace s velkou jídelnou pro dělníky a pokoji pro hosty, lázeňský dům a krásný park. Továrna se také skládá z 20 obytných budov se 77 rodinnými byty, kde bydlí úředníci a část dělníků. 160 dělnických rodinám byly přiděleny pozemky o minimální velikosti 800 metrů čtverečních k obdělávání půdy. Vynikající výrobky továrny byly použity v mnoha budovách, které za vlády knížete se výrobky továrny nacházely nejširšího uplatnění na jeho panstvích; nicméně i další stavitelé si výrobky továrny cenili. Například krásné glazované střešní tašky, vyráběné ve všech barvách podle systému chemika Kosche, který kdysi pracoval v Císařské a královské porcelánce, byly použity v mnoha kostelních budovách navržených katedrálním architektem Fr. von Schmidtem. Kostely ve Fünfhausu a Brigittenau ve Vídni byly prvními, které tyto nádherné výrobky využily.

⁵⁶ [Blätter des Vereines für Landeskunde](#) (Časopis Společnosti pro regionální studia). 1869, III, s. 177.

KRAETZL Franz, Das Fürstentum Liechtenstein etc. (Knížectví Lichtenštejnsko atd.), [Schematismus](#) 1903, str. 272 a násl.

Dobermannsdorf, str. 293–294⁵⁷

V roce 1900 byl starý farní kostel sv. Ondřeje apoštola v Dobermannsdorfu zbořen a na jeho místě byl podle plánů architekta Karla Weinbrennera postaven nový, prostornější kostel, za což místní obec vděčí knížecí štědrosti.⁵⁸ Již v Lonsdorfově farním rejstříku v pasovském okrese je farnost uvedena pod názvem Doberleinsdorf s dodatkem, že jejím patronem byl Lichtenštejn. Na založení farnosti a rozšíření bývalé kaple na kostel se možná podílel Jindřich I. z Lichtenštejna (1233–1265). Půdorys nové budovy ukazuje loď dlouhou 22 metrů a širokou 8 metrů, rozdělenou do čtyř polí a překlenutou křížovými klenbami. Presbytář je uzavřen pěti stranami osmiúhelníku. Čtvercová věž přechází, zprostředkovaná napajedly, do osmiboké věže, která končí štíhlou jehlancovou střechou.

Věž je orientována do strany a za ní se nachází boční loď pro boční oltář. Sál věže slouží také jako vstup a vede ke schodišti varhanní půdy. Nad oběma vchody se nacházejí kryté verandy s propracovanější výzdobou, zatímco exteriér kostela je jednoduššího designu. Imitace kvádrů na okrajích a otvorech budovy a stříkaná omítka na površích odrážejí charakter vesnického kostela. Pouze sokly a předsíně byly postaveny z kamene; předsíň a schodišťová věž jsou pokryty světle zelenými glazovanými taškami, zbývající střechy červenými taškami. Malovaný interiér, figurální vitráže v presbytáři, hlavní oltář postavený výhradně z mramoru, vyřezávané a zlacené boční oltáře, polychromovaná kamenná kazatelna, dubové lavice a zpovědnice a mozaiková dlažba se spojují a vytvářejí celkový rafinovaný a harmonický efekt. Zvony starého kostela (tři odlité v roce 1757 Josefem Scheichelem a jeden v roce 1842 Jakobem Korrentschem ve Vídni) byly roztaveny a nový, větší soubor zvonů získal patron kostela. V roce 1901 byl kostel vysvěcen pomocným biskupem Dr. Godfriedem Marschallem, který vedl slavnostní odhalení krásného kostela, který je ozdobou půvabného města. (Obr. 29.)

⁵⁷ Hlavní (Palterndorfer) ulice, Palterndorf-Dobermannsdorf, okres Gänserndorf, Dolní Rakousy.

⁵⁸ Topografie Dolního Rakouska. 1885, II, str. 299. –

[Viedeňský stavební průmyslový věstník](#). 1901/02, XIX, str. 379. – [Viedeňské stavební album](#). Tabulka 97. – Měsíčník Spolku pro ochranu památek. [1901, VI](#), str. 88, [1904, VII](#), str. 87.

Mistelbach, str. 294–297⁵⁹

Když v roce 1393 získal pozemky v Mistelbachu Jan z Lichtenštejna, správce Albrechta III., přešel do jeho vlastnictví také špitální kostel a chudobinec, založený Marchartem II. z Mistelbachu. Již v první polovině 15. století byl špitální dům rozšířen a znovu obdařen Lichtenštejny a následně se o něj s velkou obětavostí starali členové knížecího rodu. Stará kaple zasvěcená sv. Alžbětě byla jednoduchá gotická stavba z přelomu 15. a 16. století. K severní straně trojlodní lodi byla přistavěna menší přístavba se dvěma klenutými arkýři sloužící jako presbytář. Strop tvořily jednoduché hrotové křížové klenby s malými klenutými kameny.

Ochoze byla zabudována do prvního arkýře lodi. Okna s lomenými oblouky, pilíře na lodi a malá, půvabná kamenná věžička oživily exteriér budovy, která sice nebyla nijak výjimečná, ale přesto byla pozoruhodnou památkou místní architektury. V roce 1904 byl kostel zbořen, protože stál v cestě rozšíření ulice Mitschastraße. Přáním všech přátel místního umění a historie bylo, aby tento malý kostel byl zachován jako svědectví o tom, jak umění dřívějších dob řešilo takové jednoduché stavební problémy, jako nenahraditelná součást městské scenérie; náklady na obnovu vlhké a nízko položené kaple by však byly značné. Z tohoto důvodu Císařská a královská ústřední komise pro umění a historické památky schválila demolici kaple; zasazovala se však o přesnou dokumentaci a zachování její figurální výzdoby, což městská rada s radostí splnila. Kníže Jan z Lichtenštejna, který kapli daroval obci již v roce 1902 za účelem zlepšení silnice, přispěl na stavbu nové kaple částkou 16 000 korun a potřebným stavebním materiálem z hrnčířské továrny Unter-Themenau v hodnotě 8 000 korun. Na stavbu kostela přispěli i další dobrodinci. Starosta Thomas Freund a jeho manželka Anna darovali vitrážové okno a sestry Wunschové 1 300 korunami. Jeho Výsost pověřila architekta Karla Weinbrennera vypracováním stavebních plánů, zatímco samotnou stavbu provedl stavitel Josef Dunkl z Mistelbachu. Kaple je postavena v jednoduchých formách severské gotické architektury a stejně jako u všech Weinbrennerových staveb je její exteriér obzvláště pozoruhodný díky dovednému použití barevné, vysoce kvalitní hlíny z lichtenštejnské továrny v Unter-Themenau. Postavy sv. Alžběty a dvou andělů, vytesané Ferdinandem Stuflessenem v kostele sv. Ulricha (Val Gardena, Tyrolsko), zdobí hlavní oltář a krásně dekorují interiér. Při slavnostním vysvěcení malého kostela 19. listopadu 1905 ho zastupoval kníže Karel z Lichtenštejna.⁶⁰

Lichtenštejnský chudobinec se nacházel v bezprostřední blízkosti kostela. Byla to jednoduchá budova s obzvláště jemnými pozdně gotickými detaily. Mezi ostěními tří oken vynikalo jedno zejména díky konzolám zdobeným erby. Krásným pozdně gotickým dílem byl bohatě členěný a silně profilovaný portál, postavený ze zkřížených prutů a zakončený plochým trojlístkovým překladem. V roce 1884 byla tato budova zbořena, na jejím místě byla založena zahrada a vedle ní byl na náklady Jeho Jasnosti postaven současný špitál ve stylu vily, určený pro osm chudobinců.

⁵⁹ Mistelbach nad Zayou také Mysliboch [nem. *Mistelbach an der Zaya*], okres Mistelbach, Dolní Rakousy.

⁶⁰ O stavbě nové kaple sv. Alžběty mi laskavě poskytl informace pan Karl Fitzka, k. k. Finanzrat i. P.

Kníže se ukázal jako dobrodinec města i v jiných ohledech. Když se obec pustila do vytváření parku na kostelním pahorku (1881), kníže ochotně postoupil svůj podíl na tento účel a projekt dále podpořil značným darem. Vrchol kopce, kde kdysi stál rodový zámek pánů z Mistelbachu, který později přešel k pánům z Lichtenštejna, je nyní ozdoben krásným parkem, který vděční zástupci města na památku knížete pojmenovali Liechtenstein-Anlage.

Krásný obelisk, dílo hrnčířské továrny Unter-Themenau, který byl vystaven na zemědělské výstavě konané v Mistelbachu pod knížecím patronátem (1895), byl darem knížete městu. Městská rada ho nechala vztyčit v městském parku a připevnit na něj mramorovou desku s nápisem: „Na památku zemědělské, lesnické a obchodní výstavy z roku 1895. Věnováno Jeho Jasností panujícímu knížeti Janu z Lichtenštejna.“ V roce 1907 Jeho Jasnost štědře daroval 30 000 korun na výstavbu nové nemocnice,⁶¹ čímž znovu prokázal svůj aktivní zájem o rozvoj krásného města.

Když bylo v roce 1898 založeno Městské muzeum, daroval kníže deset dokumentů z Lichtenštejnského archivu ve Vídni týkajících se historie města, a také několik kopií a výňatků z těchto dokumentů obsahujících údaje týkající se Mistelbachu.⁶²

Wilfersdorf, str. 297–298⁶³

Kníže si také zasloužil zvláštní zásluhu za obnovu Olivetské hory v sousedním Wilfersdorfu.⁶⁴ Stanice Kalvárie, pocházející ze 17. století, se táhnou podél císařské cesty z Wilfersdorfu směrem k Erdbergu. Na jejím úpatí stojí dvě kaple, „Marie Vítězná“ a „Ježíšovo rozloučení s Marií“, které jsou dodnes docela dobře zachovány. Z vlastních křížových cest – „Ježíš na Olivetské hoře“, „Bičování“, „Korunování trním“, „Nesení kříže“ a „Snímání z kříže“ – byla Olivetská hora v obzvláště žalostném stavu. Figury vytesané ze zogelsdorfského kamene časem značně utrpěly a nevzhledné malby znetvořily postavy učedníků. Restaurování díla umožnily dary zbožných farníků a především značný knížecí dar (1072 korun). Architekt Karl Weinbrenner a sochař Josef Stürmer provedli dílo takovým způsobem, že skupina, jejíž uměleckou hodnotu nelze popřít, nyní zdobí náměstí. Slavnostní odhalení Olivetské hory se konalo 8. dubna 1906. Kéž by se podařilo shromáždit finanční prostředky i na restaurování ostatních křížových cest!

⁶¹ Mistelbacher Bote. XX. ročník. Č. 29. 19. července 1907, str. 3.

⁶² O Mistelbachu srovnej: KRAETZL Franz, Das Fürstentum Liechtenstein etc. [Schematismus](#). str. 266 ff.

Zprávy Společnosti pro starožitnosti. 1891, XXVII, str. 59 f. – [Měsíčník Společnosti pro starožitnosti](#). 1902, VI, str. 24.

Sdělení císařsko-královské ústřední komise. N. F. 1882, VIII, s. XLIX, 1889, XV, str. 62 a 123, III.

F. 1902, I, sl. 357 a 404, 1903, II, sl. 117 a násl., 1904, III, str. 26 a 150.

FITZKA Karl, [Geschichte der Stadt Mistelbach](#). Mistelbach 1901. - Topographie von Niederösterreich. 1906, VI, str. 609 ff.

GREFE Conrad, Alt-Österreich. Bl. 190 a und b. – [Bote aus Mistelbach](#). XIX, č. 13, 30. března 1906.

⁶³ Okres Mistelbach, Dolní Rakousy.

⁶⁴ [Bote aus Mistelbach](#). XIX. ročník. Č. 13, 30. března 1906, č. 15, 13. dubna 1906.

Sdělení císařsko-královské ústřední komise. III. F. 1906, V, sl. 122*.

Katzelsdorf, str. 298-300⁶⁵

Obec Katzelsdorf⁶⁶, která byla do roku 1693 součástí farnosti Feldsberg, vděčí za svůj nový kostel také velkorysému duchu knížete. Stavba nového kostela po demolici starého, nenápadného kostela zasvěceného sv. Bartoloměji, který vykazoval směs barokních, klasicistních a novogotických motivů, začala v roce 1905 podle plánů architekta Karla Weinbrennera a byla dokončena v roce 1908. K lodi, překlenuté třemi lomenými klenbami, přiléhá transept a vyšší, užší presbytář, který je ohraničen třemi stranami osmiúhelníku. Nalevo od něj se nachází sakristie a napravo přístavba se schodištěm na galerii a impozantní 58 metrů vysokou věží. Čtvercová základna věže přechází do štíhlé, osmiboké stanové střechy a její harmonický, rozmanitý design výrazně umocňuje malebný charakter kostela. Obzvláště působivé je průčelí, v němž se nachází hlavní vchod. Obloukový portál podepřený dvěma robustními sloupy vede do otevřené, malované předsíně, která je zakončena pultovou střechou a lemována dvěma ozdobnými věžovitými rizality, na kterých se nachází schodiště do varhanního kůlu. Výrazným prvkem průčelí je štíhlá postava žehnajícího Spasitele, vytesaná ze žlutobílého pískovce sochařem J. Beyerem. Tyčí se nad pětidlíným rozetovým oknem zdobeným ornamentálními vitrážemi. Výrazným prvkem je také boční portál procházející levou boční stěnou kostela. Použití rozmanitých stavebních materiálů dodalo kostelu osobitý vzhled, jaký má jen málo venkovských kostelů.

Základy jsou z kamene, povrchy stěn jsou obloženy maltou ve stříkané maltě; Červené tvarované cihly byly použity na zárubně vysokých, trojdílných oken s lomenými oblouky v lodi, menších oken transeptu, presbytáře a portálu, stejně jako na římsy a vlysy; schody, sloupy hlavního vchodu, erby po obou jeho stranách, baldachýn nad sochou Krista a obložení rozetového okna byly vyrobeny z nádherného, jemnozrného slezského pískovce, který byl použit i uvnitř na paty a hlavice pilířů, které oddělují prostor pod chórem od lodi, na konzoly, na kterých spočívají žebra křížové klenby postavená z červených tvarovaných cihel, a na závěrné kameny. Vysoká střecha byla pokryta červenými zámkovými taškami. Interiér kostela byl zdoben krásnými ornamentálními malbami a podlaha byla pokryta dlaždicemi odpovídajícími danému období. Nejkrásnějším prvkem kostela je však sbírka barevných, krásně komponovaných vitráží, které jsou dokonale integrovány do oken lodi, rozdělených kamennými sloupy. Zobrazují Křest Krista v Jordánu, Svatou rodinu v Nazaretu, Ježíše jako přítele dětí a Proměnění Páně na hoře Tábor. První okno darovali knížecí úředníci na památku padesátého výročí vlády Jeho Jasnosti; ostatní jsou věnováním notáře Leopolda Güberta z Feldsbergu, místního faráře Antona Krejčíře a duchovního ředitele vídeňské nemocnice Wieden, Josefa Sigmunda. Pod okny je do zdi zasazena krásná křížová cesta, zarámovaná do kamene, s malovanými štukovými postavami na zlatém pozadí. Vitrážová okna v presbytáři zobrazují svatého Floriána, svatého Bartoloměje a svatého Šebestiána; ostatní okna kostela jsou zdobena ornamentálními vitrážemi. Vkusné zařízení kostela, zejména krásné oltáře, kazatelna zdobená symboly čtyř evangelistů a přijímací mřížka, jejíž jemné malované kované kování vypadá, jako by bylo orámováno kamenným okrajem, umocňují celkový dojem z interiéru.

Velkolepý kostel, tyčící se vysoko nad vesnicí, bude navždy připomínat jubileum knížete, který s velkými prostředky postavil budovu, jež byla tehdy zaznamenává, že se zájmem sledoval každou fázi projektu a během jeho realizace nechal provést mnoho šťastných změn v detailech, čerpajíc z vlastního uměleckého chápání. Velké uznání si zaslouží i zkušený architekt, který, obdařen vysoce vyvinutým smyslem pro formu a barvu, vytvořil toto krásné dílo, které je pravděpodobně nejlepším mezi jeho četnými církevními stavbami. Zároveň místní hřbitov vedle kostela obdržel od knížete nový, jednoduchý portál, dokonale hodící se do venkovského prostředí, pro který byla znovu použita starší barokní brána.

⁶⁵ Kačisdorf [nem. *Katzelsdorf*] Katastrální obec Bernhardsthal, okres Mistelbach, Dolní Rakousy.

⁶⁶ Topografie Dolního Rakouska. 1903, V, str. 62 a následující.

Dodatek ke straně 300, str. 349-350

Před novým farním kostelem v Katzelsdorfu byl vytvořen krásný park. V něm bylo postaveno 16 boční muzea s masivními kamennými základy a jemnými střechami pokrytými zelenými glazovanými taškami; v nich se nacházejí zastavení růžence, která se kdysi nacházela ve výklencích zdi obklopující starý kostel.

Vesnická fara byla kompletně přestavěna a výrazně rozšířena přístavbou druhého patra. Nad okny v přízemí, která si stále zachovala původní, jednoduché kované mříže, byly přidány jemné štukové vavřínové věnce a girlandy. Krásně zakřivený štít prvního patra byl ozdoben štukovým reliéfem Marie s Ježíškem. Celá budova se světlými omítnutými stěnami, zelenými žaluziemi, světle červenou valbovou střechou, okouzující předzahrádkou ohraničenou hezkým plotem a malou zvonící vpravo připomíná rozkošnou idylu z dob našich dědečků. Architekt (Karl Weinbrenner) věnoval pozornost i straně nádvoří a přidal malou, otevřenou verandu a schodiště korunované kupolí.

Dodatek ke straně 290, str. 349

Farní kostel ve Schrattenbergu, ačkoli nebyl pod patronátem Jeho Jasnosti, byl pečlivě zrekonstruován z jeho prostředků a uvnitř vyzdoben krásnými ornamentálními nástěnnými malbami, které se výborně hodí k neoklasicistnímu stylu kostela (1908).

Dodatek ke straně 290, str. 349

V roce 1908 byl prostorově nedostatečný empírový kostel v Bischofwarthu,⁶⁷ který stojí v bezprostřední blízkosti pohraničního hradu na břehu velkého rybníka obklopeného nádherným parkem, rozšířen směrem na západ o přístavbu, která stylově plynule splývá se starší částí. (Architekt Karl Weinbrenner.)

⁶⁷ Hlohovec [nem. *Bischof(s)warth*], okres Břeclav, jižní Morava, CZ – 10 km západně od Břeclavi.

Landshut, str. 306-307⁶⁸

Kníže také prokázal velkou službu landshutskému farnímu kostelu, který byl v roce 1893 přestavěn a rozšířen, tím, že pokryl vysoké náklady na vnitřní vybavení.⁶⁹ Architekt Weinbrenner byl při přestavbě kostela přesvědčen, že je nutné zachovat formy starší budovy, které ukazovaly na raně barokní styl. Kostel se nyní prezentuje jako křížová stavba, jejíž centrální prostor je kryt mělkou kopulí. Členitost obrysu je dále umocněna přístavbou presbytáře a výstavbou věže v severovýchodním rohu budovy. Jedinečně navržená věž, mohutná v základně a korunovaná cimbuřím, přechází v horní části do jemného finialu. Okna jsou zakončena kulatými oblouky a obložení stěn je extrémně jednoduché, tvořené hladkou omítkou s maltou, která je ošetřena pouze v rozích budovy tak, aby napodobovala kamenné zdivo. Kostel dosahuje velmi malebného efektu díky obložení hnědými, světle a tmavě zelenými glazovanými dlaždicemi s motivem bobřího ocasu, uspořádanými v krásných vzorech.

Interiér je obzvláště umocněn barevným vitrážovým oknem, které zdobí zeď za hlavním oltářem, a třemi krásnými, vysokými oltáři, které jsou stejně jako kazatelna, varhany a lavice navrženy v barokním slohu, zde prezentované jednoduše a bez zbytečností. (Obrázek 32.)

Thomigsdorf, str. 312⁷⁰

Náklady nezbytné pro stavbu farního kostela v Thomigsdorfu, zasvěceného Janu Křtiteli (1895/96), nesl z velké části kníže a v menší míře farnost. Farnost získala krásný nový kostel z knížecího grantu, jehož kapacita byla více než dvojnásobná oproti starému kostelu. Půdorys byl navržen tak, že pilíře, které zajišťují stabilitu zdí proti tlaku klenby, byly umístěny uvnitř, zatímco pilíře na vnější straně byly zahrnuty čistě ze stylistických důvodů. Exteriér kostela je prostý, nicméně skutečnost, že všechny stěny jsou postaveny z kvádrů, mu dodává monumentální charakter. Věž dominuje průčelí kostela, po její pravici se nachází vstupní hala a po levici přístavba točitého schodiště vedoucího na chór. Jednolodní interiér obsahuje čtyři klenuté arkády, které vypadají, jako by byly překlenuty křížovými klenbami. Presbytář je zakončen pětibokou osmibokou apsidou. Plán stavby kostela navrhl architekt Karl Weinbrenner a na jeho realizaci dohlížel knížecí hlavní inženýr Emil Krick. Na vnitřním vybavení, provedeném podle nákrešů zmíněného architekta, se podíleli především Josef Brislinger v Mährisch-Trübau (kamenické práce), Fischer a Nezbeda v Mährisch-Schönberg (zámečnictví), Franz Hillebrand v Saubsdorfu (křtitelnice), Bohuslav Ruß v Hořicích (kazatelna) a Ferdinand Stuflesser⁷¹.

⁶⁸ Lanžhot [nem. *Landshut*], Okres Břeclav, CZ – 7 km jihovýchodně od Břeclavi.

⁶⁹ Částečně podle laskavých sdělení pana faráře Antona Štourače.

⁷⁰ früher auch Tommesdoff, Schtoaschleppa, Schtongeraita und 1304 Tamichsdorf [Damnikov], Kreis Pardubitz [Pardubický kraj], CZ - südwestlich der Stadt Landskron [Lanškroun].

⁷¹ *Der Architekt*. 1897. III, S, 14.

Většinu informací o kostelech v Thomigsdorfu, Landsbergu, Lichwe a Landskronu vděčím laskavosti správce Adalberta Kölbla Edlena von Geysinga v Landskronu.

1912/13 „Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska“

V „Měsíčníku Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska“⁷², na stranách 104 až 114, se nachází zpráva Karla Weinbrennera, pravděpodobně z roku 1908, o výstavbě farního kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Feldsbergu.

Weinbrenner, který v roce 1908 nahradil dvě (provizorní) pyramidální střechy rohových věží barokními kupolemi, začíná svůj článek minnesingerem Oldřichem z Lichtenštejna, který se již ve svých záznamech z roku 1227 zmiňuje o bohoslužbě ve Feldsbergu.

V roce 1629 uzavřel kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna smlouvu s stavitelem Giacomettem Tencallou na stavbu nového farního kostela a základní kámen byl položen 26. října 1631.

Pravděpodobně kvůli nedostatku zkušeností zúčastněných stavebních dělníků se kopule kostela 23. října 1638 zřítily. Kníže Tencallovu smlouvu zrušil a stavbu na celé tři roky zastavil.

V roce 1641 pověřil kníže Karel Eusebius brněnského zednického mistra Andreu Ernu dokončením farního kostela. Práce začaly 4. srpna 1641.

Během třicetileté války (1618–1648) byl Feldsberg v roce 1645 obsazen Švédy a práce na kostele byly následně opět zastaveny. V roce 1653, pět let po vestfálském míru, byly plány na dokončení kostela obnoveny. Protože Andrea Erna (zemřel 1652) a Giacomo Tencalla (zemřel 1653) zemřeli, převzali práce na kostele Andrein syn Giovanni Erna a Giacomův bratr Giovanni Tencalla. Tyto práce se v roce 1660 znovu zastavily kvůli turecké invazi a byly obnoveny až o deset let později, v roce 1670.

29. června 1671, na svátek apoštolů Petra a Pavla, 40 let po položení základního kamene, byl kostel vysvěcen a odhalen.

O historii výstavby farního kostela ve Feldsbergu.

Od architekta **Karla Weinbrennera**.

Je zvláštní shodou okolností první zmínky o existenci kostela ve Feldsbergu pocházejí od předka slavné knížecí rodiny, které farní kostel ve Feldsbergu vděčí za svou současnou podobu. Ve své eseji „Frauendienst“ (Služba ženám) vzpomíná potulný rytíř a minnesinger Ulrich z Lichtenštejna na svůj pobyt ve Veltspergu v roce 1227 a popisuje zdejší slavení bohoslužby. To, že město Feldsberg mělo již ve 13. století farní kostel, lze odvodit nejen z tohoto vyprávění, ale také z dokumentu z roku 1259. Tento dokument uvádí polovinu vesnice Chatzlinsdorf ve farnosti Veltsperg a vinný desátek Veltspergu z téměř 100 vinic (kromě části patřící farářům) jako léna udělená správci Veltspergu pasovským biskupstvím. V dokumentu z roku 1243 je jako svědek zmíněn také kněz jménem Dietmar von Velsperch. Tento kostel ve Feldsbergu byl pravděpodobně založen prvními majiteli Feldsbergu z rodu Seveldů, kteří toto panství získali směnou s pasovským biskupem Wolfkerem.

⁷² Zdroj: [Měsíčník Spolku pro regionální studia Dolního Rakouska](#). Vídeň, 1912–1913. Svazek 6, 1912–1913. str. 104–114, vyhledáno 6. ledna 2026.

O samotném kostele se však dochovalo jen málo informací kromě jistoty, že existoval; jeho stavební stav je v konzistentním dokumentu týkajícím se vizitace kostela v roce 1544 popsán jako špatný a fara je popsána jako vypálená českými vojsky v předchozím roce. Avšak bouřlivé časy, způsobené náboženským rozkolem a jeho neblahými důsledky, nebyly příznivé pro podporu mírových děl, a tak stavební stav kostela zůstal nezměněn až do doby, kdy kníže Maxmilián po smrti svého bratra Karla v roce 1627 převzal regentství rodu Lichtenštejnů s poručnictvím mladého knížete Karla Eusebia. Kníže Maxmilián, zbožný katolík, který prokazoval svou zbožnost četnými kontakty s kostely a kláštery, byl horlivým zastáncem katolické věci a zajišťoval důkladné poučení svých poddaných ve víře slovem i písmem. Výstavba nového a velkolepého kostela ve Feldsbergu mu proto byla blízká.

Když vlny učení wittenberského mnicha⁷³ dosáhly naší vlasti, obec Feldsbergu jimi skutečně byla stržena a protestantští kazatelé dočasně sloužili ve farním kostele. Nová doktrína se zde však hluboce neuchytila a již v roce 1601 se do Feldsbergu vrátil katolický kněz.

Po těžkých útrapách náboženských válek byly v rakouských zemích postaveny četné kostely jako viditelné znamení oživení katolicismu, ale také jako památky vítězné církve. Mezi těmito díly stojí nový feldsberský farní kostel jako zářný příklad. Inicioval ho kníže Maxmilián, provedl a dokončil kníže Karel Eusebius, je to kostel, s nímž se může jen málo dalších farních kostelů v Dolním Rakousku z raného barokního období vyrovnat.

Zmatek způsobený reformací, stejně jako katastrofální třicetiletá válka, která německé země v jejich kultuře vrátila o mnoho desetiletí zpět, poskytly úrodnou půdu pro rozvoj umění. Vidíme tedy, že katolicismus 17. století se pro uměleckou inspiraci spoléhal téměř výhradně na Itálii, odkud se velké množství umělců vydalo do světa hledat čest, slávu a zásluhy ve svém uměleckém úsilí. Architekt feldsberského farního kostela, Giacomo Tencala, také patřil do umělecké rodiny z luganské oblasti, která byla spolu s okresem Como předurčena k tomu, aby prostřednictvím řady všestranných a zručných umělců uvedla proud barokního umění do Rakouska a jižního Německa. Tito umělci s sebou přinesli výjimečný a velkolepý styl nádhery, jehož charakteristickým příkladem jsou klenba a nástěnné dekorace feldsberského kostela s jeho zálibou v bohaté, opulentní ornamentice, rámované panely s kartušemi a výraznými girlandami, oživené řadou putti s buclatýma tvářema, pro který je nejvhodnější technikou štuková výzdoba.

Giacomo Tencala jako hlavní architekt sloužil knížeti, nazýval se knížecím stavitelem a podle své smlouvy dostával kromě bezplatného ubytování 450 florinů v hotovosti a 156 florinů za stravu, dále 20 věder vína a 30 věder piva, 12 kordů dřeva⁷⁴, 3 bochníky chleba denně a krmivo pro několik koní.

V dějinách rakouského a jihoněmeckého raného baroka se opakovaně setkáváme s členy umělecké rodiny Tencala; architekt jménem Konstantin Tencala byl zaměstnán na dvoře polského krále ve Varšavě; Carpofo Tencala, průkopník barokní fresky v Rakousku, dvorní malíř manželky císaře Ferdinanda III., který kromě fresek provedl také stropní malby v biskupské rezidenci v Olomouci a v pasovské katedrále v dominikánském kostele ve Vídni. Giovanni Tencala, bratr stavitele, vytvořil jako sochař většinu štukové výzdoby feldsberského kostela a pracoval také na vídeňském dvoře, kde Giovanni Pietro Tencala sloužil jako císařský inženýr a inspektor pro stavbu sloupů Nejsvětější Trojice na Grabenu.⁷⁵

⁷³ Poznámka fd: [Martin Luther](#) (* 10. listopadu 1483 v Eislebenu, hrabství Mansfeld; † 18. února 1546 tamtéž) byl německý římskokatolický teolog a církevní politik. V rozporu s Lutherovým záměrem vedlo založení evangelicko-lutheránských církví k rozkolu církve a vzniku dalších protestantských denominací. Zdroj: Wikipedia, vyhledáno 27. září 2018.

⁷⁴ Poznámka fd: Pokud se v polovině 17. století dalo za 1 gulden koupit 12 kg hovězího masa (dnes cca 12 x 20 € = 240 €), pak 450 fl. hotovosti odpovídá 108 000 € a 156 fl. stravného 37 440 €. K tomu 20 věder (1 132 ℓ) vína, 30 věder (1 698 ℓ) piva a 12 prutů (41 fm) dřeva. Zdroj: [habsburger.net](#); vyhledáno v únoru 2026

⁷⁵ Poznámka k umělecké rodině Tencalla (Tencala), fd: Zdroj: Giovanni Giacomo Tencalla, Wikipedia, únor 2026. Giovanni Giacomo (* kolem 1593 v Bissone, Ticino (CH); † 2. října 1653 tamtéž), architekt a stavitel, byl
• starším bratrem architekta Constantina Tencally (*1610 nebo dříve? v Bissone; † 1647 ve Varšavě)
• strýcem sochaře Giovanniho Pietra Tencally (* 17. listopadu 1629 v Bissone; † 6. března 1702 tamtéž) a
• vzdáleným příbuzným malíře Carpofo Tencally (* 10. září 1623 v Bissone; † 9. března 1685 tamtéž).

Stavba feldsberského farního kostela byla zahájena smlouvou uzavřenou s stavitelem Giacomem Tencalou v roce 1629 a kníže Maxmilián pověřil kapitána Johanna Wenzela ze Sedlitzky ve Feldsbergu přidělením finančních prostředků na stavbu kostela. Mezitím se v Hrubschitzu těžily potřebné kvádrové bloky pro stavbu a v květnu následujícího roku kníže požádal úředníka pasovské diecéze o povolení k slavnostnímu položení základního kamene. Toto povolení bylo uděleno okamžitě, ale samotný obřad se konal až 26. října 1631, kdy jej provedl kardinál Dietrichstein, biskup z Olmützu, jehož jméno je spojováno s výstavbou mnoha kostelů na Moravě a s oživením katolicismu v našich zemích. V témže roce, 1631, byl ve Vídni položen základní kámen nového dominikánského kostela postaveného císařem Ferdinandem III. Jeho architektura nese tolik podobností s feldsberským kostelem, že otevřená otázka, kdo je architektem tohoto kostela, by mohla být vyřešena s ohledem na tyto okolnosti. Je třeba zmínit i třetí církevní stavbu, jejíž základní kámen byl rovněž položen ve stejném roce: jednu z dominant lagunového města, kostel sv. Marie della Salute.

Že feldsberský kostel byl postaven na místě stávajícího, je nepochybné, protože stará sakristie zůstala stát až do roku 1654 a poté byla rozšířena na současnou sakristii. Stavba začala a plány byly v roce 1633 natolik dokončeny, že na příkaz knížete Karla Eusebia, který se v roce 1632 ujal regentství knížecího domu, byl dvorní tesař Augustin Knizel pověřen vytvořením dřevěného modelu „nové kostelní budovy spolu s věžemi“. Za to mistr obdržel 75 guldenů v hotovosti a „dva sudy piva z pivovaru Unterthemenau“ jako platbu. Půdorys se skládá z lodi se dvěma fasádními věžemi, krátkých transeptů a kupole nad křížením. Lod' má tvar široké uličky s přilehlými kaplemi, kterou Vignola vytvořil v roce 1576 ve svém kostele Il Gesù v Římě. Křížení je začleněno do tohoto návrhu a vytváří tak velký, otevřený prostor pro bohoslužby, v němž je hlavní oltář a kazatelna viditelné z každého sedadla a nádhera prostorového uspořádání dává smyslný výraz síle božství.

Do roku 1637 stavba pokročila do té míry, že stavitel Tencala byl pověřen uzavřením smlouvy se sochařem Bernhardem Bianchim na vytvoření štukové výzdoby pro velkou klenbu nad lodí, presbytář a obě klenby bočních lodí, jakož i pro tři okna v nich a okno nad kůlnou varhan, včetně postav proroků. Za tuto práci obdržel mistr Bianchi kromě 1850 guldenů v hotovosti následující naturálie:

750 bochník chleba,
10 centner masa,
po 1½ centneru kaprů a štik,
18 věder vína,
10 Fass Bier,
100 Maß sádla,
1 centner sýra,
8 bušlů soli,
½ ječmene, hrachu, pšeničné mouky, kaše a pohanky,
25 liber lojových svíček ⁷⁶,
6 šňůr dříví.

⁷⁶ Poznámka fd: Brein a Heiden → pohanka;

Svíčky z loje byly vyráběny z hovězího tuku nebo ovčího loje a nebyly čištěny. Proto silně zapáchaly a kouřily.

Zdroj: Svíčka, vyhledáno na Wikipedii dne 29. září 2018.

Dne 1. září 1638 se architekt Tencala na příkaz knížete dohodl na dalších štukatérských pracích uvnitř kostela a tentokrát zadal zakázku dvěma mistrům: Bernhardu Bianchimu a Giovannimu Tencalovi, prvnímu švagrovi a druhému bratrovi architekta. Byli pověřeni výzdobou kopule, vytvořením výklenků v křížových pilířích a 22 hlavic, výzdobou stěn presbytáře a prací na čtyřech bočních kaplích pod kůlnou varhan. Tyto dvě smlouvy tak zahrnovaly veškerou štukovou výzdobu v interiéru kostela. Tito dva mistři měli dále provést velký erb v tympanonu a 20 hlavic pilastrů na fasádě, za což jim byla kromě obvyklých naturálních plateb poskytnuta částka 3200 guldenů v hotovosti. Samostatné zadání zakázky na výzdobu interiéru ukazuje, že zaklenutí lodi a bočních lodí bylo dokončeno v roce 1637 a ihned po něm byla vyzdobena štuková výzdoba, jelikož práce provedené výhradně Bianchi byly vypořádány a plně zaplacený na konci roku 1638, a proto byly do té doby dokončeny. Výzdoba kopule, dohodnutá podle druhé smlouvy, však nebyla provedena, protože velmi poslušná zpráva správce Feldsbergu knížeti Eusebiovi uvádí, že »kopule nového kostela ve městě Veldsberg se 23. října 1638 zřítila, a v důsledku toho byly strženy dvě malé klenby u velkých kaplí a zed' u velké kaple obrácené k hedvábnickému domu byla zničena, takže musela být zbourána.«

Kopule se pravděpodobně zřítila během odstraňování lešení, nebo alespoň bezprostředně po jeho dokončení. Přímé příčiny této katastrofy jsou pravděpodobně neznámé, ale pravděpodobně spočívají v nezkušenosti stavbyvedoucího a zedníků s takovými konstrukcemi kleneb, které, dovezené z jihu, představují jeden z prvních příkladů tak odvážných kleneb mimo hlavní město. Technické vzdělání místních zedníků a kameníků pravděpodobně ve válečných dobách značně utrpělo, jak dokazuje stav zdiva a často nešikovné zpracování na četných příkladech v této budově. Provedení tak významné monumentální stavby s tak nezkušenými dělníky muselo staviteli způsobit značné obavy. Dřevěná konstrukce krovu také vykazuje mnoho strukturálních vad, které v pozdějších dobách způsobily další poškození kleneb kostela. Zda byl za tuto událost zodpovědný stavitel Tencala, jehož smlouva byla obnovena jen několik měsíců před katastrofou, 1. ledna 1638, není z těchto záznamů patrné, ale jeho jméno se již v souvislosti s dokončením dalších prací neobjevuje.

Po zřícení kopule byla stavba na několik let pozastavena. Až 4. srpna 1641 obnovil přerušenu stavbu brněnský mistr zedníček Andrea Erna. Zdá se však, že na stavbě nadále působil nikoli jako dohlízející architekt, ale jako zhotovitel zednických prací, jak již naznačuje znění jeho smlouvy. Byl mu přidělen pouze následující úkol, které se staly nezbytnými kvůli zřícení kleneb:

1. Oprava shnilého lešení.
2. Demolice pravé zdi u boční lodi až k podlahe a její přestavba.
3. Demolice všech čtyř sloupů až k římsě a klenby až k prvnímu opěrnému pilíři.
4. Čtyři velké opěrné pilíře budou přestavěny spolu s klenbou a vella.
5. Zpevnění zdi u hlavního oltáře železnými spojovacími prvky; obnova říms uvnitř i vně kostela a oratoří do původního stavu.

Celková smluvní cena za toto dílo je 4000 guldenů.

Kameník Anton Matentz je pověřen vytvořením podstavce pro štítový kříž, dvou výklenků pro postavy apoštolů Petra a Pavla na fasádě, oken ve věžích, poté zárubní a schodů. Začíná se také s pracemi na fasádě, jejíž dokončení přerušilo zřícení kopule, a sochař Giovanni Tencala je pověřen štukatérskými pracemi, jako je velký erb, okenní ornamenty a hlavice pilastrů. Smlouva vypracovaná za tímto účelem je datována 11. června 1643.

Zřícení kopule a následné škody, stejně jako další události a závazky, zřejmě snížily knížecí zájem o tuto stavbu. V petici ze dne 1. května 1642 si správce Feldsbergu Hörner stěžoval, že jeho ústní a písemné žádosti týkající se různých nezbytných stavebních prací na novém kostele nebyly dvorním maršálem vyřízeny, zejména pokud jde o zastřešení věží. Požádal o objasnění, zda by věže měly být „trvale pokryty mědí, aby střecha nebyla poškozena bouřemi a deštěm“. Věže byly proto považovány za dočasné stavby, ale rozhodnutí o definitivním návrhu věží bylo zřejmě tak nejisté, že se správce Feldsbergu cítil nucen zeptat se, zda by věže měly být v této podobě trvale pokryty mědí. Rozhodnutí muselo být negativní, což znamenalo, že projekt rozšíření věží nebyl opuštěn; věže dostaly taškovou střechu bez kříže nebo makovice, což mělo označovat jejich dočasnou povahu. Následná válka nevedla k pokračování výstavby ani k vyřešení otázky věží, která se konečně řešila až nyní, po téměř 270 letech.⁷⁷

⁷⁷ *Poznámka fd:* Poté, co již v letech 1897 a 1898 prošel celý interiér kostela důkladnou rekonstrukcí, nařídil Jeho Výsost – na žádost faráře Johanna Feltla – poprvé od výstavby kostela také renovaci vnější fasády kostela.

10. srpna 1908 byly zahájeny stavební práce. Spolu s atikou byly namísto stávajících provizorních taškových střech postaveny také dvě věžové špičky v jejich dnešní podobě. 17. října 1909 byly vysvěceny věžové kříže a umístěny na své místo. Vedení všech prací bylo svěřeno knížecímu architektovi Carlu Weinbrennerovi z Eisgrubu.

Generál Torstenson převzal vrchní velení nad švédskými vojsky po smrti Gustava Adolfa u Lützeny a utrpení, které německý lid zažil během třicetileté války, se zesílilo a naši vlast zasáhlo nejhůře, když Torstenson a jeho vojska projeli Moravou a Dolním Rakouskem, vypálili, vydrancovali a zpustošili je. Město Feldsberg také velmi trpělo břemeny války a vybraných kontribucí a v roce 1645 bylo obsazeno Švédy. Za těchto okolností je samozřejmé, že další stavba byla nemožná. Italští umělci a řemeslníci opustili válkou a nemocmi zpustošenou zemi, aby čekali na návrat klidnějších časů do své vlasti. Konečně byl uzavřen dlouho očekávaný mír a způsobené rány se pomalu začaly hojit. Pět let po uzavření vestfálského míru, v roce 1653, se kníže Karel Eusebius rozhodl po dlouhé přestávce obnovit stavbu feldsberského kostela a pověřil svého správce, aby synovi nyní zesnulého mistra zedníka Erny poslal dopis s následujícím zněním:

»Proto bychom si zde rádi nechali postavit náš nový kostel a blížíme se k tomu – potřebujeme, aby štukatérské práce provedla jedna osoba, protože je nutné, aby takové ostatní práce byly jednotné, aby je prováděla jedna osoba. Je to proto, že štukatér Tencala, zesnulý bratr našeho bývalého stavitele, tuto práci v našem kostele zahájil, ale kvůli válce dosud nebyla dokončena. Proto vás žádáme, jelikož ho znáte, abyste nám sdělil, kde se nachází, zda je nyní v těchto zemích nebo doma v Itálii, ať už se místo v Itálii, kde bydlí, nazývá jakkoli, abychom mu mohli napsat. Feldsberg, 7. ledna 1653.«

Dopis byl úspěšný, neboť v říjnu téhož roku byla uzavřena smlouva, v níž byl Giovanni Tencala pověřen provedením všech zbývajících prací uvnitř kostela, včetně oltářů, a také provedením dvou velkých postav ve výklencích fasády po obou stranách portálu. Byl také zodpovědný za obnovu všech dekorací poškozených zřícením kopule. Většina prací, které byly Tencalovi zadány před zastavením stavby, nebyla dokončena, takže nyní potřebné práce byly tak rozsáhlé, že se odhadovala doba dokončení na tři roky a bylo stanoveno 5300 guldenů v hotovosti spolu s poměrně slušným množstvím zboží.

Po smrti jeho bratra Giacomu se Giovanni Tencala stal vedoucím stavby, ačkoli tento bod nebyl v jeho smlouvě výslovně zmíněn. Ostatní zaměstnaní řemeslníci se na něj však odkazovali se všemi dotazy týkajícími se stavby. Zdá se také, že Giovanni Tencala vypracoval plány oltářů, pokud je již nevypracoval jeho bratr, protože když byl v roce 1654 pověřen kameník Dominico Morelli provedením oltářních můstků a balustrád, tzv. „Spanzettel“⁷⁸ výslovně uvádí, že „vše má být postaveno a zkonstruováno podle Tencalových plánů“. Zednické práce prováděl Ernův syn, Giovanni Erna, neboť ještě v roce 1660 jeho „palliere Antonio Zirisola“ požádal přímo knížete o zálohu 50 guldenů na zaplacení jeho mužů, jelikož mistr cestoval do Brna. Poslední prací na fasádě bylo vytvoření soch na hlavním portálu od sochaře Francesca Taroneho v roce 1660.

Turecká invaze ohrožující rakouské země se svými následky zastavila stavbu na dalších deset let, poté byla díla konečně dokončena a uvedena do užívání.

⁷⁸ Poznámka fd: Spanzettel, starý název pro pracovní smlouvu. Ve Spanzettelu byly písemně stanoveny činnosti mistra, termín dokončení a dohodnutá odměna a byly podepsány zadavatelem a řemeslníkem nebo opatřeny jejich pečeti.

Zdroj: [Wörterbuchnetz](#), vyhledáno 6. února 2026.

V dopise své hospodářské radě ze dne 30. července 1670 nařídil kníže Karel Eusebius kompletně dokončit nový kostel a provést zbývající práce. Tyto práce spočívaly především ve vydláždění kostela a výrobě oltářních zástěn, svatostánku, kazatelny a lavic. Tencala již nebyl ve Feldsbergu. V dlouhém memorandu, v němž pečlivě specifikoval veškerou svou práci a pokusil se prokázat, že dohodnutá částka je nedostatečná, požadoval náhradu za údajnou ztrátu a nakonec v roce 1663 prohlásil, že je plně spokojen, a to jak za sebe, tak i za dědice svého švagra Bianchiho, s doplatkem 600 guldenů.

Tencala již nebyl ve Feldsbergu. Kníže Eusebius, jehož znalost architektury musela být velmi důkladná, soudě podle pokynů, které napsal svému synovi Hansi Adamovi, si celkové řízení prací ponechal pro sebe a svým radním svěřil pouze shánění finančních prostředků a dohled nad prací. »Proto vám prikazujeme, abyste toto vše udělali a abyste potřebné finanční prostředky čerpali z místních nájemného a rybářských práv Teughtu, zejména ze současného Teughtu Steinatamtu, který má příspěvek 3 000 guldenů, a také příští podzim rybářská práva ostatních Teughtů, dokud nebude vše dokončeno. Takto a takovým způsobem, aby toto dílo již nezůstalo nedokončené, ale aby kostel byl zcela dokončen a mohl a měl být nepřetržitě používán po celou dobu. Pokud jde o specifikace všech těchto věcí, my sami specifikujeme každý detail řemeslníkům; jinak, kdyby to měli dělat pouze podle svých vlastních představ a vašich specifikací, bylo by to všechno zbytečné a nepříjemné, jak je vidět ze současných dveří kostela, jak špatné a nepřiměřené je to, protože řemeslníci na tom směli pracovat z vlastní pošetilosti. Výsledkem je tak krásné dílo, že se promarnilo pár set guldenů výdajů a musí být odstraněno. Totéž by se stalo s kazatelnou; vytvořila by něco nesourodého, stejně jako všechny ostatní věci. Proto byste měli pouze poskytnout finanční prostředky a zajistit, aby dělníci pracovali pilně. Demolici provedeme sami, přesně tak, jak má být, a nic jiného se neudělá, kromě toho, co si určíme a jak to uděláme.«

Pod energickým a osobním vedením knížete byly všechny chybějící práce dokončeny tak rychle, že 29. června následujícího roku, 1671, na svátek apoštolů Petra a Pavla, 40 let po položení základního kamene, mohl být tento kostel vysvěcen a zasvěcen svému účelu.

1928 ... Hans Recht – Zámecký kostel v Eisgrubu.

Výňatek z publikace „Zámecký kostel v Eisgrubu. Monografie.“ k 70. výročí vlády Jeho Jasnosti knížete Jana II. z Lichtenštejna.

Publikováno v časopise „Deutschmährische Heimat“ září/říjen 1928.⁷⁹

Strana 311, 1. odstavec

Jako protipól kazatelny byla pod Klieberovou sochou Krista instalována gotická zpovědnice navržená prof. Carlem Weinbrennerem (a částečně vyřezaná v dílně Adolfa Rechberga v Eisgrubu). Jednalo se o poslední ozdobu kostela. Důstojným způsobem doplňuje již zmíněné detaily. Svým stylem a provedením je jedinečná a uchvacuje nás velkolepým rozvinutím čistě gotických forem a jejich technickými zdokonaleními. Přední část zpovědnice, určená k ochraně kajících, je z obou stran lemována vyřezávanými stěnami, sahajícími až do výšky zpovědní mříže. Tyto stěny jsou v jedné rovině se vchodem a vyznačují se ornamenty přizpůsobenými spodní části dveří, zatímco oblouky zdobené kroketami nad nimi odhalují nádherné řezby. Z těchto stěn, na vrcholu dvou krátkých sloupů, se tyčí postavy svatého Petra vlevo a svaté Marie Magdalény vpravo. Instalace zpovědnice, korunované zdobenou konstrukcí podobnou baldachýnu, značí slavnostní položení základního kamene hradního kostela v Eisgrubu, jak ho vidíme dnes – chrámu Páně. Při její výzdobě bylo s maximální svědomitostí zohledněno přání jejího knížecího stavitele, aby každý kus zařízení byl nádherným uměleckým dílem.

⁷⁹ Zdroj: „Deutschmährische Heimat – Blätter für ländliche Wohlfahrts- und Heimatpflege“ (Německá moravská vlast – Časopis pro venkovskou sociální péči a péči o kulturní dědictví). Časopis Centrálního svazu německých zemědělských družstev Moravy a Slezska v Brně a spolku Deutsche Heimat v Brně. 14. ročník. / Brno, září/říjen 1928. / Č. 9/10 (120/121). str. 299 ff.

1932 ... Eduard Reichel – Jan II., kníže Lichtenštejský

Výňatky z knihy „Jan II., kníže Lichtenštejský – Jeho život a dílo“⁸⁰

Vybudování jubilejní fontány v Eisgrubu (1928)

40. výročí knížecí vlády dalo jeho rodišti, Eisgrubu, příležitost poděkovat Janovi II. za jeho četné laskavé skutky formou pocty. Návrh tehdejšího knížecího stavebního ředitele a pozdějšího profesora německé techniky v Praze Karla Weinbrennera na vybudování fontány s portrétním medailonem na náměstí byl městskou radou přijat a následně realizován. Kníže, který byl o tomto záměru informován, odpověděl takto:

„Ačkoli obecně neusiluji o veřejné uznání za své úsilí, nemohu odmítnout tuto žádost, v níž vidím vyjádření přátelského sentimentu a vděčnosti za to, co jsem pro své rodiště udělal, a využívám této příležitosti, abych ujistil obec Eisgrub o pokračování mé srdečné dobré vůle.“

Na základě tohoto dopisu stanovila obec Eisgrub 40. výročí nástupu Jana II. na trůn jako den odhalení tohoto památníku. Prostor kolem fontány byl pro oslavu ohrazen girlandami a sloupy ověšenými zelení a uvnitř byl postaven pódium pro členy knížecího rodu. Po slavnostní mši v hradním kostele se všechny místní spolky s duchovenstvem vydaly do slavnostního areálu. Když se členové knížecího rodu přiblížili k památníku, dechová hudba začala hrát lichtenštejskou státní hymnu, po níž byla fontána slavnostně otevřena. Starosta Anton Keck poté pronesl projev, který zakončil trojím jásosem pro největšího dobrodince obce, knížete Jana II. Shromáždění se poté vydali na hrad, kde na ně čekal kníže. Tam vděčná obec Eisgrub vzdala knížeti hold, načež byl obřad zakončen trojím jásosem.

Fontána, provedená v gotickém slohu, je trojúhelníkový sloup zdobený věžičkami. Na jedné straně nese portrétní medailon s monogramem knížete; na druhé straně je na mramorové desce nápis: „Bůh žehnej rodu Lichtenštejnů“; a na třetí straně slova: „Obec Eisgrub svému největšímu dobrodinci, knížeti Janu II., 1858 až 1898.“ Nahoře je mistrovsky provedená postava strážného ducha, ochranně držícího erb rodu Lichtenštejnů; fontánu navrhl profesor Karl Weinbrenner.

⁸⁰ Johann II. – Vybudování jubilejní fontány v Eisgrub, str. 82 a následující; profesor Karl Weinbrenner, str. 102 a následující.

Profesor Karl Weinbrenner

Mezi nejvěrnější spolupracovníky knížete Jana II. v oblasti stavebnictví patřil architekt Karl Weinbrenner, pozdější profesor německého inženýrství v Praze. Je třeba považovat za štěstí v pravém slova smyslu, že osud svedl knížete, nadšeného pro stavby, dohromady s tímto jedinečným architektem, neboť jen díky tomuto spojení mohly na různých místech severní a jižní Moravy a severního Dolního Rakouska vzniknout ony krásné budovy, a zejména ony velkolepé kostely. Tyto kostely, které i po mnoha staletích budou svědčit o Janově II. vášni pro stavitelství a také o genialitě svého tvůrce, nadále svědčí o jeho nadšení pro stavitelství.

Profesor Weinbrenner, který se narodil v Brně 15. října 1856, pocházel z úctyhodné měšťanské rodiny. Po absolvování brněnské státní reálky (typ střední školy) navštěvoval brněnskou a vídeňskou odbornou školu a poté strávil značnou dobu jako žák renomovaného gotického architekta a architekta vídeňské radnice Friedricha von Schmidta. Po dokončení studií pracoval v polovině 80. let 19. století na stavbě olomoucké katedrály, ale na tuto pozici rezignoval a přestěhoval se do Budapešti. Krátce před svým odjezdem do Budapešti navštívil kníže Jan II. Olomouc a shodou okolností se také dostal do stavební kanceláře knížete-arcibiskupa pro katedrálu, kde si od mladého architekta nechal předložit různé výkresy a návrhy.

Toto náhodné setkání mělo dalekosáhlý význam pro stavebnictví na Moravě a v přilehlých částech Dolního Rakouska. Na základě předložených návrhů a výkresů kníže Jan II. rozpoznal Weinbrennerův umělecký talent, což ho vedlo k úvaze o jeho jmenování do dvorní stavební kanceláře knížete-arcibiskupa. Když se Weinbrenner po krátkém pobytu v Budapešti vrátil do Vídně a navštívil svého bývalého mentora, profesora von Schmidta, jednoho dne mu ten oznámil, že o něj kníže Jan II. má zájem. Po tomto prvním kontaktu brzy následovalo pozvání do knížecí rezidence. Během následné návštěvy kníže navrhl, aby se Weinbrenner připojil k knížecímu dvornímu stavebnímu úřadu ve Vídni, kterému tehdy vedl knížecí stavební radní Hampe.⁸¹ Weinbrenner nabídku svého významného mecenáše přijal a pracoval tam dva roky, někdy po boku architekta Gustava Rittera von Neumanna. Během této doby bylo dokončeno a realizováno mnoho projektů a kníže se s mladým, důvtipným architektem lépe seznámil. Weinbrenner a jeho způsob si oblíbil a protože už dlouho nebyl spokojen se suchou atmosférou svého vídeňského dvorního stavebního úřadu, navrhl Weinbrennerovi, aby se přestěhoval do Eisgrubu.

„Chci vás v Eisgrubu,“ řekl jednoho dne, „abychste pro mě mohl realizovat různé plány, protože ve Vídni mi je neudělají.“

Když se knížecí rozhodnutí dozvědělo, vedoucí knížecího dvorního stavebního úřadu byli pravděpodobně poněkud zaskočení, ale nakonec museli vyhovět a nově zřízený stavební úřad v Eisgrubu akceptovat jako fakt.

⁸¹ HAMPE, dvorní radca Dr. Hermann Edler von Hampe. Knížecí úředník. * 11. února 1837 ve Vídni, † 11. května 1922 v Klosterneuburg-Weidling (Dolní Rakousko). Studium práv. 1868 dvorský a soudní advokát. 1867 vstup do knížecích služeb, od 1892 vedoucí dvorské kanceláře. 1896 knížecí dvorní rada, 1899 císařské povýšení do šlechtického stavu. Rytíř Leopoldova řádu a Řádu železné koruny.

Jan II., který velmi obdivoval Weinbrennerovu uměleckou tvorbu, si přál, aby jeho oblíbené plány realizoval Weinbrenner v Eisgrubu, a tím se vyhnul stavební kanceláři dvora. Kníže si přál, aby se s ním ve svém tichém Eisgrubu, tehdy širšímu světu téměř neznámém, poradil a pak stavěl podle libosti. Jedna okolnost však realizaci tohoto plánu zdržela. Mladý architekt byl v té době ještě svobodný a Jan II. se obával, že život v tichém moravském tržním městě mladému městskému umělci dlouho nevyhovuje.

Co tedy dělat? Byla jen jedna cesta ven: Weinbrennera usadit, připoutat ho k městu. A to se i začalo. Kníže pověřil Zipfle, tehdejšího vedoucího dvorní kanceláře, dodnes připomínaného pro své originální chování, aby Weinbrennerovi navrhl založení domácnosti, která by mu zpříjemnila život na venkově. Zipfl⁸² se tohoto úkolu zbavil tím, že si Weinbrennera zavolal do své kanceláře a suše mu řekl:

„Vy, pane architekté, Vaše Výsosti, princ vám nařídil, abyste se oženil! Našel jste už „něco“?“ Weinbrennera tato otázka docela zaskočila a nevěděl, jak na ni odpovědět, ale nakonec ji musel popřít. Zipfl s odpovědí nebyl spokojen, protože nemohl svému knížecímu pánovi oznámit uspokojivý výsledek. Ale vytrval. Po druhém neúspěšném dotazu konečně na třetí dostal od Weinbrennera žádanou odpověď: mladý architekt „něco“ našel. O několik minut později byl princ informován. Byl naprosto spokojen a byl mezi prvními, kdo mu poblahopřál.

Po vyřešení této záležitosti došlo k přestěhování. V roce 1887 Weinbrenner dorazil do Eisgrubu a zahájil tam svou velkorysou a dlouholetou práci v zájmu nezapomenutelného prince. Přestože byl jmenován profesorem německé techniky v Praze, tato spolupráce trvala až do smrti urozeného knížete v roce 1929.

Během těchto mnoha let práce s Janem II. zanechal profesor Karl Weinbrenner hlubokou stopu na východní Moravě a přilehlém severovýchodním Dolním Rakousku. Podle jeho plánů byly postaveny kostely a nemocnice, pomníky a školy, kaple, vily, domy lesníků a dělníků, památníky a chudobince a mnoho dalších budov a provedl nespočet rekonstrukcí a adaptací. Bylo by příliš rozsáhlé vyjmenovat vše, co vzešlo z nápadů tohoto geniálního architekta, který opakovaně vzdával hold gotické architektuře. Z jeho monumentálních staveb zde uvedeme pouze tyto:

Kostely v Unterthemau, Rampersdorfu, Landshutu, Thomigsdorfu (severní Morava), Katzelsdorfu, Dobermannsdorfu, Bullendorfu a špitální kostel v Mistelbachu, nemocnice v Eisgrubu a Feldsbergu, základní školy v Neumühlu a Absdorfu, zahradnická škola a ředitelství zahrad v Eisgrubu, válečné památníky v Eisgrubu a Feldsbergu, osada zahradnických dělníků v Eisgrubu, nádherná Jubilejní fontána v Eisgrubu, četné lesnické domky lesních obvodů Eisgrub-Lundenburg a Feldsberg a mnoho dalšího. Weinbrenner uměl všude sladit budovy s krajinou.

⁸² Ernest Zipfl, knížecí hospodářský poradce.

Spolupráce mezi Janem II. a profesorem Weinbrennerem byla tou nejlepší představitelnou. Princ byl, stejně jako ve všech svých počtech, štědrý i ve stavebnictví a především se projevil jako obrovský mecenáš a opravdový gentleman. Pro něj neexistovaly žádné odhady nákladů; co se mělo postavit, to se postavilo. Weinbrenner byl zase nevyčerpatelný ve svém bohatství nápadů a princ se snažil, kdekoli mohl, poskytnout umělci novou inspiraci a podpořit jeho tvůrčí úsilí. Proto ho často posílal do zahraničí za studijními účely. Weinbrenner cestoval do Německa, Holandska, Dánska a Itálie, pro které si princ často sám sestavoval itinerář a dbal na to, aby zahrnoval všechny budovy, které měl navštívit. Jedna cesta do Itálie se například uskutečnila proto, že během diskuse o vnitřní výmalbě kostela princ navrhl použít barevné schéma kostela San Lorenzo v Miláně. Když se Weinbrennera zeptal, zda si na tento kostel pamatuje, Weinbrenner vysvětlil, že v Miláně nikdy nebyl. Princ byl ohromen a Weinbrenner se musel okamžitě vydat na cestu, navštívit kostel a také procestovat řadu italských měst, což si vyžádalo několikadenní pobyt v Itálii.

Celkově vzato je Weinbrenner umělcem s velkým talentem, který se vždy plně oddal své práci a žil stejně tiše a skromně jako jeho knížecí pán a patron, kterému byl oddán každou vláknou své bytosti. Nic proto lépe nevystihovalo vztah mezi ním a zesnulým urozeným princem než Weinbrennerův občasný výrok:

„Děkuji osudu za to, že mě svedl dohromady s princem Janem II., neboť skrze něj jsem mohl pracovat a tvořit v souladu se svými vnitřními pocity.“

Osobní poznámka a doplněk:

Poznámka: Je relevantní i Reichelova kniha „Jan II., kníže z Lichtenštejna – Jeho život a Dílo – je sice poctou knížeti Janu II. „Dobrému“, který zemřel 11. února 1929 na svém hradě Feldsberg, ale zároveň odhaluje velkou důvěru, kterou kníže vkládal do Weinbrennera, a volnost, kterou architektovi při jeho stavebních projektech poskytoval. To také vysvětluje, proč byly pro Weinbrennerovy stavby použity pouze ty nejkvalitnější materiály. Ať už to byly cihly nebo střešní tašky z knížecí továrny na kameninu v Unter-Themenau, eben pro stáje na panských usedlostech nebo dřevo na trámy či střešní krovy z knížecí pily v Lundenburgu.

Dodatek: 15. ledna 2023 jsem se od Dr. Richarda Edla, místního historika z Altlichtenwarthu, dozvěděl, že v altlichtenwarthském farním archivu existuje dokument o Karlu Weinbrennerovi od místního faráře Antona Rieße. Edl se domníval, že tato krátká Weinbrennerova biografie – označená ručně psanými opravami – mohla být určena k publikaci (nebo k přednášce). Tento dokument je však přepisem článku Eduarda Reichela; zajímavé je, že k budovám uvedeným Reichelem farář Rieß přidal také [válečnou pamětní kapli a rozhlednu na Hutsaulbergu poblíž Altlichtenwarthu](#).

1976 ... Hans Recht – Vyšší škola ovocnářství a zahradnictví

Výňatek z „Vyšší škola ovocnářství a zahradnictví (1895-1938), Státní experimentální a výzkumný ústav pro zahradnictví a Vyšší škola zahradnictví (1938-1945) a Šlechtitelský ústav rostlin knížete Lichtenštejna (Mendeleum) (1912-1945) v Eisgrubu“⁸³

Od založení instituce⁸⁴ perspektivu vyučoval Carl Weinbrenner, vedoucí knížecího stavebního úřadu v Eisgrubu, který po několik let také vyučoval „teorii stavebnictví“, předmět odpovídající dnešnímu pojetí „dějin umění“. Už jako student vídeňského katedrálního architekta Friedricha von Schmidta byl Weinbrenner architektem řady budov, které si nechal postavit kníže Jan II. z Lichtenštejna v Eisgrubu a na dalších místech, kde vlastnil nemovitosti. Patřilo mezi ně několik kostelů, mezi nimiž monumentální stavbou je kostel v Unter-Themenau, který stylem a velikostí připomíná vídeňský kostel Fünfhaus jeho učitele Friedricha von Schmidta. Weinbrenner navrhl všechny své ostatní budovy ve svém osobitém stylu, což je patrné i z vnějšího vzhledu jeho dvou budov pro Vyšší školu ovocnářství a zahradnictví. Obzvláště pozoruhodným architektonickým skvostem je fontána navržená profesorem Weinbrennerem na eisgrubském náměstí, kterou si tržní město Eisgrub nechalo postavit v roce 1898 na památku 40. výročí vlády knížete Jana II. z Lichtenštejna jako symbol jejich spojení s knížecím rodem. V roce 1910 byl Weinbrenner jmenován profesorem (katedrou sakrální architektury) na Německé technické univerzitě v Praze, načež se v Eisgrubu již architektonická teorie nevyučovala. Po Weinbrennerově přestěhování do Prahy převzal výuku předmětu Perspektiva profesor Carl M. Thuma⁸⁵.

⁸³ RECHT, zahradnická škola, str. 38 (z 154).

⁸⁴ v roce 1895.

⁸⁵ THUMA Carl Maria (*3. února 1870, Brno; † 25. srpna 1925, Eisgrub) Akademický malíř.

Profesor Thuma vyučoval v letech 1899 až 1925 na Vyšší škole ovocnářství a zahradnictví.

„Weinbrenner na cestách“

od Catherine Saiko

V prosinci 2017 objevila Catherine v různých novinových archivech několik zpráv o „cestách do zahraničí“ Carla Weinbrennera, které by již neměly být z této Weinbrennerovy sbírky utajovány.

Jak jsme se v dubnu 2018 dozvěděli od paní Jany Bodnárové, Carl Weinbrenner vytvořil také řadu návrhů pro kostely v Tyrolsku, berlínskou zoologickou zahradu, budovy v Hamburku a další projekty, které tuto kapitolu pravděpodobně dále rozšíří.

- Moravské deníky, Olomouc. Středa, 27. července 1887, strana 7
Seznam hostů – [Hotel Goliath](#). ..., Carl Weinbrenner, architekt, Eisgrub, ...
- Hamburské zprávy (ranní vydání), 21. července 1896, strana 16
Příchozí hosté – [Hôtel Germania](#) - ...; K. Weinbrenner, architekt, z Eisgrubu;
paní Weinbrennerová, z Eisgrubu; slečna Oweisniová⁸⁶, z Eisgrubu; ...
- Gmundenský turistický seznam, č. 30. středa, 15. září 1897. 36. sezóna
Sezóna 1897, Gmunden. / Od 9. do 12. září. /
Seznam hostů (Dodatek k Gmundenskému turistickému seznamu.) /
Hostinec „[Zum goldenen Brunnen](#)“. Pan Karl Weinbrenner, architekt, Eisgrub,
a jeho manželka. / [Hotel Goldener Brunnen](#)
- Meraner Zeitung, neděle 9. července 1899, strana 13:
Seznam návštěvníků, lázní a letních středisek Tyrolska, příloha k Meraner Zeitung Pusterthal
– Innichen s Wildbad (1166 metrů nad mořem).
Dorazilo dle oficiálních zpráv od 1. června do 5. července.
[Pension Saxonia](#) – 2. sloupec, 2. zápis: Carl Weinbrenner, architekt, Eisgrub
- Seznam návštěvníků a lázeňských hostů lázeňského města Baden u Vídně ze 17. srpna 1911,
strana 7: Pan Karl Weinbrenner, profesor, s manželkou z Prahy... [Hotel Kolbe](#)
- Salzburger Volksblatt (č. 183) ze 12. srpna 1913, strana 7, vlevo dole
* Osobní oznámení.
Do Salcburku dorazili a ubytovali se v níže uvedených hotelech:
...; Profesor Karl Weinbrenner, Praha ([Krebs](#)); ...
Poznámka:
V částech bývalého hotelu „Roter Krebs“ se nyní nachází hotel „Am Mirabellplatz“.
Zdroj: Salzburg WIKI – Salzburger Nachrichten 86 Pravděpodobně hospodyně a chůva rodiny Weinbrennerových.

⁸⁶ Pravděpodobně hospodyně a chůva rodiny Weinbrennerových.

Krátká biografie „Carl Weinbrenner“

* 15. října 1856 v Brně, † 1. ledna 1942 v Praze,  7. ledna v Leitmeritz.

Vyrůstal ve (Starém) Brně, na Pekařské ulici 37, jako syn komorního komisaře⁸⁷ Josefa Weinbrennera a Franciscy, rozené Pittnerové.

Po absolvování Communal-Oberrealschule (typ střední školy) studoval na Technické univerzitě v Brně (Německá technická univerzita Brno) a v letech 1877/78 až 1880/81 na Stavební škole (později Fakultě architektury) Císařské a královské technické univerzity ve Vídni, kde 27. října 1881 složil s vyznamenáním svou první státní zkoušku.

Od října 1881 navštěvoval Akademii výtvarných umění, kde studoval na „Speciální škole pro architekturu“ u profesora Friedricha von Schmidta. Odešel s potvrzením o ukončení studia (od P. von Schmidta) ze dne 21. července 1883.

V roce 1884 se stal architektem ve službách knížete Jana II. z Lichtenštejna.

11. srpna 1887 se oženil s Idou Prügerovou, Edle von Marchwalden, ve farním kostele na adrese Vídeň 16 (Alt-Ottakring) a přestěhoval se do Eisgrubu, kde mladému páru kníže poskytl ubytování v domě číslo 2. Jejich syn Friedrich se narodil v roce 1888⁸⁸ a dcera Emma v roce 1892. Mezi lety 1892 a 1898, v letech narození Emmy a jejího syna Karla, se rodina přestěhovala do domu číslo 34, kde se jim v roce 1901 narodil třetí syn Norbert.

V roce 1906 se stal hlavním architektem pro paláce pro potěšení (honosné budovy) na panstvích Eisgrub a Feldsberg a také vedoucím výstavby pro všechny stavební práce na panstvích Lundenburg, Hohenau, Rabensburg a Wilfersdorf, včetně tamních zemědělských a lesnických budov.

V letech 1909 až 1926 vyučoval středověkou architekturu jako řádný profesor na Technické univerzitě v Praze.

Podle matriční knihy, strana 32/3, se 7. října 1910 rodina Weinbrennerových s dětmi Emmou, Karlem a Norbertem přestěhovala do Prahy, kde žili v Královských vinicích⁸⁹ na konškrpčním čísle 934 (Karlasse č. 4)⁹⁰.

I během a po svém profesurním působení na pražské Vysoké škole technické Weinbrenner pokračoval v navrhování projektů pro knížete Jana II.⁹¹ (budovy, válečné památníky atd.).

Carl Weinbrenner zemřel 1. ledna 1942⁹² na psychiatrické klinice v Praze, kde byl hospitalizován se stařeckou demencí. Pohřben byl v Litoměřicích 7. ledna 1942⁹³. O dva roky později, 14. září 1944, zemřela jeho manželka Ida.

Rodokmen (rozšířený): Weinbrenner – Prüger – Joch – Pittner – Pittner/Saiko – Töpfer/Reinöhl – Schneider/Gregor/Blumentritt

⁸⁷ viz poznámka pod čarou 1.

⁸⁸ Viz „Eduard Reichel – Johann II. Fürst von und zu Liechtenstein“, 1932, kapitola Prof. Karl Weinbrenner, str. 103 f.

⁸⁹ Královské Vinohrady, čtvrť v českém hlavním městě Praze, ležící východně od Nového Města.

⁹⁰ Matriční kniha Eisgrub 1916, svatba Emmy Weinbrennerové a Ludwiga von Reinöhl.

⁹¹ Doplňující informace od Pavla Zatloukala z knihy: Kulturní krajina Lednice-Valtice, od Pavla Zatloukala (vyd.), Přemysla Krejčířika a Ondřeje Zatloukala; překlad: Jürgen Ostmeier; Edice UNESCO Kulturní památky, © FOIBOS BOOKS s.r.o., 2012, ISBN 978-80-87073-47-6.

⁹² Zdroj: Matrika úmrtí Praha, strana 167, 1. záznam, Jana Bodnárová/Vilém Reinöhl, 29. listopadu 2017.

⁹³ Zdroje: Mgr. Vít Šmerha / Český technický univerzita v Praze.

BIRK Alfred, Die Deutsche Technische Hochschule in Prag 1806–1931 (Německá technická univerzita v Praze 1806–1931), vydáno v roce 1931, str. 93. Studijní programy 1910/11 a 1915/16.

VOGEL Otto, Prager Techniker. Biografický seznam všech učitelů Německé technické univerzity v Praze a jejích předchůdců (1718–1945), 2., ÖBL ÖAW, Vídeň 1976, s. 233.

7. října 2016: Jan Pihar dostává telefonicky od hřbitova v Leitmeritz informaci, že Carl Weinbrenner byl 7. ledna 1942 a jeho žena Ida 18. září 1944 pohřbeni na místním hřbitově.

Rodinná fotografie Weinbrennerových, kolem roku 1929



První řada: Vnoučata Günther (* 1926) a Egbert (* 1919), Emi a Ludwiga Reinöhla, a Renate (* 1927), Karla a Leopoldine (rozené Joch) Weinbrennerových, rodiče Clelie (* 1966) a prarodiče George (* 1999).

Druhá řada: Dcera Emi (Emma, * 1892, provdaná za Ludwiga Reinöhla), Ida Weinbrennerová (rozená Prügerová, * 1868), snacha Leopoldine (rozená Jochová, * 1905, ∞ Karla) a Carl Weinbrenner (* 1856).

Třetí řada: Zet' Ludwig Reinöhl (* 1888, ženatý s Emmou) a synové Friedrich (* 1888), Karl (* 1898) a Norbert (* 1901).

Weinbrenner Stammbaum

● Paullus Weinbrenner ∞ Rosina ?

Kind(er)	Joannes	∞ Maria Loichinger			
		Kind(er)	Maria Elisabetha	* 12. Jänner 1699 in Eferding, Oberösterreich	Getauft
			Theresia	* 26. August 1701 in Eferding, Oberösterreich	Getauft
				∞ 29.04.1725	Trauung
			Bernhard	* 14. Dezember 1702 in Eferding; ∞ Johanna	Getauft
				∞ 15.04.1725 in Wien 9, Pf. Lichtental, Polixena Nußdorfer(in), Witwe von Johann Nußdorfer	Trauung
				Kind(er) Anna Maria * 8. Jänner 1726, Wien 9, Lichtental	Getauft
			Sabina	* 19. September 1704 in Eferding, Oberösterreich	Getauft
			Cecilia	* 28. Oktober 1705 in Eferding, Oberösterreich	Getauft
				∞ 12.02.1730	Trauung
			Leopold	* 3. November 1708 in Eferding, Oberösterreich	Getauft
				∞ Anna → ●●	

●● Leopold Weinbrenner	* JJJJ; † 8. Oktober 1794 in Brünn, Kröna 14, Bürgerlicher <i>Knopfmacher</i> ... <i>nodularius</i> ; 94 Jahre			Gestorben
∞ Anna ?; * JJJJ; † 12. April 1786 in Brünn; 77 Jahre				Gestorben
Kind(er)	Franz Xaver Anton (Franciscus Xaverius Antonius)	∞ 30. November 1739; † 8. Dezember 1739	Getauft	Seite 490, Mitte → Gestorben
	Johann Nikolaus (Joannes Nicolaus)	∞ 23. Juni 1741; † 20. August 1741	Getauft	Seite 548, Mitte → Gestorben
	Augustin Bernhard (Augustinus Bernardus)	∞ 21. August 1742	Getauft	
	Johann Nikolaus (Joannes Nicolaus)	∞ 4. September 1743	Getauft	
		∞ Veronica → ●●●		
	Karl Leopold (Carolus Leopoldus)	∞ 14. Oktober 1745	Getauft	
	Anton Johann (Antonius Joannes)	∞ 31. Mai 1750	Getauft	
	Jakob (Jacobus)	∞ 21. Juli 1751; † vermutlich im Kindesalter (v. Kda.)	Getauft	
	Jakob (Jacobus)	∞ 28. April 1757	Getauft	
	Maria Anna Valburga	∞ 28. Juni 1760	Getauft	
●●● Johann Nicolaus (Joannem Nicolausum)	∞ 4. September 1743 in Brünn, Bürgl. (Bürgerlicher) Seifensieder; † 21. Dezember 1821 ebenda			Gestorben
I ∞ JJJJ; Johanna Bittner/Horetzky; * JJJJ; † JJJJ				
II ∞ 25. August 1783; Veronica Schindler; * 22. April 1760 in Groß Poydl [Podolí-Vyšehorky]; † 1. Jänner 1834 in Brünn			Getauft	Trauung Gestorben
Eltern ♀	Franz Schindler, Zimmermann in Gr. Poydl ∞ 4. Oktober 1745, Gr. Poydl, Catharina Kuntzfeld			Trauung
Kind(er)	Eleonora Elisabetha Veronica * 22. Oktober 1783		Geboren	
	Nepomucena Eleonora Veronica „Johanna“ * 3. Mai 1785 in Brünn; † 16. Mai 1880 in Prag; ∞ 1814 Andreas Schneider		Geboren	<i>Linie »Schneider, Gregor, Blumentritt«</i>
	Thekla Regina * 7. September 1786		Geboren	
	Ignatz Wincenz * 26. Jänner 1789; † 13. Oktober 1860; bürg. Seifensieder und Hausbesitzer		Geboren	Gestorben
	∞ 5. Februar 1828 Anna Hauck; * 29.10.1806; † 3. Dezember 1885; Hausbesitzerin		Geboren	Gestorben
	Ioannes Baptista Ignatius * 28. Juni 1791; † 12. Juli 1791;		Geboren	Gestorben
	Anna Veronica * 27. November 1792; † 2. Juli 1793;		Geboren	Gestorben
	Josefus Calarantius Vincentius * 13. August 1794		Geboren	
	∞ Francisca → ●●●●			
	Amalia Theresia * 30. Juni 1803; † 3. Juni 1805		Geboren	Gestorben
●●●● Josef Calarantius Vincentius	* 13. August 1794; † 6. November 1877 in Brünn [Brno], Berggasse № 78 (424); k. k. Cameral-Commissär			Gestorben
∞ 19. November 1844 Francisca Josepha Pittner; */~ 23./24. August 1822 in Kumrowitz/Brünn [Komárov];			Getauft	Trauung
† 6. Juli 1897 in Altbrünn [Staré Brno], Spital der Elisabethinen				Gestorben
Eltern ♀	Peter Philipp Pittner (1788–1852); Gastwirt ∞ Franziska Lämmer (1792–1862)			→ Linien »Pittner« und »Pittner / Saiko«

Weinbrenner Stammbaum

Fortsetzung... Emil, Othmar und Richard Weinbrenner, die ersten 3 Kinder von Josef & Francisca Weinbrenner, geb. Pittner

Kind(er)	Emil	* 18. Jänner 1846; † 16. März 1879; Consistorial-Archivar und Registratur (Domvikar) in Brünn	Getauft		Gestorben
	Othmar Ignaz	* 4. Juli 1847; † 22. August 1917; Landes-Rechnungs-Official in Brünn		Getauft	Gestorben
		∞ 9. September 1877 (Nikolsburg, Kirche St. Wenzel [Mikulov, kostel Sv. Václav]) Amalia Logner, */~ 27. November 1858	Geboren		
		Othmars Bruder <i>Emil Weinbrenner</i> , Consistorial-Archivar in Brünn, nahm die Trauung vor		Trauung	
		Amalia LOGNER, * 21. Juli 1858 in Nikolsburg ¹⁾ ; † 4. Februar 1937 in Altbrunn			Gestorben
Eltern ♀	Josef Logner; k. k. Garnisonsverwalter in Nikolsburg ∞ Veronika Randus				
Kind(er)	Karoline Francisca Maria	* 31. Juli 1878; † 6. August 1933 in Brünn	Getauft	Trauung	Gestorben
		∞ 5. Februar 1907 Florian SCHREIBER (* 23. Februar 1848; † ?); Witwer, Privatier		Getauft	
		Eltern ♂ Franz Schreiber, Leinenfabrikant in Schönberg [Šumperk] ∞ Magdalena Czernahorsky			
	Maria Amalia Martha (Irma 1)	*/~ 21./25. Oktober 1879; ⚭ 17. März 1943 ZF Wien (Marie Nesveda)	Getauft	Trauung	
		∞ 11. Oktober 1900 (Brünn, St. Thomas) Ludwig NEZWEDA	Getauft		
		Ludwig (Luis) Nezweda * 9. Jänner 1876; † 21. Jänner 1942 in 1200 Wien; ⚭ ZF Wien (Nesveda)			
Kind(er)	Maria Emma Pauline Amalia (Irma 2)	* 11. August 1901; † 14. Februar 1982, Driedorf, D	Getauft		Grabstein
		∞ Dr. Walter EIBNER, *18. November 1898; † 17. Juni 1991 in Driedorf, Hessen; Jurist			
		Kind(er) von Walter & Maria Emma (Irma 2) EIBNER, geb. Nezweda			
		Robert, * 15. März 1932; Biochemiker; Promotion 1959 in Giessen, D			
	Hertha Maria Amalia	* 10. August 1902 in Wien; † 6. Dezember 1995; ⚭ ZF Wien (Hertha Nezweda)			
			Getauft		
	Ludwig Rudolf Otmar	* 7. Jänner 1904 in 1050 Wien;	Getauft		
		∞ 11. Oktober 1934 (Francisco, Tarragona, Spanien) Rosa Gras Recanses			
		Kind(er) Luis-Josef			
		<i>am 15. Jänner 1938 von Wien über Bremen nach Sevilla, Spanien ausgewandert</i>		Passagierliste Bremen	
	Franciska Amalia Maria (Fani)	* 26. August 1880 in Alt-Brünn; † 30. November 1880;	Geboren		
	Rosa Maria Othmar	* 25. April 1883 in Alt-Brünn; † 27. September 1883;	Geboren		
Richard Maria Josef		* 3. Jänner 1855; † 7. Mai 1939; ⚭ 10. Mai 1939 ²⁾ ; i.u. Dr., k. k. Polizei-Direktions-Concipient, 1090 Wien, Hörlgasse 15	Getauft		
		∞ 15. Mai 1883 (Modlau [Modlany], Böhmen) Clara Louise Josefine Poland; * 24. Mai 1856; † 15. Mai 1927; ⚭ 18. Mai 1927 ²⁾			Gestorben
Eltern ♀	Josef Poland, Wirtschaftsbesitzer in Quitkau [Kvítkov], Böhmen ∞ Maria Strassmann				
Kind(er)	Maria Elisabeth Karolina (Marie)	* 16. Juni 1884; † 11. Mai 1973; ⚭ 18. Mai 1973 ³⁾ ; Sonderschul-Direktorin	Getauft		
		∞ 11. Februar 1915 Leopold MIKLAS; * 31. März 1880; † 16. Februar 1961 ³⁾ ; Oberschulrat			Trauung
	Klara Maria Franziska	*/~ 9./14. April 1888; † 28. November 1976; ⚭ 3. Dez. 1976 ³⁾	Getauft		
	Richard Karl	* 3. August 1890; † 2. November 1965; ⚭ 8. November 1965 ²⁾	Getauft		
		∞ 21. April 1917 Margarethe Fürchtegott, * 19. Oktober 1892; † 24. April 1963; ⚭ 29. April 1963 ²⁾			Trauung
	Kind(er) Alfred, Dr.	* 30. April 1918; † 23. August 1944 in Wenden, Lettland			
	Christine	* 21. November 1922			
	Hedwig Maria Angela	* 17. Jänner 1896; Lehrerin, ledig; † 5. Jänner 1922; ⚭ 7. Jänner 1922 ²⁾	Getauft		Gestorben

Weinbrenner Stammbaum

Fortsetzung... Carl Weinbrenner, viertes Kind von Josef & Francisca Weinbrenner, geb. Pittner

Carl Maria Johann	* 15. Oktober 1856 in Brünn; † 1. Jänner 1942 in Prag; ☞ 7. Jänner 1942 in Leitmeritz [Litomerice]	Geboren	Gestorben
	∞ 11. August 1887 (1160 Wien) Ida Barbara Antonia Prüger, Edle von Marchwalden		Trauung
	* 2. April 1868 in Korneuburg; †/☞ 14./18. September 1944 in Leitmeritz	Getauft	Gestorben
Eltern ♀	Mathias Prüger, Edler von Marchwalden, Freiherr von Biegl, Oberleutnant ∞ Sofie Ida, geb. Schöninger; Korneuburg, Hauptstraße № 23		→ Linie »Prüger«
Kind(er)	Friedrich [Bedřich] Karl Mathias * 29. Juni 1888 in Eisgrub; † 21. April 1945 ebenda; Ökonomiebeamter (Wirtschaftsadjunkt)	Geboren	Grabstein
	Emma Ida Maria * 12. Juli 1892 Eisgrub; † 22. März 1937 Triebsch № 5 [Třebošín] bei Leitmeritz	Geboren	Trauung
	∞ 24. Juli 1916 (Eisgrub) Ludwig von REINÖHL, * 14. Juli 1888; ☞ 6. Juni 1950, Ingenieur		
Eltern ♂	Ludwig Friedrich Wilhelm von Reinöhl ∞ Helene Maria Ursula Töpfer		→ Linie »Reinöhl«
Kind(er)	Egbert * 31. März 1919; ☞ 16. Mai 1991 in Wien; ∞ Alice Vitak (Eltern ?); keine Nachkommen		
	Günther * 17. September 1926; Dkfm.; † 10. Juli 2004; ☞ 20. Juli 2004, Fh WG		
	∞ Edith ?, * 7. November 1930; † 2. August 2005 in Wien; ☞ 11. August 2005, Fh WG		
	Kind(er): Herbert * 1954		
	Martin		
	Clemens		
	Gisela		
Karl Borromäus Theodor Josef	* 8. August 1898 in Eisgrub; † 7. Juni 1988 in Norwalk, Connecticut, USA; Architekt	Geboren	
	∞ 11. August 1926 (Prag II, St. Heinrichkirche) Leopoldine Joch	Trauung	
	* 12. Mai 1905 in Prag; † 20. Dezember 1999 in Shelter Island, NY, USA;		
Eltern ♀	Rudolf Joch ∞ Anna Esche		→ Linie »Joch«
Kind(er)	Renate Maria * 3. November 1927 in Prag; † 11. Juni 2019 in Summit, NJ, USA		
über Paris (F) am 2. November 1950 von Liverpool (GB) nach Montreal (CAN) ausgewandert...		Passagierliste Liverpool	
	∞ ~1963 (Montreal) Alberto G. BIAMONTI; o/o ~1985 in Connecticut, USA;		
	Alberto G. Biamonti verstarb am 21. Februar 2021 im Alter von 94 Jahren		
	Kind(er) Clelia * 22. Februar 1966 in New York City, NY, USA		
... und 1977 nach Connecticut, USA übersiedelt.			
	∞ 19. Juni 1993 Adam G. PSICHOS (Shelter Island, NY)		
	Kind(er) George, * 9. Februar 1999 in Livingston, NJ, USA		
Norbert Arnold Maria	* 5. März 1901 in Eisgrub; † 4. März 1954 in Meißen	Geboren	Promotion
	1926 Promotion zum Dr. med., ab 1928 Zahnarzt in Warnsdorf [Varnsdorf], Böhmen; keine Nachkommen	Grabstein	

Anmerkungen:

* geboren; ∞ getauft; † gestorben; ✕ WK II gefallen im 2. Weltkrieg; ☞ begraben (ZF Wien ... Wiener Zentralfriedhof; Fh WG ... Friedhof Wien Grinzing); ∞ Heirat; o/o Scheidung

⁰⁾ Familienname, Ort, Beruf, usw. in den Matriken nicht eindeutig erkannt (um Hilfe wird gebeten, Danke!)

¹⁾ Laut Stammbaum von Hofrat Richard Weinbrenner (Weihnachten 1919) war das Geburtsdatum von Amalia LOGNER der 27. Jänner 1858

²⁾ Friedhof Gersthof, 1180 Wien, Grab 7/3/5 (Gruppe/Reihe/Nr.)

³⁾ Friedhof Gersthof, 1180 Wien, Grab 7/3/6

⁴⁾ Catherine-Marie und Maria-Theresia (Maresli) Saiko → Linie »Pittner / Saiko« (Peter Philipp Pittner ∞ Franziska Lemmer)

⁵⁾ Grab von Emmy Reinöhl, geb. Weinbrenner, in Triebsch

i.u. Dr. ... doctor iuris utriusque ... Doktor für Zivil- & Kirchenrecht

[Grab 5](#)

[Grab 5 und 6](#)

[Grab 6](#)

[Emmy](#)

Bilder von Fritz Lange,
aufgenommen am 18. September 2016

aufgenommen von Vilém Reinöhl, August 2017

Quellen:

[Maresli Saiko \(Geneanet\)](#) ⁴⁾

Jan Pihar, Feldsberg [Valtice]

[Dieter Friedl, Bernhardsthal](#)

Clelia Biamonti und George Psychos

[Vilém Reinöhl](#)

Dr. Johann Stockinger, Wien 14

Stand: 04.02.2026

Eisgrub [Lednice]



Gartenbau-Direktion beim Schlosspark (1886/87)

Jubiläumsbrunnen

Anlässlich des 40. Regierungsjubiläums -
ein Geschenk der Marktgemeinde Eisgrub
an Fürst Johann II. von Liechtenstein.

Carl Weinbrenner und Ferdinand Hartinger (1898)





Wohnhaus in der Lange Gasse [Slovácká 371]
(Pläne aus dem Jahr 1914)



„Janda“ Wohnhäuser in der
Bahnhofstraße [Nádražní]
№ 338 (oben) Friedrich,
№ 339 (links) Franz Janda
(1903)



1895 Höhere Obst- und Gartenbauschule, ab 1900 Kloster der Barmherzigen Schwestern



Hl. Vinzenz von Paul



Höhere Obst- und Gartenbauschule (1900)





Bahnhof,
Stationsgebäude
(1901)



Friedhof

Friedhofsgebäude
(1892/1900)



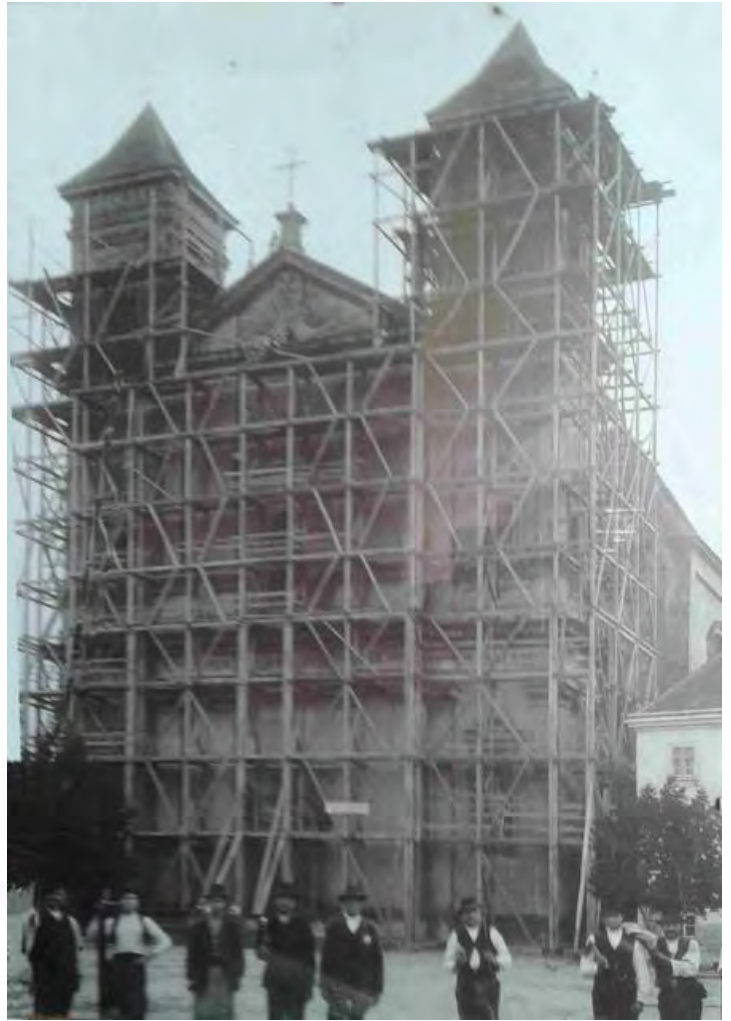
Kriegerdenkmal
für die Gefallenen
des 1. Weltkriegs
(1924)

DEFFELBERGERHAUSEN, DE UNTERWALD: BEI EINGANG
ABENTEN: CNOL WEISSHOFER.



A photograph of a small, white, single-story house with a dark, gabled roof. The house has a chimney on the right side and several windows with dark shutters. It is surrounded by lush green trees and a low wooden fence in the foreground. The scene is set in a rural or wooded area.

Feldsberg [Valtice]



Pfarrkirche
Umbau der Turmhauben
(1908)





Spital der Barmherzigen Brüder
(1890-92)

Totenkapelle für das Kloster
der Barmherzigen Brüder
in der Klostergasse
(1894)



Kriegerdenkmal für die Gefallenen
des 1. Weltkriegs - vor dem städt. Friedhof
(1928)



Hegerhaus „Netopilíková“
nordwestlich vom Dianatempel
(1909)



Hegerhaus „Kreitschi“ im
Theimwald südlich vom
Dianatempel



Vlašic Hegerhaus
Umbauarbeiten
(nach 1900 ?)



Feldsberg/Garschönthal [Valtice/Úvaly]



Pfarrhof
(1920)

Landshut [Lanžhot]



Pfarrkirche
(1892/93)





Beilage zur „Wiener Bauzeitungs-Edition“ 1900/01.

JAGDHAUS IN LANDSHUT (WESTANSICHT).

ARCHITECT: KARL WEINBRENNER.

10

Jagdschlössl
(1890)





Im Hintergrund das
Jagdschlössl Nebengebäude
im Jahre 1890,



im Jahre 1987



und im Jahr 2023.



Jagdschlössl „Auf den Lahren“
Umbauarbeiten 1. Stock und halbkreisförmige Apsis
(1911/18)

WIENER BAUTEN-ALBUM



Beilage zur „Wiener Bauzeitung“ 1899, III.

JAGDHAUS AN DER MARCHÜBERFUHR BEI BROCKO.

VORGERICHTE

ARCHITECT: CARL WEISBERNER.

96

Jagdhaus an der Marchüberfuhr
(1899)

Lundenburg [Břeclav]

St. Rochus-Kapelle
(1892)



Hegerhaus im Saugarten
(1897)



Lundenburg/Unter-Themenau [Břeclav/Pošterná]



Bahnhof (bei der „Ziegelei“)
(1901)

Hegerhaus „Ziegelei“
(1890)



Jägerhaus
(Baujahr ?)



Bildnis der „Pfarrkirche zu Unter-Themenau“ (1894-98).

PFARRKIRCHE ZU UNTER-THEMENAU.
VORGESANDTER.
ARCHITECT: KARL WIEDERHOLTER.

Pfarrkirche
(1894-98)



Pfarrhof
(1909)



Rote Schule
(1906)



Villa von Alois Havlíček,
Weinhändler und
1908–1911 Bürgermeister
von Unter-Themenau.
In den 1920er Jahren
befand sich hier ein Postamt und
nach 1945 ein Ärztezentrum.
(1909)



Hegerhaus
(um 1908)



Hegerhaus für das Revier
'Pohanska'
(1903)



Olmütz [Olomouc]



Wenzelsdom
(1883-92)

Pulgram [Bulhary]

Hegerhaus
(Baujahr ?)



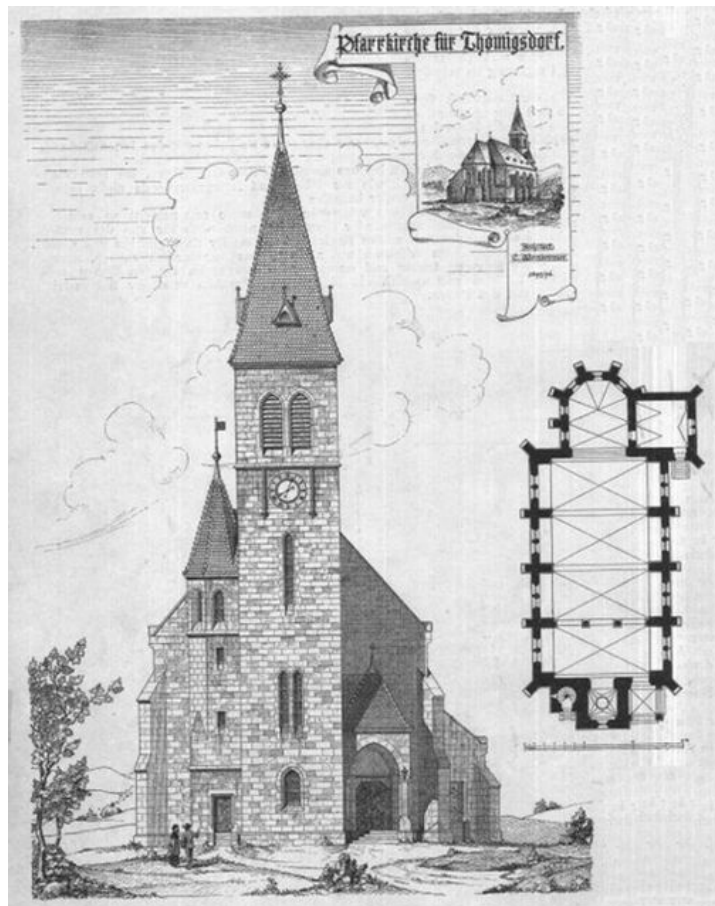
Rampersdorf [Ladná]

Pfarrkirche
(1912)

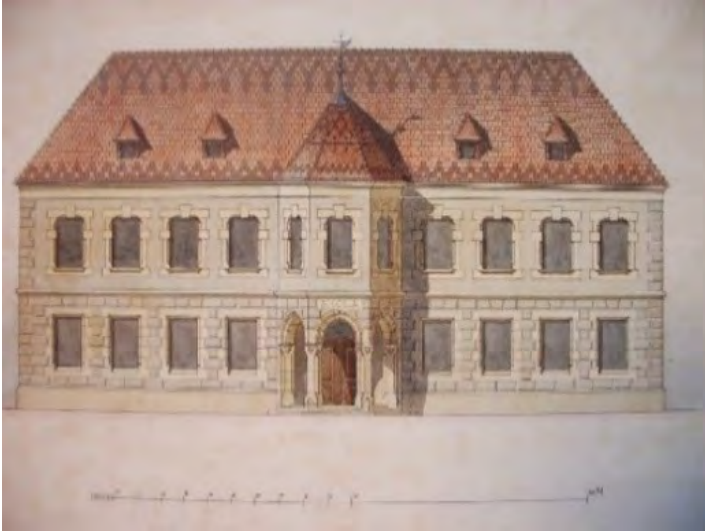


Thomigsdorf [Damníkov]

Pfarrkirche
(1895/96)



Turnitz [Tvrdonice]



Entwurf der Schule
(1885–1887)



Turnitz [Tvrdonice]



Forsthaus im Revier Turnitz
(Baujahr ?)



Neu Lhotta/Wapenka [Nová Lhota/Vápenky]

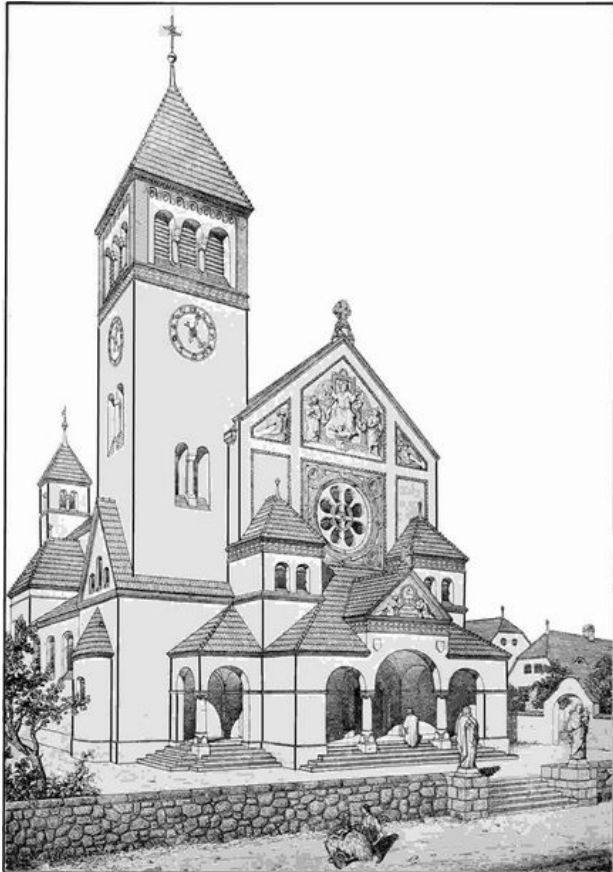
Kapelle
(Baujahr ?)

Bernhardsthal



Hegerhaus im Föhrenwald.
(1890)





Basilika-Planung
(1911)

Die für Bernhardsthal projektierte neue Kirche.



Friedhofskreuz
(1906)

Hegerhaus (Hofmeisterhaus) bei der Thaya-Wehr
(1899)



Belage zur „Wiener Bauzeitungs-Zeitung“ 1899/00

HEGERHAUS BEI BERNHARDSTHAL.

ARCHITEKT: CARL WEINBRENNER.



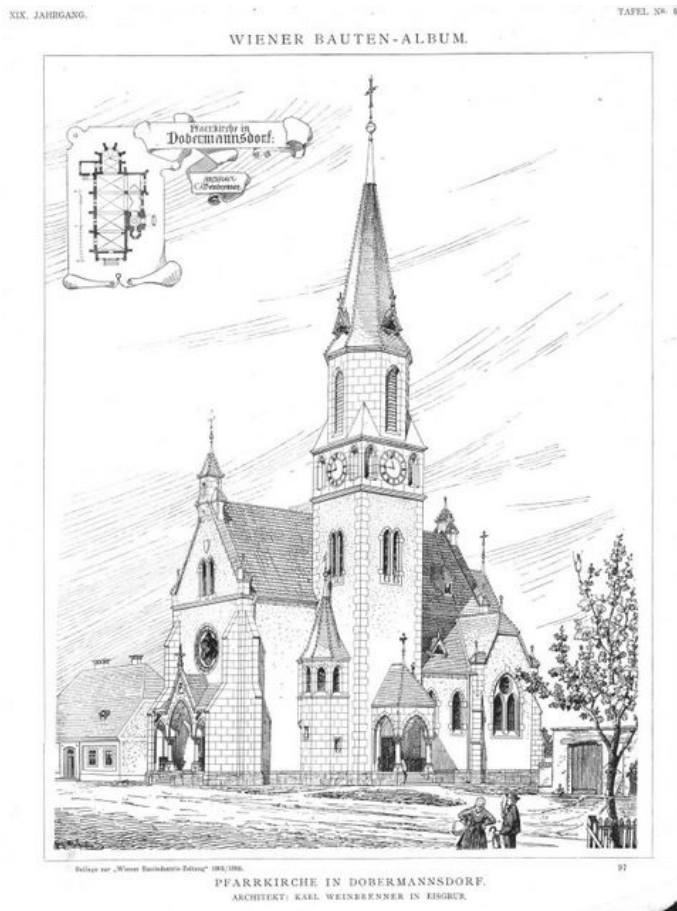
Bullendorf



Pfarrkirche und Pfarrhof
(1910/11)



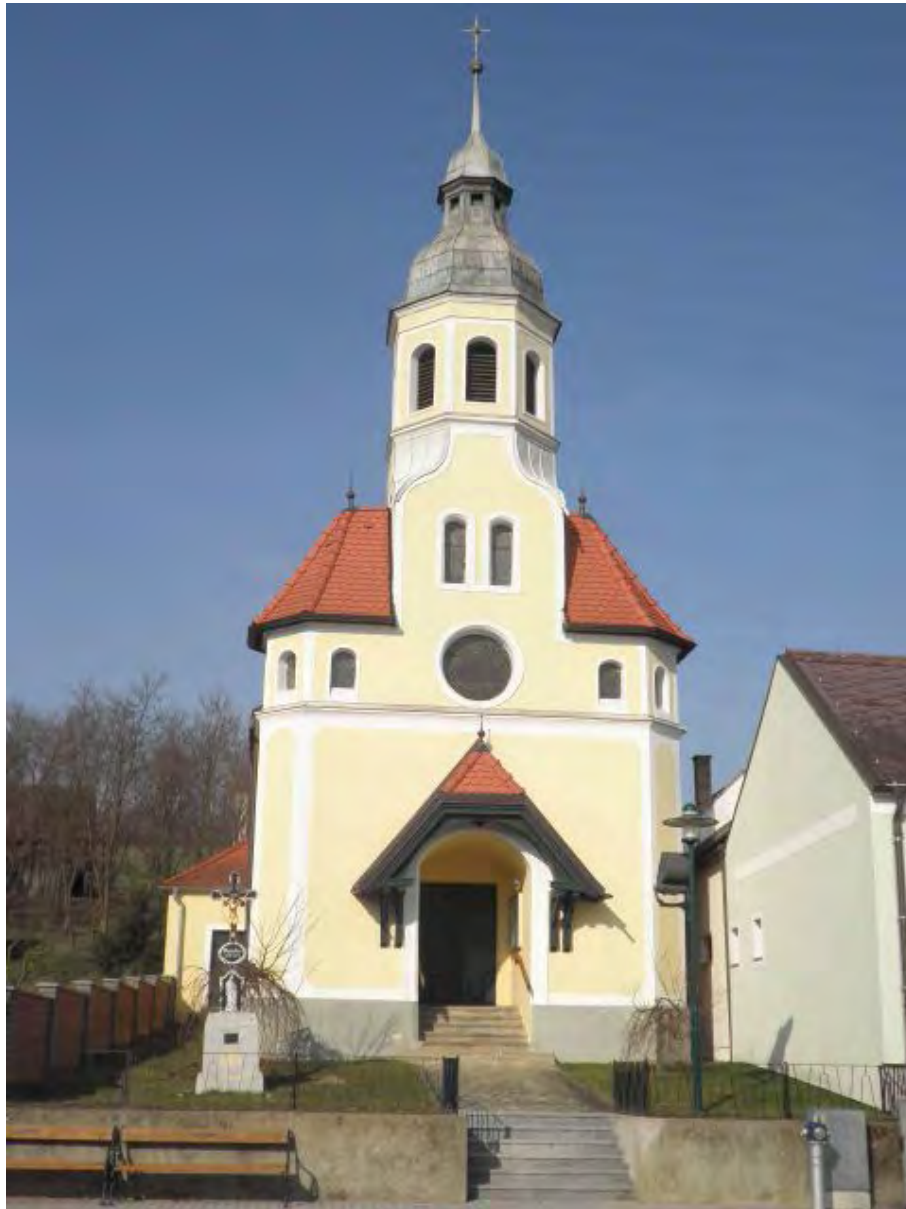
Dobermannsdorf



Pfarrkirche
(1900/01)



Erdpreß



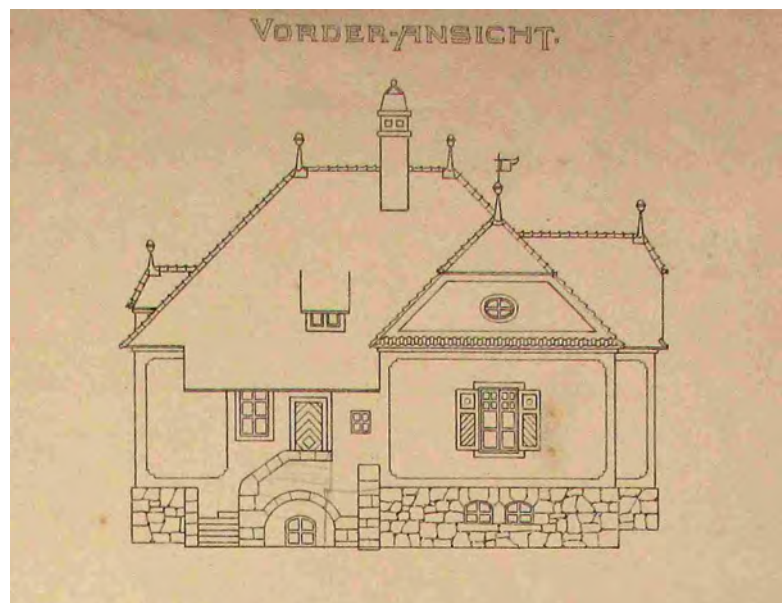
Pfarrkirche
(1905/06)

Herrnbaumgarten



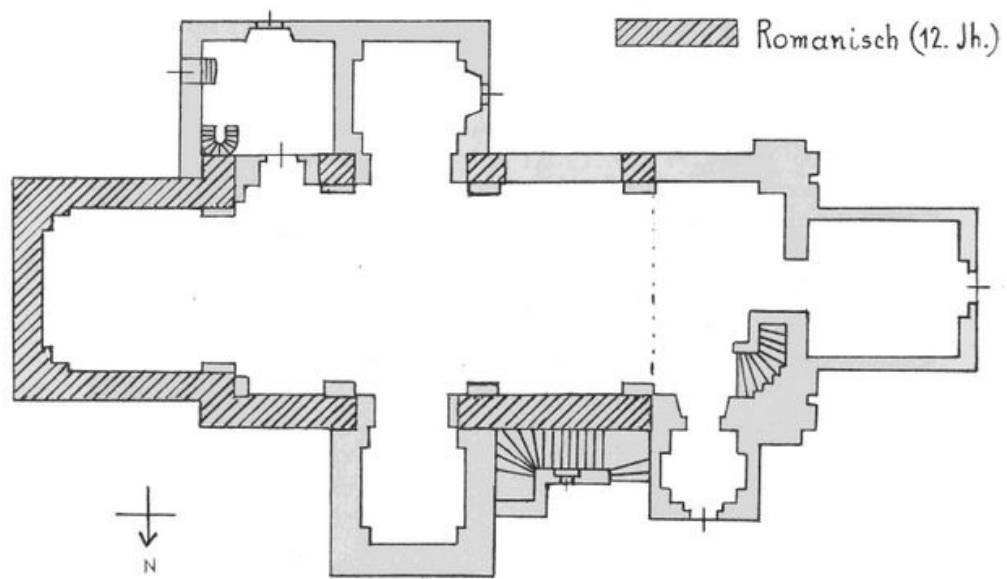
Postkarte aus dem Jahre 1898

Plan für einen Neubau des Herrnbaumgartner Hegerhauses
(1909) – nicht realisiert!



Herrnsbaumgartner Forsthaus, 2017

Hohenau an der March



Pfarrkirche
Kirchenumbau
(1902)





Hegerhaus an der Marchstraße
(um 1900)



Hegerhaus in der Meierhofgasse
(um 1900)



Katzelsdorf



Pfarrkirche
(1905-08)



Umbauarbeiten am Pfarrhof



Fronleichnam

Mistelbach

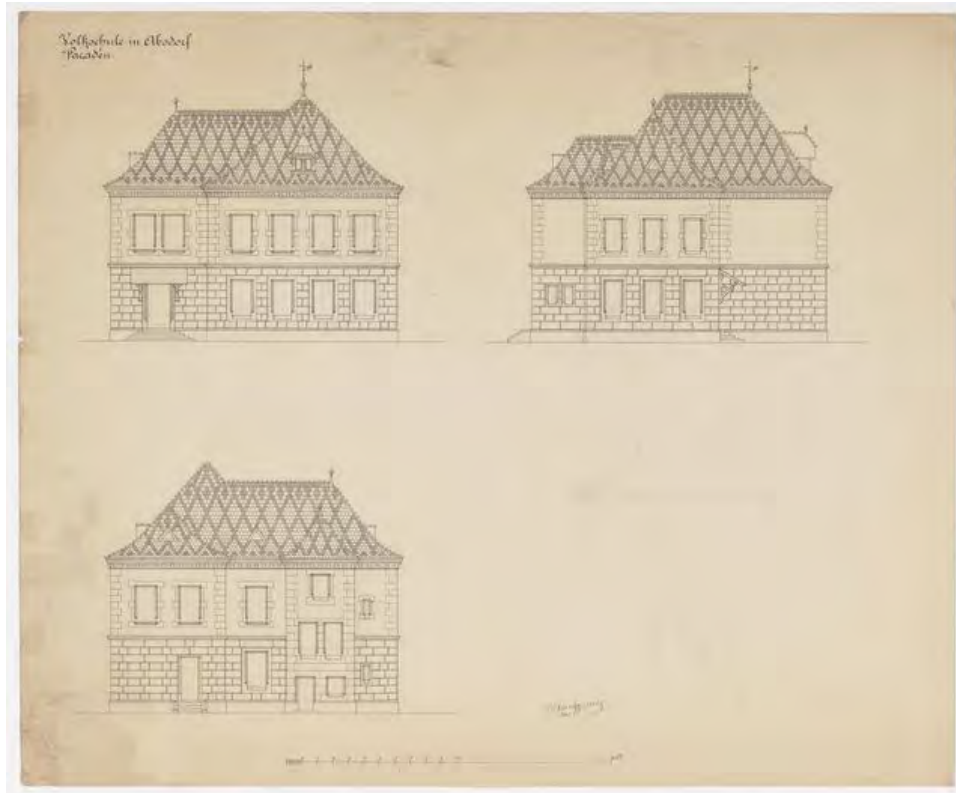


Obelisk im Stadtpark
(1895)



Elisabeth-Kirche
(1904/05)

Niederabsdorf



ehem. Volksschule / Heimatmuseum EUSEUM
(1885/86)

